

**PANDEMİ SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİM
UYGULAMALARININ ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİ VE
ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BÜŞRA ELVANOĞLU

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**MERSİN
AĞUSTOS -2023**

**PANDEMİ SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİM
UYGULAMALARININ ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİ VE
ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BÜŞRA ELVANOĞLU

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. MEHMET TAHİR KARABOĞA**

**MERSİN
AĞUSTOS -2023**

ÖZET
PANDEMİ SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARININ ORTAOKUL
ÖĞRETMENLERİ VE ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu çalışmada, Mersin il merkezindeki ortaokullarda görev yapan öğretmenleri ve ortaokul öğrencilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin görüş ve düşüncelerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. 2020 yılında başlayan Covid 19 virüs salgını, eğitim sektörü başta olmak üzere her alanı etkisi altına almıştır. Bu süreçte eğitim öğretim faaliyetleri yüz yüze olmaktan büyük ölçüde çıkarmış uzaktan eğitimle devam edilmiştir. Bu çalışmanın amacı pandemi döneminde yürütülen eğitim uygulamalarının ortaya çıkardığı tabloyu ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerinin perspektifinden değerlendirmeyi hedeflemiştir. Araştırmada nitel araştırma modellerinden fenomenoloji (olgubilim) modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu mersin ilinin merkezinde bulunan ortaokullarda görev yapan 18 sosyal bilgiler öğretmeni, 18 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada katılımcı öğrenci ve öğretmenlere yarı yapılandırılmış mülakat formu uygulanmıştır. Mülakat formunun hazırlanmasında sosyal bilgiler alanında 3 uzman akademisyenin görüşüne başvurulmuştur. Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında Microsoft Word dosyasına aktarılarak metin haline getirilmiştir.

Araştırmanın sonunda ortaokulda görev yapan ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerinin konuyla ilişkili görüşleri incelendiğinde; öğrencilerin uzaktan eğitimi verimli bulmadıkları, konuları yeterince anlamadıklarından şikâyetçi oldukları gözlemlenmiştir. Öğrencilerin uzaktan eğitimden ziyade yüz yüze eğitimi daha çok tercih ettikleri tespit edilmiştir. Ortaokul öğrencileri uzaktan eğitimin ders verimliliği konusunda kalitenin düşük olduğunu, derse katılım konusunda düşük düzeyde bir katılımın gerçekleştiğini, derse erişim konusunda sorun yaşadıklarını, uzaktan eğitimin derslerde öğrenme kolaylığı sağlamadığını, iyi bir sosyalleşme süreci geçirmediklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin büyük çoğunluğu, derslerin verimli olmadığı, öğrencilerin derse katılımlarının düşük olduğunu, öğrencilerin derse rahat erişim sağlamadığını, öğrencilerin derslerde öğrenme zorluğu yaşadığını, sosyalleşmenin yetersiz olduğunu ve öğrencilerin sosyalleşemediklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenleri dersin öğretimi sırasında karşılaştığı sorunlara ilişkin şu görüşleri belirtmişlerdir: Bilgisayar, laptop vb. araç gereç eksikliği, internet alt yapı yetersizliği, uzaktan eğitim araçlarını kullanma yetersizliği, internet erişim sorunu, bağlantı kopukluğu, motivasyon düşüklüğü, ailelerin öğrencilerle ilgilenmemesi, ölçme ve değerlendirme sisteminin olmaması, öğrencilerin devamsızlık sorunu, öğrenci ilgisizliği, derse öğrenci katılım azlığı, öğrencinin ciddiyeti elden bırakması, bire bir iletişim eksikliği, etkileşimin yetersiz olması, sınıf yönetiminde problemler olarak ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Uzaktan Eğitim, Pandemi, Ortaokul öğrencileri, Ortaokul öğretmenleri

ABSTRACT
EVALUATION OF DISTANCE EDUCATION APPLICATIONS ACCORDING TO
THE OPINIONS OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS AND STUDENTS
DURING THE PANDEMIC PROCESS

In this study, it is aimed to reveal the opinions and thoughts of the teachers working in secondary schools in Mersin city center and secondary school students regarding distance education practices during the pandemic process. The Covid 19 virus epidemic, which started in 2020, has affected every field, especially the education sector. In this process, education and training activities have largely ceased to be face-to-face and continued with distance education. The aim of this study is to evaluate the picture revealed by the educational practices carried out during the pandemic period from the perspective of secondary school teachers and students. The phenomenology model, one of the qualitative research models, was used in the research. The study group of the research consists of 18 social studies teachers and 18 secondary school students working in secondary schools in the center of Mersin. In the research, a semi-structured interview form was applied to the participating students and teachers. In the preparation of the interview form, the opinions of 3 expert academicians in the field of social studies were consulted. The data obtained in the research were transferred to a Microsoft Word file in the computer environment and converted into text.

At the end of the research, when the opinions of secondary school teachers and students working in secondary school are examined; It has been observed that students do not find distance education productive and complain that they do not understand the subjects sufficiently. It has been determined that students prefer face-to-face education rather than distance education. Secondary school students stated that the quality of distance education is low in terms of lesson efficiency, there is a low level of participation in class participation, they have problems in accessing lessons, distance education does not provide learning convenience in lessons, and they do not have a good socialization process.

Majority of the secondary school teachers who participated in the research stated that the lessons were not efficient, the students' participation in the lesson was low, the students did not have easy access to the lesson, the students had learning difficulties in the lessons, the socialization was insufficient and the students could not socialize. The secondary school teachers who participated in the research stated the following views on the problems they encountered during the teaching of the course: Computer, laptop, etc. Lack of equipment, lack of internet infrastructure, inability to use distance education tools, internet access problem, disconnection, low motivation, families not interested in students, lack of measurement and evaluation system, student absenteeism problem, student indifference, lack of student participation in class, seriousness of students quitting, lack of one-to-one communication, insufficient interaction, and problems in classroom management.

Keywords: Education, Distance Education, Pandemic, Secondary school students, Secondary school teachers

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın planlanmasında, hazırlanmasın da ve tez aşamasına getirilmesinde değerli tez danışmanımın katkısı büyük. Öncelikle araştırmanın her aşamasında yoluma bilgisi ve tecrübesiyle ışık tutan ve manevi anlamda yardımlarını her zaman hissettiğim sayın danışanım Doç. Dr. Mehmet Tahir Karaboğa'ya sonsuz teşekkür ederim.

Araştırmadaki mülakatları uygulama sürecindeki uygulamaları yaptığım, konuyla alakalı fikir, görüş, düşünce ve tutumlarına başvurduğum ortaokuldaki öğretmenler ve öğrencilere çok teşekkür ederim. Eğitim- öğretim hayatım boyunca benden desteklerini, yardımını esirgemeyen ve her zaman arkamda olan anne ve babama, tez süresi boyunca bana destek olan eşim ve varlığıyla beni motive eden canım kızım Ayşen'e sonsuz teşekkür ediyorum.

BÜŞRA ELVANOĞLU

İÇİNDEKİLER

ONAY	i
ÖZET	Error! Bookmark not defined.
ABSTRACT	Error! Bookmark not defined.
TEŞEKKÜR	Error! Bookmark not defined.
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar DİZİNİ.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	viii
BÖLÜM 1 GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
1.3. Araştırma Problemi.....	5
1.4. Sayıtlar.....	5
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar.....	6
BÖLÜM 2 KURAMSAL TEMEL VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR.....	8
2.1. Eğitim Kavramı	8
2.2. Pandemi Kavramı	9
2.2.1. Pandemi Sürecinde Eğitim	10
2.3. Uzaktan Eğitim Kavramı	13
2.3.1. Uzaktan Eğitimin Tarihçesi.	21
2.3.2. Türkiye’de Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim.....	24
2.3.3. Uzaktan Eğitimin Avantajları	25
2.3.4. Uzaktan Eğitimin Dezavantajları.....	31
2.3.5. Uzaktan Eğitimde Ortaokul Öğrencileri.....	36
2.6. Konuyla İlgili Yapılan Çalışmalar.....	39
BÖLÜM 3 YÖNTEM.....	46
3.1. Araştırmanın Yöntemi	46
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme.....	47
3.3. Veri Toplama Araçları.....	49
3.4. Veri Toplama Süreci.....	50
3.5. Verilerin Analizi	51
BÖLÜM 4 BULGULAR.....	52
4.1. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimin ders verimliliğine ilişkin görüşleri nelerdir? ...	52
4.2. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitime katılımı konusunda görüşleri nelerdir?	55
4.3. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde derse erişim konusunda görüşleri nelerdir?...56	
4.4. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde öğrenme zorluğu yaşıyıp yaşamama konusundaki görüşleri nelerdir?	58
4.5. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde Sosyalleşme konusundaki görüşleri nelerdir?.60	
4.6. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimin yapılıp yapılmamasına yönelik görüşleri nelerdir?	62
4.7. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimin ders verimliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?63	
4.8. Ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerin uzaktan eğitime katılımı konusunda görüşleri nelerdir?	65
4.9. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimde derse erişim konusunda görüşleri nelerdir?68	
4.10. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimde öğrencilerin öğrenme zorluğu yaşıyıp yaşamama konusundaki görüşleri nelerdir?.....	69

4.11. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde ders işleme araç ve yöntemleri konusunda görüşleri nelerdir?.....	72
4.12. Uzaktan eğitim uygulamalarında öğretmenlerin sosyalleşme süreçleri hakkında görüşleriniz nelerdir?.....	74
4.13. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda görüşleri nelerdir?	75
4.14. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde dersin öğretimi sırasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?	77
4.15. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim uygulamalarını hakkında öneriler konusunda görüşleri nelerdir?.....	79
BÖLÜM 5 TARTIŞMA	82
BÖLÜM 6 SONUÇ VE ÖNERİLER	88
KAYNAKÇA	98
EKLER	89
EK-1 ETİK BEYANI	103
EK-2 ORJİNALLİK RAPORU	104
EK-3 ÖZGEÇMİŞ	105
EK-4 GÖRÜŞME FORMU	106
EK-5 ETİK KURUL ONAY BELGESİ.....	109.

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1 Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin demografik bilgileri	47
Tablo 2 Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin demografik bilgileri	48
Tablo 3 Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimin ders verimliliğine ilişkin olumsuz görüşleri	52
Tablo 4 Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimin ders verimliliğine ilişkin olumlu görüşleri	54
Tablo 5 Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitime katılım sağlayıp sağlamama konusuna ilişkin görüşleri.....	55
Tablo 6 Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde derse erişim sağlayıp sağlamama konusuna ilişkin görüşleri.....	56
Tablo 7 Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde öğrenme zorluğu yaşıyıp yaşamama konusuna ilişkin görüşleri	58
Tablo 8 Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde sosyalleşme konusuna ilişkin görüşleri	60
Tablo 9 Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde sosyalleşme konusuna ilişkin görüşleri	61
Tablo 10 Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimin ders verimliliğine ilişkin görüşleri	62
Tablo 11 Ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerin uzaktan eğitimde ders katılımına ilişkin görüşleri.....	65
Tablo 12 Ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerin uzaktan eğitimde derse katılamama nedenine ilişkin görüşleri.....	65
Tablo 13 Ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerin uzaktan eğitimde derse erişim konusuna ilişkin görüşleri.....	6Error! Bookmark not defined.
Tablo 14 Ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerin uzaktan eğitimde öğrenme zorluğu yaşıyıp yaşamama konusuna ilişkin görüşleri	69
Tablo 15 Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde dersi işleme araç ve yöntemlerine ilişkin görüşleri.....	69
Tablo 16 Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimde öğrencilerin sosyalleşme süreçlerine ilişkin görüşleri.....	73
Tablo 17 Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimde öğrencilerin derste ölçme ve değerlendirmede yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri	75
Tablo 18 Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim sırasında karşılaştıkları temel sorunlara ilişkin görüşleri.....	76
Tablo 19 Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin önerileri konusunda görüşleri.....	78

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

TDK: Türk Dil Kurumu

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Tüm dünya yayılan Coronavirüs (Covid-19) salgını başta toplumsal yaşam ve ilişkiler olmak üzere, aile, ekonomik ve sağlık kurumlarını derinden etkilemiş beraberinde çok önemli değişimlere neden olmuştur. Bu salgından en çok etkilenen alanlardan biri de eğitim sistemidir. Pandemi nedeniyle, dünyanın pek çok ülkesinde yüz yüze eğitime ara verilmiş dünya genelinde, milyonlarca kişi açık ve uzaktan eğitim yoluyla eğitim sürdürülmüştür.

2020 yılının ilk aylarından başlayarak görülmeye başlayan ve giderek tüm dünyaya yayılan Covid 19 virüs salgını, eğitim öğretim faaliyetlerini uygulamalarını zorlaştırmıştır ve bu süreç yüz yüze olmaktan büyük ölçüde çıkarmıştır. Uzaktan eğitim televizyon, bilgisayar, tablet, cep telefonu gibi araçlarla, analog veya dijital internet tabanlı, fiziksel bir etkileşim olmadan eğitim ve öğretim süreçlerinin yürütülmesi olarak tanımlanmaktadır. Geniş sayıda bir kitleye hitap edebilmesi, zaman ve mekân açısından sınırlamaya bağlı olmaması, internet üzerinden çoklu ortam platformları üzerinden gerçekleştirilebilmesi uzaktan eğitimi, yüz yüze eğitimden farklılaştırmaktadır. Eğitimciler ve öğrenciler açısından pek çok avantajı olmasına rağmen teknik aksaklıklar, sistem için gerekli altyapı ve teknik araç maliyetlerinin fazla olması dezavantajlı boyutunu oluşturmaktadır.

Dünya genelinde yaşanan COVID-19 salgını, pek çok alanda derin etkiler yaratmıştır. Salgının yayılmasını önlemek amacıyla alınan tedbirler kapsamında, birçok ülke eğitim sistemlerini dönüştürmek zorunda kalmıştır. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim, eğitim kurumları ve öğrenciler için yeni bir gerçeklik haline gelmiştir. Bu süreçte, öğretmenler ve öğrenciler, geleneksel sınıf ortamından uzaklaşarak dijital platformlarda eğitim almaya başlamışlardır. Ortaokul öğretmenleri ve öğrencileri, uzaktan eğitim sürecinde pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar, öğretim materyallerinin etkili bir şekilde sunulamaması, öğretmen-öğrenci etkileşiminin azalması, teknik sorunlar, motivasyon eksikliği ve öğrencilerin eşit erişim imkanlarına sahip olmaması gibi çeşitli boyutlarda ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar, öğrencilerin eğitim kalitesi ve başarısı üzerinde olumsuz etkiler yaratabilmekte ve eşitsizlikleri derinleştirebilmektedir.

Bu çalışmada, uzaktan eğitim sürecinin ortaokul seviyesindeki öğretmenler ve öğrenciler üzerindeki etkilerini ve karşılaşılan sorunları ele almaktadır. Aynı zamanda pandemi sürecinde ortaya çıkan eğitimdeki dönüşümün bir değerlendirmesini sunmayı hedeflemektedir. Araştırmada uzaktan eğitim sürecinde ortaokul öğretmenlerinin ve öğrencilerinin deneyimlerini

anlamak, karşılaşılan sorunları belirlemek ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmaktır. Bu çalışma, öğretmenler ve öğrenciler arasındaki deneyimleri değerlendirerek, eğitim sistemimizi gelecekte benzer kriz durumlarına karşı daha hazırlıklı hale getirmeyi amaçlamaktadır. Bu tez çalışması, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilecektir. Ortaokul öğretmenleri ve öğrencileriyle yapılan yüz yüze veya çevrimiçi görüşmeler aracılığıyla veri toplanacak ve bu veriler analiz edilecektir. Pandemi sürecinde ortaya çıkan sorunların belirlenmesi ve çözüm önerilerinin ortaya konulmasıyla tezin sonuç bölümünde sunulacaktır. Bu çalışma, uzaktan eğitim sürecindeki zorlukları ve sorunları anlamamızı sağlayarak, eğitim sistemimizi geliştirmek ve gelecekteki kriz durumlarına karşı daha dirençli hale getirmek adına önemli bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin ve öğrencilerin sesini duyurarak, uzaktan eğitimdeki sorunlara dikkat çekmeyi ve bu sorunlara çözüm arayışına katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Bu çalışmada ortaokul düzeyinde öğrenim gören öğrencilerinin Covid-19 salgını döneminde yapılan uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin tutumları incelenmektedir. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimin uygulamalarına ilişkin tutumları; uzaktan eğitim derslerinin verimliliği, derse düzenli katılıp katılamama, çevrimiçi ders erişiminde yaşanan sorunlar, öğrenme zorluğu yaşayıp yaşanmaması çerçevesinde ele alınmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Bu bölümde, problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmaya ait sınırlılıklar sunulmuş ve araştırmada kullanılan terimlere ilişkin tanımlara yer verilmiştir. Yaşanılan pandemi sürecinde, uzaktan eğitim ortamı özellikle ortaokul öğretmenleri ve öğrencileri için önemli bir eğitim aracı haline gelmiştir. Uzaktan eğitim, salgının yayılmasını önlemek için alınan önlemler doğrultusunda tercih edilen bir yöntem olmuştur. Ancak, bu süreçte ortaokul öğretmenleri ve öğrencileri arasında çeşitli sorunlar ortaya çıkmıştır.

Birinci olarak, teknik altyapı eksikliği önemli bir sorun olmuştur. Öğrencilerin ve hatta öğretmenlerin evlerinde yeterli internet bağlantısı olmaması veya uygun cihazlara erişimleri sınırlı olabilmektedir. Bu durum, uzaktan eğitimin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesini engelleyebilmektedir. İkinci olarak, etkileşim eksikliği öğrencilerin ve öğretmenlerin motivasyonunu etkileyebilmektedir. Uzaktan eğitimde sınıf ortamındaki canlı etkileşimler ve sosyal bağlar azaltabilmektedir. Öğrencilerin sorularını sorma, tartışma yapma ve öğretmenleriyle doğrudan etkileşim kurma fırsatları sınırlıdır. Bu durum, öğrencilerin dikkatini dağıtabilir ve öğrenme sürecini olumsuz etkileyebilmektedir. Üçüncü olarak, motivasyon

eksikliği ve disiplin sorunları da önemli bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Evde çalışma ortamı, sınıf ortamına göre daha az disiplinli olabilir ve öğrencilerin dikkatini dağıtabilir. Öğrencilerin uzaktan eğitime düzenli olarak katılımını sağlamak ve onları motive etmek zorlu olabilmektedir. Bu durum, öğrencilerin öğrenme hedeflerine ulaşmalarını engelleyebilmektedir. Dördüncü olarak, sınav ve değerlendirme süreçlerinde yaşanan zorluklar da bir problem olarak öne çıkmaktadır. Uzaktan eğitimde öğretmenler, öğrencilerin performansını doğru bir şekilde değerlendirmek için sınav ve ödevleri online olarak düzenlemek zorunda kalabilmektedir. Bu durumda, kopya çekme riski ve objektif olmayan değerlendirmeler söz konusu olabilmektedir.

Ortaokul öğretmenleri ve öğrencileri için uzaktan eğitim sürecinde çeşitli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Teknik altyapı eksikliği, etkileşim eksikliği, motivasyon eksikliği ve disiplin sorunları, sınav ve değerlendirme zorlukları bu sorunlardan bazılarıdır. Bu tez çalışması, bu sorunları ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine dayanarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma Ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerinin uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin görüşleri ders verimliliği, derse düzenli katılıp katılamama, çevrimiçi ders erişiminde sorun yaşayıp yaşayamama, öğrenme zorluğu yaşayıp yaşanma çerçevesinde ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Uzaktan eğitim uygulamaları günümüz koşullarında gittikçe önem kazanmış, farklı zaman ve farklı mekânlarda eğitim mümkün hale gelebilmiştir. Günümüz koşullarında uzaktan eğitim uygulamaları önemli bir şekilde gelişmiş ve yaygınlaşmıştır. İnternetin ve dijital teknolojilerin hızlı ilerlemesiyle birlikte eğitim alanında da büyük değişiklikler yaşanmıştır. Uzaktan eğitim, öğrencilere geleneksel sınıf ortamı dışında, farklı zaman ve mekânlarda eğitim alma imkânı sağlamaktadır. İletişim teknolojilerinin eğitim alanında etkin bir biçimde kullanılması bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmıştır. Öğrenme ortamları görsel ve işitsel bilişim teknolojileriyle desteklenmesi öğretmen ile öğrenci arasında yüz yüze etkileşimi farklılaştırmakla birlikte öğrenme süreçlerini hızlandırarak dönüştürmüştür.

Bu araştırmanın amacı, pandemi sürecinde uygulanan uzaktan eğitimde ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerinin karşılaştığı sorunları belirlemek ve bu sorunların nasıl değerlendirildiğini ortaya koymaktır. Pandemi süreci, dünya genelinde birçok ülkede eğitim sistemlerinin temelini sarsmıştır. Okulların fiziksel olarak kapatılmasıyla birlikte, uzaktan

eğitim yöntemleri hızla benimsenmiş ve öğretmenler ile öğrenciler arasındaki iletişim bu yeni format üzerinden gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

Pandemi süreci dünya genelinde eğitim sistemlerini derinden etkilemiş ve uzaktan eğitim yöntemlerine olan ihtiyacı hızla artırmıştır. Pandemi nedeniyle okulların fiziksel olarak kapatılmasıyla birlikte, öğrencilerin ve öğretmenlerin güvenliğini sağlamak amacıyla çevrimdışı eğitimden çevrimiçi eğitime geçiş yapılmıştır. Salgın nedeniyle okulların kapatılması, öğrencilerin eğitimlerini aksatmamak için uzaktan eğitimin hızla hayata geçirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Uzaktan eğitim, eğitim süreçlerinin kesintisiz bir şekilde devam etmesine imkân tanımıştır. Uzaktan eğitim, öğrencilere ve öğretmenlere esneklik ve erişilebilirlik sağlamıştır. Öğrenciler, internet bağlantısı olan herhangi bir cihaz üzerinden derslerine katılabilmektedir. Aynı zamanda, öğretmenler de farklı yerlerden ders verebilme imkânına sahip olmuşlardır. Pandemi, eğitim kurumlarını teknolojiye yatırım yapmaya ve dijital eğitim altyapısını geliştirmeye teşvik etmiştir. Eğitim kurumları, sanal sınıf platformları, e-öğrenme araçları ve diğer dijital çözümlerle eğitim süreçlerini desteklemiştir. Uzaktan eğitim, öğrenci ve öğretmenlerin iletişim ve etkileşimini sanal ortamlarda sağlamıştır. Ancak, bu dönüşüm sürecinde ortaokul öğretmenleri ve öğrencileri çeşitli zorluklarla karşılaşmışlardır. İnternet bağlantısının olmadığı veya yeterince güçlü olmadığı bölgelerdeki öğrenciler, uzaktan eğitimden eşit şekilde yararlanamamıştır. Bu durum, dijital eşitsizlik olarak adlandırılan bir sorunu gündeme getirmiştir. Uzaktan eğitimde öğrencilerin motivasyonunu sağlamak ve disiplinli çalışmalarını teşvik etmek bazen zor olabilmektedir. Öğrencilerin evde eğitim almaları, çeşitli dikkat dağıtıcı unsurları beraberinde getirebilmiştir. Fiziksel sınıf ortamında sağlanan sosyal etkileşim ve öğrenme ortamı, uzaktan eğitimde bazen sınırlı kalabilir. Bu da öğrencilerin öğrenme deneyimini etkilemiştir.

Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğretmenlerinin ve öğrencilerinin perspektifinden uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunları tespit etmek ve bunların nedenlerini analiz etmektir. Ayrıca, öğretmenlerin ve öğrencilerin bu sorunlara ilişkin görüşlerini ve deneyimlerini anlamak da amaçlanmaktadır. Bu çalışmada, ortaokul düzeyindeki uzaktan eğitimin sorunlarını ve zorluklarını derinlemesine inceleyerek, eğitim sisteminde iyileştirmeler için temel bir anlayış sunmayı hedeflemektedir. Araştırmanın sonuçları, eğitim politikası yapıpılarına, okul yöneticilerine ve öğretmenlere, uzaktan eğitimin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için rehberlik edecek önemli bir kaynak olabilecektir. Bu tez çalışması, uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunları ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerinin bakış açısından ele alarak, bu sorunların çözümüne yönelik öneriler sunmayı amaçlamıştır. Aynı zamanda

pandemi sürecinin gelecekteki eğitim pratiklerine olan etkisini değerlendirmek ve daha dirençli bir eğitim sistemi oluşturmak için önemli bir temel oluşturmayı hedeflemektedir.

Günümüz eğitiminin en önemli amaçlarından biri, bireyi çağın değişen koşullarına hazırlamak, çağın ihtiyaçlarına uygun bilgi ve becerilerle donanımlı ve esnek bireyler olarak yetiştirmektir. Uzaktan eğitim önceleri yüz yüze eğitimin alternatifi gibi görünmekteyken dünyada yaşanan krizlerden dolayı öncelikli hale gelmiştir. Gelecekteki eğitim modelleri içinde dijital öğrenmenin kapsamlı olarak gelişerek yaygınlık kazanacağı ön görülmektedir. Öğrenciler ve öğretim görevlileri arasında teması teşvik etme, öğrenciler arasında işbirliğini geliştirme, aktif öğrenme tekniklerini kullanma, hemen geri bildirim verme, görevler için süreyi vurgulama, yüksek beklentiler bildirme, farklı yetenek ve öğrenme yöntemlerine saygı duyma gelecekteki eğitim programları uygulaması konusunda ana etkenlerden olacaktır. Uzaktan eğitimin, olumsuz yönlerinin giderilmesi için yüz yüze eğitimle birlikte uygulamalar yapılmasına da ağırlık verilmesi gerektiği düşüncesini ortaya çıkartmıştır.

Uzaktan eğitim uygulamaları, son yıllarda giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Uzaktan eğitim, öğrencilere eğitim fırsatlarını daha geniş bir coğrafyaya yayma imkânı sağlaması, ulaşım veya konaklama sorunları yaşayan öğrenciler için daha erişilebilir bir seçenek olabilmesi, engelli öğrenciler için de fiziksel engelleri aşma imkânı sunması açısından giderek önem kazanmaktadır. Uzaktan eğitim, öğrencilere öğrenme programlarını kendi hızlarında ve zamanlarında tamamlama esnekliği sağlaması, öğrenciler, dersleri istedikleri zamanlarda takip edebilmeleri, aile sorumluluğu olanlar veya yoğun programlara sahip olanlar için büyük bir avantaj olarak değerlendirilmektedir. Uzaktan eğitim, teknoloji kullanımını teşvik ederek öğrencilerin dijital becerilerinin gelişimine fırsatı sunması, öğrencilerin, çevrimiçi kaynaklardan yararlanabilme, etkileşimli öğrenme araçları ve yazılımlarla iletişim becerilerini geliştirilmesinde avantajlar sağlayabilmektedir.

1.3. Araştırma Problemi

Pandemi sürecinde Ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerinin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşleri nelerdir? Araştırmanın alt problemleri şunlardır;

1.3.1. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşleri nelerdir?

1.3.1.1. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimin; ders verimliliği, derse katılıma, derse erişim, öğrenme zorluğu yaşayıp yaşamama, sosyalleşme ve uzaktan eğitimin yapılıp yapılmaması konularına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3.2. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşleri nelerdir?

1.3.2.1.Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimin ders verimliliği, öğrencilerin uzaktan eğitime katılıma, derse erişim, öğrencilerin öğrenme zorluğu yaşıyıp yaşamama, ders işleme araç ve yöntemleri, öğrencilerin sosyalleşme süreçleri, ölçme ve değerlendirme, eğitim sırasında karşılaştıkları sorunlar ve uzaktan eğitim uygulamalarını hakkındaki önerilerinin neler olduğuna ilişkin görüşleri nelerdir?

1.4.Sayıtlılar

Ortaokul öğrencileri ve öğretmenlerinin belirlenen veri toplama araçlarına objektif bilgi verdikleri varsayılmıştır. Araştırmada alınan örneklemin evrenin tüm özelliklerini taşıdığı ve evreni yeterli oranda temsil ettiği varsayılmıştır. Araştırmacının önyargılı düşünmeden, bilimsel ahlak ve etik çerçevesinde sürdürdüğü varsayılmıştır.

1.5.Sınırlılıklar

Araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılı içerisinde Mersin ilinde eğitim gören 5., 6., 7., 8. sınıf ortaokul öğrencileri ve ortaokul öğretmenleri ile sınırlıdır. Araştırmada Mersin merkezinde bulunan ortaokullar ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca bu araştırma Mersin merkez ortaokullarda görev yapan 18 öğretmen ve 18 ortaokul öğrencisi ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci (Ertürk, 2017, s.13) olarak tanımlamaktadır.

Uzaktan eğitim: uzaktan eğitim, öğrenen ve öğretmenin zaman ve mekân olarak birbirinden ayrıldığı belirli bir platform üzerinden iletişim teknolojilerini kullanılarak gerçekleştirilen eğitim modelidir. Uzaktan eğitimi, zaman ve mekân kısıtlılığının ve öğrenme gruplarının fiziksel olarak katılım zorunluluğunun olmadığı, sanal ortamlarda gerçekleşen yenilikçi bir eğitim sistemidir (Kahraman, 2020). Bireylere kendi başlarına öğrenme imkânının sağlandığı, geleneksel eğitimden farklı olarak daha esnek ve birey koşullarına uygulanabilir bir eğitimidir (İşman, 2003)

Pandemi: Pandemi, genellikle bulaşıcı bir hastalığın hızla yayılarak büyük bir coğrafi alanı veya nüfusu etkileyen küresel bir salgın olarak tanımlanır. Pandemiler, birçok insanın enfekte olduğu, hastalığın farklı bölgelere ve ülkelere yayıldığı ve büyük ölçekte hastalık ve ölümle

sonuçlanabilecek ciddi etkiler yaratabilen olağanüstü bir sağlık olayıdır. Bir pandeminin ortaya çıkması genellikle yeni bir patojenin (virüs veya bakteri gibi) insanlar arasında yayılma kabiliyeti, yüksek bulaşıcılık oranı ve ciddi hastalığa neden olma potansiyeli ile ilişkilidir. Pandemiler, halk sağlığı açısından büyük bir tehdit oluşturabilir ve sosyal, ekonomik ve politik etkileriyle geniş kapsamlı bir kriz yaratabilir.

BÖLÜM 2

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. Eğitim Kavramı

Belli bir bilim dalında, belli bir konuda bilgi ve beceri kazandırma, yetiştirme ve geliştirme işi, Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023). Eğitim, insanın doğumuyla başlayıp yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir. Bu süreçte bireylere birtakım bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırılır. Bunun sonucunda da bireylerde gözlenebilen birtakım davranış değişiklikleri meydana gelir.

Eğitim, bireylerin bilgi, beceri, değerler ve davranışları üzerinde amaçlı ve sistematik bir şekilde etki ederek, onların gelişimini destekleyen bir süreçtir. Eğitim, genellikle okullarda, üniversitelerde, mesleki kurslarda ve diğer öğrenme ortamlarında gerçekleştirilir, ancak aynı zamanda aile, toplum ve işyeri gibi çeşitli bağlamlarda da yer alabilir. Eğitimin temel amacı, bireylerin bilgi ve yeteneklerini geliştirmek, becerilerini artırmak ve onları gelecekteki yaşam için hazırlamaktır. Eğitim süreci, öğrenme, öğretme, rehberlik ve değerlendirme gibi bir dizi faaliyeti içerir.

Eğitim sistemleri, sürekli gelişen ve değişen canlı yapılardır. Bu nedenledir ki tarihsel süreçte farklı eğitim sistemlerinde farklı yöntem, teknik ve stratejiler kullanılmıştır. Çağın gerektirdiği bilimsel ve teknolojik gelişmeler, insanların değişen ihtiyaçları doğrultusunda yeni öğrenme yöntemleri ve ortamlarına ihtiyaç doğurmuştur. 21. yüzyıl küresel bilgi toplumunda gelişen teknoloji ile meydana gelen çok büyük değişim ve gelişmeler, yeni öğrenme ortamlarından birisi olan uzaktan eğitim kavramını ortaya çıkarmıştır (Yıldız, 2016, s. 32).

Eğitim, bireylerin entelektüel, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimini destekler. Bireylerin bilgi ve beceri kazanmalarının yanı sıra, eğitim onları eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim kurma, işbirliği yapma ve öz yönetim gibi hayat becerileriyle donatarak, onların potansiyellerini tam olarak ortaya çıkarmalarını sağlar. Eğitimin hedefleri, kültürel, sosyal ve ekonomik bağlamlara göre değişebilir. Örneğin, temel eğitim programları genellikle okuryazarlık, matematik ve fen bilimleri gibi temel becerileri vurgularken, mesleki eğitim programları belirli bir meslekte uzmanlaşmayı hedefler. Ayrıca, eğitim bireylerin kişisel gelişimini, vatandaşlık bilincini ve kültürel değerleri de destekleyebilir.

Eğitim, toplumun gelişimi ve ilerlemesi için büyük öneme sahiptir. İyi bir eğitim sistemi, bilgiye erişimi genişletir, insanları daha donanımlı hale getirir ve sosyal hareketlilik fırsatları sunar. Aynı zamanda toplumun değerlerini ve normlarını aktarır, toplumsal bağları güçlendirir ve demokratik bir toplumun sürdürülmesine katkıda bulunur. Eğitim, bireylerin gelişimini destekleyen, bilgi, beceri ve değerleri aktaran amaçlı ve sistematik bir süreçtir. Bu süreç, bireylerin potansiyellerini gerçekleştirmelerini, yaşamlarını daha anlamlı hale getirmelerini ve topluma katkıda bulunmalarını sağlar. Sosyal bilgilerin 2005 yılında milli eğitim bakanlığı sosyal bilgiler öğretim programında yapılan tanımında 4 boyut ortaya çıkmaktadır.

2.2. Pandemi Kavramı

Pandemiler veya pandemik hastalıklar, bir kıta hatta tüm dünya yüzeyi gibi çok geniş bir alanda yayılan ve etkisini gösteren salgın hastalıklara (epidemilere) verilen genel addır. Pandemi, genellikle bulaşıcı bir hastalığın dünya çapında yayılması anlamına gelir. Bu hastalığın insanlar arasında hızla ve yaygın bir şekilde bulaşmasıyla karakterizedir. Pandemiler, toplum sağlığını ciddi şekilde etkileyebilir ve ekonomik, sosyal ve politik sonuçlara yol açabilir. Bir pandemi genellikle yeni veya değişime uğramış bir patojenin (virüs veya bakteri gibi hastalık yapıcı organizmalar) ortaya çıkmasıyla başlar. Bu patojen, insanlara bulaşabilme özelliğine sahip olduğunda ve kolaylıkla bir kişiden diğerine yayılabildiğinde, hızla yayılabilir ve pandemiye dönüşebilir.

Pandemi; dünya çapında olan salgın, bulaşıcı ve öldürücü hastalık demektir. Geniş çaplı ilk pandemi 1580 senesinde Asya, Doğu Afrika ve Avrupa'da ortaya çıkmıştır. Tarihsel süreç olarak araştırıldığında pandemilerin her birinin çok yüksek ölüm oranlarının meydana gelmesine neden olduğu belirlenmiştir. Dünyada şimdiye kadar birbirinden farklı dört büyük grip salgını görüldüğü bilinmektedir (Çıkman, 2011, s.3).

Pandemiler, tarih boyunca çeşitli kez gerçekleşmiştir. Örnek olarak, 1918-1919 yıllarında meydana gelen İspanyol gribi, yaklaşık 50 ila 100 milyon kişinin ölümüne neden olmuş ve tarihteki en ölümcül pandemilerden biri olarak bilinir. Daha yakın tarihli bir örnek ise 2009 yılında meydana gelen H1N1 grip pandemisidir. COVID-19 pandemisi, Aralık 2019'da Çin'in Wuhan şehrinde başlayan ve 2020 yılından itibaren dünya geneline yayılan bir pandemidir. COVID-19, yeni keşfedilen bir koronavirüs olan SARS-CoV-2'nin neden olduğu bir solunum yolu hastalığıdır. Bu pandemi, hala devam etmekte ve dünya genelinde milyonlarca insanı etkilemiş ve birçok ölüme neden olmuştur.

Pandemilere karşı mücadelede, hükümetler ve sağlık kuruluşları önleyici önlemler almaktadır. Bunlar arasında enfeksiyonları kontrol altında tutmak için karantina önlemleri, sosyal mesafe, maske takma, hijyen kurallarına uyulması ve aşılama gibi önlemler yer alabilir. Pandemilerin etkileri genellikle toplumlar ve ekonomiler üzerinde derin bir etki bırakır. Sağlık hizmetlerinin aşırı yüklenmesi, ekonomik faaliyetlerin durması, seyahat kısıtlamaları, işsizlik ve psikolojik etkiler gibi bir dizi soruna yol açabilirler. Bu nedenle, pandemilerle mücadelede uluslararası işbirliği, hızlı ve etkili tepki verme yeteneği ve bilimsel araştırmalara dayalı sağlam politikalar önemlidir. Ancak, pandemilerle mücadelede bilimsel ve tıbbi ilerlemeler, toplumların direnci ve halk sağlığı önlemlerinin uygulanmasıyla birlikte, bu tür olayların etkileri azaltılabilir ve yayılma hızı kontrol altına alınabilir.

Pandemi, bulaş, filyasyon, entübe, immün, epidemi, salgın gibi kavramlar bunlardan bazılarıdır. Bazıları diğer dillerden dilimize geçmiş, bazıları ise zaten Türkçe’de var olmasına rağmen pek bilinmeyen kavramlardır. Bu kavramlardan bazıları insanlar tarafından zaman zaman yanlış yerlerde kullanılabilmektedir. Başlangıçta bu kelimeler bireyler tarafından yadırganırken artık anlamları yavaş yavaş öğrenilmeye, insanların günlük konuşma dillerinde kendilerine yavaş yavaş yer bulmaya başlamışlardır. Bu kavramların hiçbirisi dilimize yeni girmiş kelimeler değildir. Tıp bilimiyle uğraşanlar, tıpla ilgili bilimsel araştırma yapan insanlar bu kavramlara aşinaydılar. Ancak bu kelimelerin günlük konuşma diline girmesi yeni gerçekleşmiştir.

2.2.1. Pandemi Sürecinde Eğitim

COVID-19 salgını, dünya genelindeki eğitim kurumlarını etkileyen önemli bir faktördü. Salgının başlangıcında, pek çok ülke, virüsün yayılmasını önlemek amacıyla ilköğretim, ortaöğretim ve üniversiteler de dâhil olmak üzere eğitim kurumlarını geçici olarak kapatmak zorunda kalmıştır. Okulların kapanma sebebi; okul ortamlarında öğrencilerin sürekli temas halinde olduklarından dolayı hasta olabileceği, kapalı sınıflarda eğitimin COVID-19’un yayılmasını kolaylaştırabileceği, hastalık durumunda öğrencilerin ve personelin damgalanabilme ihtimali, pandeminin yaygınlaşmasıyla sağlık sistemine yüklenmenin önlenmesidir (World Health Organization, 2020).

Okul ortamlarında öğrenciler, sınıf arkadaşları, öğretmenleri ve diğer personellerle sürekli temas halindedirler. Bu da hastalık yayılma riskini artıran bir faktördür. Özellikle bulaşıcı hastalıkların hızla yayılabileceği dönemlerde, okulların kapatılması enfeksiyonların yayılmasını önlemeye yardımcı oldu. Kapalı sınıflar, enfeksiyonların yayılması için uygun bir

ortam olabildi. Sınıflarda birçok öğrenci bir arada olduğu için havalandırma ve fiziksel mesafe sağlamak zorlaşabilmekte, bu da enfeksiyon riskini artırabilmekteydi.

Kapanmaların süresi ve kapsamı ülke ve bölgeye göre değişiklik gösterdi. Birçok yerde, yüz yüze eğitim yerine uzaktan eğitim yöntemleri kullanıldı. Bu, çevrimiçi dersler, dijital platformlar, eğitim videoları ve diğer uzaktan öğrenme araçlarının yaygın bir şekilde kullanılması anlamına gelirken, bazı yerlerde televizyon ve radyo gibi daha geleneksel yöntemler de kullanıldı. Eğitim kurumlarının kapanması, öğrenciler, öğretmenler ve veliler üzerinde çeşitli zorluklar yarattı. Uzaktan eğitim, erişim ve teknoloji sorunları olan öğrenciler için adaletsizlikleri artırdı. Aynı zamanda öğrenciler sosyal etkileşimden ve yüz yüze öğretimden yoksun kaldıklarında öğrenme deneyimleri de etkilendi.

Günümüzde iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, donanım ve internet erişim imkânlarındaki artış, eğitim alanında büyük değişikliklere yol açmış ve canlı ders uygulamalarının yaygınlaşmasına olanak sağlamıştır. İnternet teknolojisinin sürekli olarak gelişmesi, daha hızlı ve daha güvenilir bağlantılar sunmaktadır. Bu durum, canlı ders uygulamalarının daha düşük gecikme süreleri ve yüksek kaliteli video iletimi sağlamasına imkân verir. Aynı zamanda, akıllı telefonlar, tabletler ve dizüstü bilgisayarlar gibi taşınabilir cihazların yaygınlaşması, öğrencilerin ve öğretmenlerin her yerden kolayca katılabileceği interaktif derslere olanak tanır. COVID-19 pandemisi dünya genelinde birçok sektörü etkiledi ve eğitim alanı da bundan etkilenen önemli alanlardan biriydi. Pandemi nedeniyle okullar, üniversiteler ve diğer eğitim kurumları fiziksel olarak kapanmak veya sınırlı kapasiteyle çalışmak zorunda kaldı. Bu durumda, eğitim-öğretim faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için çevrim içi ve canlı ders uygulamaları büyük önem kazandı. Canlı ders uygulamaları sayesinde eğitim kurumları, öğrencilerin ve öğretmenlerin eğitim faaliyetlerine hızlıca uyum sağlamasına ve eğitim süreçlerini kesintiye uğratmadan sürdürmelerine yardımcı olur. Aynı zamanda, farklı bölgelerdeki öğrencilere ve öğretmenlere erişim sağlayarak coğrafi sınırlamaları ortadan kaldırabilir ve eğitim olanaklarını genişletmesini sağladı (Kahraman & Karabey, 2020). Salgın nedeniyle yüz yüze eğitimin yerini uzaktan eğitime bırakması öğretmenleri önemli ölçüde etkiledi. Eğitim faaliyetlerinin yüz yüze gerçekleştiği dönemden uzaktan eğitim sürecine geçiş, özellikle teknoloji altyapısı ve donanımı yeterli olmayan öğretmenler için zorlayıcı olmuştur. Öğretmenler, dijital eğitim platformlarını kullanma, online ders materyalleri hazırlama, sanal sınıf yönetimi gibi yeni becerilere hızlıca adapte olmaları gereken bir süreçle karşı karşıya kalmıştır. Öğretmenler, yüz yüze eğitimde kullanılan yöntemlerin ve materyallerin, uzaktan eğitim ortamına nasıl adapte edileceğini bilememelerinden kaynaklı güven eksikliği ve başarısızlık korkusu yaşamalarına neden olabilmektedir.

Eğitim sektörü, özellikle uzaktan eğitim dönemlerindeki zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Bazı öğretmenler, uzaktan eğitim uygulamalarını kullanmada teknik veya altyapısal zorluklarla karşılaşmışlardır. Bu tür teknik sorunlar, öğretmenlerin ders materyallerini paylaşmak, ödevleri değerlendirmek veya öğrencilerle etkileşimde bulunmak gibi temel görevlerini yerine getirmelerini engelleyebilmiştir. Salgın dönemi özellikle eğitim sektöründe çalışan öğretmenler için büyük bir zorluk olmuştur. Salgın, genellikle yüz yüze eğitim modeline dayalı olan geleneksel eğitim sisteminin birdenbire dijital eğitim platformlarına geçmesini gerektirmiştir. Bu süreçte öğretmenler, farklı bir iş yükü ve yeni zorluklarla karşılaşmışlardır. (Fleming, 2020). Uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrencinin fiziksel olarak aynı mekânda olmadığı, bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla gerçekleştirilen bir eğitim yöntemidir. Bu yöntem, öğrencilerin eğitim gereksinimlerini karşılamak üzere birçok avantaja sahiptir ve geleneksel sınıf ortamına kıyasla çeşitli üstünlükler sunar. Uzaktan eğitim, coğrafi konumdan bağımsızdır. Öğrenciler, istedikleri yerden eğitim alabilirler. Bu, özellikle ulaşım zorluğu olan veya kırsal bölgelerde yaşayan öğrenciler için büyük bir avantajdır. Uzaktan eğitimde, çeşitli dijital araçlar ve platformlar kullanılarak öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları ve seviyelerine uygun içerikler sunmak daha kolaydır. Bu, öğrencilerin daha kişiselleştirilmiş bir öğrenme deneyimi yaşamalarını sağlar (İşman, 1998, s. 22).

Salgın döneminde, birçok okul uzaktan eğitime geçmek zorunda kalmıştır. Bu da ortaokul öğretmenlerinin yeni teknolojik araçları kullanmayı öğrenmeleri ve uzaktan eğitim sürecini yönetmeleri gerektiği anlamına gelmiştir. Bu durum bazı öğretmenler için teknik zorluklar, iletişim sorunları ve öğrencilerin dikkatini çekme konusunda zorluklar yaratmış olabilir. Öğrenci bağlantısı ve motivasyon: Uzaktan eğitim sürecinde, öğretmenler öğrencileriyle daha az etkileşimde bulunabilmişlerdir. Öğretmenlerin sınıf içinde yaptıkları doğrudan gözlem, geri bildirim ve birebir etkileşimlerin eksikliği, öğrencilerin motivasyonunu etkilemiş olabilir. Ayrıca, öğrencilerin evde dikkat dağınık faktörlerle karşılaşması ve disiplin sorunlarının artması da öğretmenlerin işini zorlaştırmış olabilir.

Eğitim materyallerinin uyumlaştırılması: Uzaktan eğitim sürecinde, öğretmenler ders materyallerini ve müfredatlarını çevrimiçi platformlara uygun hale getirmek zorunda kalmışlardır. Bu, öğretmenlerin mevcut materyalleri yeniden düzenlemelerini, çevrimiçi kaynaklar bulmalarını ve dersleri sanal ortama uygun bir şekilde tasarlamalarını gerektirmiştir. Bu süreç, ek zaman ve çaba gerektirebilir. Öğrenci değerlendirmesi: Uzaktan eğitimde öğrenci değerlendirmesi yapmak da zorluklar doğurmuştur. Öğretmenler, öğrencilerin çalışmalarını takip etmek, ödevleri değerlendirmek ve sınavlar düzenlemek için çevrimiçi araçları kullanmak zorunda kalmışlardır. Ancak, bu süreçte kopya riski ve öğrencilerin performanslarını doğru bir

şekilde değerlendirmenin zorluğu gibi sorunlar ortaya çıkabilir. Öğretmenlerin kendi sağlık endişeleri: Pandemi döneminde, öğretmenler de kendi sağlıklarını riske atma endişesi yaşamışlardır. Okulların açık olmasıyla birlikte, öğretmenler potansiyel olarak enfeksiyon riskiyle karşı karşıya kalmışlardır.

Pandemi nedeniyle birçok ülke, okulları geçici olarak kapatmak zorunda kaldı ve uzaktan eğitime geçiş yapıldı. Ortaokul öğrencileri de bu durumdan etkilendi. Uzaktan eğitim, öğrencilerin sınıf ortamından uzak kalmasına ve öğrenme deneyimlerinde değişikliklere neden oldu. Öğrenciler, evde bilgisayar veya tablet gibi teknolojik cihazlar üzerinden derslere katıldılar. Ancak bazı öğrenciler için erişim sorunları ortaya çıktı ve teknik zorluklar yaşandı. Ayrıca, öğrencilerin dikkati ve motivasyonu uzaktan eğitimde düşebildi. Sosyal etkileşim eksikliği: Pandemi nedeniyle öğrenciler arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle fiziksel olarak etkileşimde bulunamadılar. Okul ortamı, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirdikleri ve sosyal ilişkiler kurdukları bir yerdir. Uzaktan eğitim döneminde, öğrenciler bu fırsatları kaybetti ve sosyal etkileşim eksikliği yaşadılar. Bu durum, bazı öğrencilerde yalnızlık, motivasyon kaybı ve psikolojik sorunlar gibi sonuçlar doğurabilmektedir.

Öğrenme kaybı: Uzaktan eğitim, bazı öğrenciler için öğrenme kaybına neden olabilir. Sınıf ortamında öğretmenlerin birebir yönlendirmeleri ve arkadaşlarla yapılan etkileşim, öğrenmeyi destekleyici unsurlardır. Ancak uzaktan eğitimde bu unsurlar sınırlıdır. Öğrencilerin öğrenme kaybı yaşaması ve derslere odaklanmada zorluk çekmesi olasıdır. Zorluğa uyum sağlama: Pandemi sürecinde ortaokul öğrencileri, hızlı bir şekilde değişen koşullara uyum sağlamak zorunda kaldılar. Uzaktan eğitim teknolojilerini kullanmayı öğrenmek, yeni rutinlere adapte olmak ve evde çalışma disiplini sürdürmek gibi zorluklarla karşılaştılar. Bu süreç, öğrencilerin bağımsızlık, öz-disiplin ve problem çözme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Sınavlar ve değerlendirme: Pandemi nedeniyle sınavlar ve değerlendirme yöntemleri de değişti. Öğrencilerin performansını ölçmek için farklı yöntemler kullanıldı. Bazı öğrenciler için bu yeni değerlendirme yöntemleri anlamsızlık veya kaygı oluşturabilirken, bazıları için ise fırsatlar doğurabilir. Uzaktan eğitimde değerlendirme süreçlerinin adil ve etkili olması önemlidir.

2.3. Uzaktan Eğitim Kavramı

Uzaktan eğitim, öğrencilerin fiziksel bir okul binasına gitmeden, kendi seçtikleri yerleşik bir ortamda, genellikle internet aracılığıyla, eğitim almasını sağlayan bir eğitim modeli olarak tanımlanabilir (Jones, 2005). Uzaktan eğitim, geleneksel sınıf tabanlı eğitimden farklı

bir yaklaşımdır ve teknolojiyi yoğun bir şekilde kullanır. Öğrenciler, çevrimiçi ders materyallerini, video konferanslarını, dijital ödevleri ve interaktif öğrenme platformlarını kullanarak eğitim alırlar. Öğretmenler, uzaktan eğitim için uygun araçlar ve teknolojiler kullanarak öğrencilerle etkileşimde bulunur ve öğrenci ilerlemesini takip ederler.

Uzaktan eğitim, yüz yüze eğitim ve öğretim uygulamalarındaki çeşitli engeller nedeniyle sınıflarda eğitimin yapılamadığı durumlarda eğitimin aktörleri arasında iletişim teknolojilerinin kullanılması ile gerçekleştirilen bir öğretim yöntemidir. Menchaca ve Bekele (2008), Uzaktan eğitim, öğretmenlerin ve öğrencilerin birbirinden fiziksel olarak uzakta olduğu durumlarda, posta, telefon, internet gibi iletişim araçları kullanılarak eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi şeklinde tanımlanabilir. Simonson vd., göre (2011) Uzaktan eğitim, öğrenenlerin ve öğretenlerin coğrafi olarak farklı ortamlarda bulunduğu ve fiziksel olarak aynı mekânda bulunmadan, iletişim teknolojileri aracılığıyla birbirleriyle etkileşimde bulundukları bir eğitim yöntemidir. Bu yöntemde öğrenciler, çeşitli dijital platformlar ve yazılımlar aracılığıyla ders materyallerine erişir, canlı veya kaydedilmiş derslere katılabilir ve öğretmenleriyle çevrimiçi olarak iletişim kurarlar. Moore ve Kearsley (2011) ise uzaktan eğitim, öğretmenler ve öğrencilerin coğrafi olarak farklı yerlerde bulunduğu ve teknoloji aracılığıyla iletişim kurularak gerçekleştirilen öğrenme ve öğretme süreci olarak tanımlamaktadır. Bu yöntemde, öğrenciler fiziksel bir sınıf ortamına gitmek yerine, çeşitli dijital platformlar ve internet araçları sayesinde eğitim materyallerine, ders içeriklerine ve öğretmenlere erişebilirler. Uzaktan eğitim, teknolojinin ilerlemesiyle birlikte giderek daha popüler ve tercih edilen bir eğitim yöntemi haline gelmiştir. Bu eğitim sistemi, yer ve zaman sınırlılıklarını ortadan kaldırarak öğrencilere esneklik ve erişim kolaylığı sağlamaktadır. Uzaktan eğitim, fiziksel bir sınıfta olma zorunluluğunu ortadan kaldırır ve öğrencilerin dersleri internet aracılığıyla bilgisayar, tablet veya akıllı telefonları üzerinden almasını sağlar. Uzaktan eğitim sürecinde teknolojinin belirleyici bir rolü olduğunu söylemek mümkündür. Uzaktan eğitim uygulamalarında yaygın iletişim teknolojilerinin belirleyici olduğu görülmektedir.

Melton (2004), uzaktan eğitimin amaçlarını şu şekilde ifade etmiştir: 1. Herkesin eğitime erişimini sağlamak, 2. Öğrenci ihtiyaçlarına cevap vermek. 3. Öz-çalışma materyallerinin tasarımını arttırmak, 4. Öğrenci desteği, 5. Maliyet verimliliği, 6. Materyallerin ve sistemlerin kalitesi,

Tuncer ve Taşpınar’a göre, uzaktan eğitim, bilgisayar ve internet teknolojileri ile eğitim ve öğretim faaliyetlerini sunmak için önemli bir şekilde bir araya gelir. Bu teknolojiler, eğitim süreçlerini daha erişilebilir, etkili ve verimli hale getirmeye yardımcı olur. Bilgisayar ve internet

teknolojilerinin bir araya gelmesi, geleneksel eğitime alternatif birçok eğitim sisteminin geliştirilmesini mümkün kılmıştır. Bilgisayar ve internet sayesinde, öğrencilerin fiziksel olarak bir sınıfta olmadan eğitim almasına imkân tanır. Uzaktan eğitim, öğrencilerin coğrafi konumlarına bakılmaksızın eğitim materyallerine erişmelerini ve online dersleri takip etmelerini sağlar (Tuncer & Taşpınar, 2008, s. 32). Uzaktan eğitim, öğrenme ve öğretme sürecinde öğrenci ile öğreticinin farklı mekânlarda bulunduğu, iletişimi elektronik veya dijital teknolojiler aracılığıyla gerçekleştiren bir eğitim şeklidir. Bu yöntem, öğrencilere zaman ve mekân bağımsızlığı sağlar ve bireysel ihtiyaçlarına göre esneklik sunar (Uşun, 2006, s. 11). Yani uzaktan eğitim, bilgiyi mekân ve zamandan bağımsız olarak öğrencinin ayağına getirdi. Uzaktan eğitim, yüz yüze eğitim ve öğretim uygulamalarındaki çeşitli engeller nedeniyle sınıflarda eğitimin yapılamadığı durumlarda eğitimin aktörleri arasında iletişim teknolojilerinin kullanılması ile gerçekleştirilen bir öğretim yöntemidir.

Uzunboylu ve Tuncay’a göre Uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrencilerin fiziksel olarak farklı mekânlar ve zaman dilimlerinde bulunduğu bir eğitim modelidir. Bu eğitim modelinde öğretim materyalleri ve bilgi, internet, bilgisayar, tablet, akıllı telefon gibi teknolojik araçlar üzerinden iletilir (Uzunboylu & Tuncay, 2012). Başka Bir ifadeyle Uzaktan eğitim, fiziksel olarak aynı ortamı paylaşmayan öğrenci ve öğretmenlerin iletişim teknolojileri ve klasik posta hizmetlerini kullanarak öğrenme ve öğretme faaliyetlerini gerçekleştirdikleri bir eğitim modelidir. Bu model, öğrencilerin coğrafi konumlarından bağımsız olarak eğitim almalarına ve öğretmenlerin de farklı bölgelerdeki öğrencilere ulaşmalarına imkân tanır (İşman, 2003, s. 22). Alkan’a göre uzaktan eğitim, geleneksel öğrenme-öğretme yöntemlerinin sınırlılıklarından dolayı, sınıf içi faaliyetlerin gerçekleşme imkânı bulamadığı durumlarda kullanılan bir öğretim yöntemidir. Uzaktan eğitim, öğrenme ve öğretim süreçlerini planlayıp uygulayan eğitimciler ile öğrenenler arasında, fiziksel olarak bir araya gelmeden, internet ve bilgi teknolojileri aracılığıyla etkileşimli bir şekilde gerçekleştirilir (Alkan, 1987).

Uzaktan eğitimin avantajları olduğu gibi, pek çok açıdan da sınırlılıklar getirebilmektedir. Uzaktan eğitimde öğrenciler, fiziksel sınıflarda olduğu gibi diğer öğrenciler ve öğretmenlerle doğrudan etkileşim kuramazlar. Bu durum, sosyal becerilerin gelişimine katkıda bulunan yüz yüze iletişimi azaltabilmektedir. Uzaktan eğitimde öğrenciler, öğretmenlerinin geri bildirimlerini ve öğrenme ilerlemelerini daha zor alabilirler. Yüz yüze eğitimde olduğu gibi anında geri bildirim almak mümkün olmayabilir ve bu da öğrencilerin motivasyonunu etkileyebilmektedir. Bazı derslerde, özellikle uygulamaya dayalı olanlarda, uzaktan eğitimde laboratuvarlara, atölyelere veya saha çalışmalarına erişimde zorluklar

yaşanabilir. Bu da pratiğe dönük deneyimleri olumsuz etkileyebilmektedir. Uzaktan eğitimde, öğrencilerin kendi kendine disiplinli bir şekilde çalışmaları ve motive olmaları gerekmektedir. Bu, bazı öğrenciler için zorlayıcı olabilir ve düzenli bir çalışma düzenini sağlamakta zorlanabilmektedirler. Uzaktan eğitimi etkin bir şekilde gerçekleştirmek için güçlü bir internet bağlantısı ve uygun bilgisayar veya cihaza ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak her öğrencinin bu altyapıya erişimi olmayabilir, bu da eğitim fırsatları arasındaki eşitsizlikleri artırabilmektedir. (Kaya, 2002). Bir diğer önemli dezavantaj ise, kurulum maliyetinin yüksek olmasıdır (Bolliger & Wasilik, 2009). Uzaktan eğitim" terimi, öğretim ve öğrenmenin fiziksel olarak bir araya gelmeksizin, uzak mesafelerde gerçekleştirildiği bir eğitim yöntemini ifade eder. Bu eğitim yöntemi, öğretim materyallerinin dağıtımı ve iletişimi için dijital teknolojilerin kullanıldığı bir ortamda gerçekleştirilir. Uzaktan eğitim sadece öğretimin dağıtımı ve iletişimi için kullanılan bir yöntemdir. Eğitim sürecinin etkili bir şekilde gerçekleşmesi için, bu yöntemin bir öğrenme ortamı olarak tasarlanması ve desteklenmesi gereklidir. Öğrencilere uygun eğitim materyalleri sunulmalı, etkileşimli öğrenme deneyimleri sağlanmalı ve öğrenci ilerlemesi ve başarısı izlenerek gerektiğinde destek sağlanmalıdır. Bu nedenle, uzaktan eğitimde kullanılan platformlar ve araçlar, etkili bir öğrenme ortamı sunacak şekilde tasarlanmalı ve yönetilmelidir.

Eğitim alanında son zamanlardaki hızlı teknolojik gelişmelerin etkileri oldukça büyük olmuştur. Bilgi çağında yaşanan bu gelişmeler, eğitim süreçlerini dönüştürmüş ve geleneksel öğretim yöntemlerine kıyasla pek çok yeni fırsat ve olanak sunmuştur. Uzaktan eğitimde bunun sonuçlarından biridir. Akıllı tahtalar, tabletler, dizüstü bilgisayarlar ve diğer dijital cihazlar, öğrencilere ve öğretmenlere etkileşimli eğitim imkânı sağlamıştır. Dijital içerikler sayesinde ders materyalleri daha çeşitli ve etkileşimli hale gelmiştir. Teknolojinin gelişimiyle birlikte uzaktan eğitim imkânları artmıştır. Özellikle pandemi gibi olağanüstü durumlar, uzaktan eğitimi daha da önemli hale getirmiştir. Öğrenciler, coğrafi sınırlamalar olmaksızın dünyanın herhangi bir yerinden eğitim alabilmektedir (Serçemeli & Kurnaz, 2020, s. 32). Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimden belirgin farkları vardır. Uzaktan eğitimde öğrenci ve öğretmen fiziksel olarak bir araya gelmezler. Dersler, canlı çevrimiçi dersler, video konferanslar veya çevrimdışı ders materyalleri aracılığıyla uzaktan iletişimle gerçekleştirilir. Yüz yüze eğitimde ise öğrenci ve öğretmen aynı fiziksel mekânda buluşur. Uzaktan eğitimde, çevrimiçi eğitim platformları, video konferans yazılımları, e-öğrenme araçları ve diğer dijital teknolojiler kullanılırken, yüz yüze eğitimde tahta, yazı tahtası, el yazısı notlar ve diğer geleneksel eğitim materyalleri daha yaygın olarak kullanılır. Uzaktan eğitim, coğrafi sınırlamaları kaldırır ve daha geniş bir öğrenci kitlesine ulaşmayı sağlar. Uzaktan eğitim, uzak bölgelerde yaşayan veya ulaşım imkânı olmayan öğrencilere eğitim fırsatı sunar. Uzaktan eğitim, teknoloji ve internet

altyapısına dayanır. Bu nedenle, öğrencilerin ve öğretmenlerin iyi bir internet bağlantısına ve uygun teknolojik cihazlara erişimi olması gerekir. Yüz yüze eğitim ise bu tür teknolojik gereksinimlere ihtiyaç duymaz. Uzaktan eğitimde değerlendirme sistemleri, sınavlar ve ödevlerin çevrimiçi platformlar aracılığıyla gerçekleştirilmesine dayanır. Yüz yüze eğitimde ise sınavlar genellikle fiziksel olarak sınıfta gerçekleşir.

Uzaktan eğitimin ailelerin sosyo ekonomik durumu ve ailenin eğitim seviyesi açısından değerlendirilmesi: Uzaktan eğitim, fırsatlar sunarken aynı zamanda bazı riskler ve zorluklar da beraberinde getirebilmektedir. Mevcut eğitim sistemindeki eşitsizlikleri derinleştirebilmekte ya da bu eşitsizliklerin daha belirgin hale gelmesine neden olabilmektedir. Uzaktan eğitim, internet erişimi, bilgisayar ve diğer cihazlara sahip olma gibi teknolojik altyapı gerektirir. Bu imkânlarla sahip olmayan öğrenciler, eğitimden mahrum kalabilmektedir. Uzaktan eğitim, dijital becerilere sahip olmayı gerektirir. Teknolojiyle yeterince aşına olmayan veya bilgisayar kullanma becerisine sahip olmayan öğrenciler dezavantajlı konuma düşerler. Uzaktan eğitim, öğrencilerin evde ders çalışmasını gerektirir. Ancak öğrencilerin ev ortamları ve yaşam koşulları, verimli bir çalışma ortamı sağlamak için uygun olmayabilir. Bu da öğrenciler arasındaki eşitsizliği artırabilmektedir (Nur Emin,2020). Nüfusun % 15'i dijital eğitimi bir fırsata ve olanağa çevirirken, % 85'i dijitalleşmeden verimli bir şekilde yararlanamamaktadır. Sosyo ekonomik durumu iyi ve eğitim düzeyi iyi olan aileler çocuklarının eğitim süreçlerini ev ortamlarında devam ettirerek onlara gerekli tablet, bilgisayar internet olanakları açısından destek ve yardımı sağlayabilmektedirler. Kırsal kesimde yaşayan veya olanağı olmayan aileler çocuklarına bu desteği sağlayamamaktadır. Uzaktan eğitim de ebeveyn desteği ihtiyacı yüz yüze eğitime göre daha da artmış görünmektedir. Ancak birçok aile çocuklarının eğitimine nasıl destek olacağı konusunda yeterli bilgiye sahip değildir.

Pandemi sürecinde okulların kapanması ve yüz yüze eğitime ara verilmesi nedeniyle uzaktan eğitim birçok öğrenci için önemli bir alternatif haline geldi. Ancak, bu yöntemin ailelerin sosyoekonomik durumu üzerinde bazı etkileri oldu. Teknolojik Altyapı ve Ekipman: Uzaktan eğitim için gerekli olan teknolojik altyapı ve ekipmana erişim, ailelerin sosyoekonomik durumuna bağlı olarak farklılık gösterdi. Yüksek gelirli aileler genellikle daha iyi donanımlı bilgisayarlar, internet bağlantısı ve diğer teknolojik araçlara sahipti. Daha düşük gelirli aileler ise bu konuda daha sınırlı kaynaklara sahip olabilirler. Bu durum, düşük gelirli ailelerin çocuklarının uzaktan eğitimdeki katılımını ve eğitime erişimini kısıtlayabilir. İnternet Erişimi: Uzaktan eğitim, güvenilir bir internet bağlantısının varlığını gerektirir. Ancak, bazı bölgelerde internet altyapısı yetersiz olabilir veya hiç olmayabilir. Bu da uzaktan eğitime

katılımda eşitsizliklere yol açabilir. Yüksek hızlı internete erişim sağlayabilen aileler, uzaktan eğitime daha kolay adapte olabilirken, düşük hızda veya istikrarsız internete sahip ailelerin çocukları eğitimde aksamalar yaşayabilir.

Destek ve Rehberlik: Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin evde daha fazla bağımsız çalışması gerekmektedir. Bu, öğrencilere yönlendirme ve rehberlik konusunda ailelerin rolünün artmasını gerektirir. Ancak, bazı aileler çalışma saatlerinin uyumsuzluğu veya sınırlı eğitim desteği nedeniyle çocuklarını yeterince destekleyemeyebilir. Bu durum da eğitimdeki başarı ve motivasyon açısından farklılıklara neden olabilir. **Ekonomik Zorluklar:** Pandemi döneminde birçok aile ekonomik zorluklarla karşılaştı. İş kayıpları, gelir azalmaları ve mali sıkıntılar, ailelerin uzaktan eğitim için gereken kaynaklara ve çocuklarının ihtiyaçlarına yönelik harcamalara sınırlamalar getirebilir. Örneğin, bilgisayar veya internet aboneliği gibi maliyetli gereksinimler karşılanamayabilir. Bu da eşitsizlikleri derinleştirebilir ve düşük gelirli ailelerin çocuklarının eğitim fırsatlarından yeterince yararlanamamasına yol açabilir. Sonuç olarak, uzaktan eğitimin ailelerin sosyoekonomik durumu üzerinde etkisi oldu. Düşük gelirli ailelerin teknolojik altyapıya erişimleri ve ekonomik zorluklar nedeniyle uzaktan eğitime katılımları ve çocuklarının eğitimden tam anlamıyla faydalanmaları daha zor olabilir. Bu nedenle, eğitim politikalarının sosyal adaleti gözetmesi ve dezavantajlı grupları desteklemesi önemlidir.

Uzaktan eğitimin Özel okullar ile devlet okulların sahip oldukları imkânlar açısından değerlendirilmesi: Teknoloji temelli bir eğitimde telekomünikasyon altyapısı güçlü olan okullar ile olmayan okullar arasında “dijital bir ayrım” ortaya çıkabilmektedir. Böylesi bir durumun hâlihazırda var olan özel okullar ile devlet okulları arasındaki farkı derinleştirmesi riski de söz konusudur (Nur Emin,2020). Pandemiyle birlikte Okullar arası eşitsizlik yaygınlaştığını söylemek mümkündür.

Pandemi sürecinde uzaktan eğitim, okulların sahip oldukları imkânlar açısından birçok avantaj ve dezavantajı beraberinde getirdi. İşte uzaktan eğitimin okulların imkânlarına etkileri hakkında bir değerlendirme: **Avantajlar:** **Erişim Kolaylığı:** Uzaktan eğitim, öğrencilerin sınırları aşarak eğitime erişebilmesini sağlar. Coğrafi engeller ortadan kalkar ve öğrenciler istedikleri konularda uzmanlaşmış öğretmenlerle ders işleme imkânına sahip olurlar. **Teknolojik Altyapı:** Uzaktan eğitim, okulların teknolojik altyapılarının geliştirilmesini teşvik eder. Eğitim materyallerinin dijitalleştirilmesi, öğretmenlerin çevrimiçi platformlar üzerinden öğrencilere ulaşması ve dijital araçların kullanılması gibi faktörlerle okulların teknolojiye uyum sağlaması sağlanır. **Esneklik ve Kişiselleştirme:** Uzaktan eğitim, öğrencilere daha fazla esneklik

ve kişiselleştirme imkânı sunar. Öğrenciler, kendi hızlarında ilerleyebilir, öğrenme süreçlerini kendi ihtiyaçlarına göre düzenleyebilir ve daha fazla özgürlük kazanabilirler.

Dezavantajlar: Teknolojik Eşitsizlik: Uzaktan eğitim, teknolojiye erişim imkânı olmayan veya yetersiz olan öğrenciler için dezavantajlı bir durum yaratabilir. Düşük gelirli aileler veya kırsal bölgelerde yaşayan öğrenciler, uygun teknolojiye ve internet bağlantısına sahip olmayabilirler, bu da eğitimlerinden geri kalmalarına neden olabilir. **Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi:** Uzaktan eğitim, yüz yüze eğitimde olduğu gibi öğretmen-öğrenci etkileşimini kısıtlayabilir. Canlı derslerde bile öğrencilerin sorularını sorma ve tartışmalara katılma imkânı sınırlı olabilir. Bu da öğrencilerin derinlemesine anlama ve etkileşim düzeylerini etkileyebilir. **Motivasyon Sorunları:** Uzaktan eğitimde öğrencilerin motivasyonunu sürdürmek zor olabilir. Evde ders çalışmak, sınıfta dikkatini toplamaktan daha zor olabilir ve öğrencilerde kayıtsızlık veya dikkat eksikliği gibi sorunlar ortaya çıkabilir.

Dijital eğitimin ticari boyutu, bilişim şirketlerinin çıkar ve karları açısından değerlendirilmesi: Uzaktan eğitim programlarında, öğrencilere yazılı materyallerin yanı sıra basılı materyaller de kullanılmaktadır. Bu materyaller, öğrencilerin eğitim sürecine daha fazla görsel ve fiziksel etkileşim katarak öğrenme deneyimini zenginleştirir. Uzaktan eğitimde, öğrencilere konuları kavramalarına yardımcı olacak ders kitapları ve referans kitapları gönderilir. Bu materyaller, öğrencilerin öğrenme sürecinde temel bilgileri edinmelerine ve konular hakkında daha derinlemesine bilgi sahibi olmalarına yardımcı olur. Uzaktan eğitimde çeşitli materyallerin kullanılması, öğrencilerin farklı öğrenme stillerine uygun olarak içeriği anlamalarını ve öğrenmelerini kolaylaştırabilir. Bununla birlikte, materyallerin iyi düzenlenmiş, anlaşılır ve erişilebilir olması önemlidir, böylece öğrencilerin ders içeriğini anlamaları ve başarılı bir şekilde öğrenmeleri desteklenir. Basılı materyallerle öğretimi; uzaktan öğretim sistemi için özel olarak hazırlanmış ünitelerin yazı, şekil ve fotoğraf şeklinde basılı öğretim malzemesi haline getirilir (Uşun, 2006).

Uşun'a (2006) göre gelişen bilişim teknolojileri sayesinde uzaktan eğitim ortamları büyük bir gelişme kaydetmiştir. Bu sayede, öğrenciler artık fiziksel olarak bir sınıfa gitmeden, internet üzerinden eğitim alırlar. Bu tür eğitim ortamlarında öğrenciler, çevrimiçi platformlar, video konferanslar, interaktif ders içerikleri ve diğer çevrimiçi kaynaklar aracılığıyla eğitimlerini sürdürürler. Uzaktan öğretim veren örgütlerin yönetimdeki başarıları, bilgi teknolojilerini etkin bir şekilde kullanmalarından ve bu teknolojilerin sağladığı faydalardan kaynaklanmaktadır. Bilgi teknolojileri, uzaktan öğretim süreçlerini kolaylaştıran ve iyileştiren bir dizi avantaj sunar. Bilgi teknolojileri, coğrafi sınırlamalardan bağımsız olarak geniş bir

öğrenci kitlesine eğitim fırsatları sunar. Uzaktan öğretim sayesinde, uzak bölgelerdeki, dezavantajlı durumda olan veya engelli öğrenciler de dâhil olmak üzere çeşitli kesimlerdeki öğrenciler eğitim alırlar.

Geleneksel eğitim-öğretim programlarında olduğu gibi, uzaktan eğitimde de ölçme ve değerlendirme önemli bir yer tutar. Eğitim süreçlerini değerlendirmek, öğrencilerin öğrenme ilerlemesini takip etmek ve öğretim stratejilerini geliştirmek için kritik bir unsurdur. Ayrıca, öğrencilerin başarılarını değerlendirmek, öğrenmeyi teşvik etmek ve öğretmenlere öğrenci performansları hakkında geri bildirim sağlamak için de önemlidir. Eğitimde ölçme ve değerlendirme, hem geleneksel sınıf ortamında hem de uzaktan eğitim programlarında önemli bir rol oynar. Hem geleneksel hem de uzaktan eğitimde öğrenci başarısını değerlendirmek ve programın etkililiğini belirlemek için benzer yöntemler kullanılır. Öğrencilerin bilgi düzeyini ölçmek için sınavlar ve testler kullanılabilir. Geleneksel sınıflarda olduğu gibi uzaktan eğitimde de çevrimiçi testler veya oturumlar düzenlenerek öğrencilerin performansı değerlendirilir. Freeman'a (1997) göre, Ölçme ve değerlendirme sürecinde bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin kullanılması, öğrencilere çeşitli avantajlar sağlar. Bu teknolojiler, sınavların yapılmasında ve öğrencilerin kendilerini hazır hissettikleri anlarda sınav olma olanağını sunar. Bilgisayar ve iletişim teknolojileri, öğrencilere sınavlarını daha esnek bir şekilde yapma imkânı tanır. Geleneksel kâğıt ve kalem sınavlarından farklı olarak, öğrencilerin sınav tarihini ve saati daha kolay ayarlaması mümkün olabilir. Böylece, öğrenciler kendilerini en hazır hissettikleri anlarda sınava girebilir ve daha iyi performans sergileyebilirler.

Uzaktan eğitim programlarında nitelikli ve etkili bir öğretimin gerçekleşmesi için ölçme ve değerlendirmenin önemi büyüktür. Uzaktan eğitim, öğrencilerin fiziksel olarak sınıf içinde olmadığı ve eğitim sürecinin çevrimiçi platformlar üzerinden yürütüldüğü bir eğitim modelidir. Bu durumda, öğrencilerin ilerlemesini ve başarılarını değerlendirmek için ölçme ve değerlendirme süreçleri, hem öğrencilerin hem de eğitimcilerin performansını izlemek ve geliştirmek için kritik öneme sahiptir. Nitelikli bir ölçme değerlendirme uzaktan eğitim programı, öğrencilerin başarılarını objektif bir şekilde değerlendirmek ve öğretim sürecini iyileştirmek için son derece önemlidir. İyi bir dönüt sağlamak ve daha nitelikli gelişmelerin yaşanmasına zemin hazırlamak için aşağıdaki unsurlar dikkate almak gerekir. Tek bir değerlendirme yöntemi yerine, farklı ölçme araçlarının kullanılması önemlidir. Sınavlar, quizler, projeler, sunumlar, ödevler, tartışma katılımı ve çevrimiçi etkileşimler gibi farklı yöntemler kullanarak öğrencilerin farklı yönlerini ölçmek ve yeteneklerini gözlemlemek mümkün olur.

Ölçme ve değerlendirme süreci geleneksel eğitim programlarında olduğu gibi uzaktan eğitim programlarının da ayrılmaz bir parçasıdır. Hem geleneksel eğitimde hem de uzaktan eğitimde, öğrencilerin öğrenme süreçlerini anlamak, öğrenme ilerlemesini takip etmek ve öğrencilerin başarılarını değerlendirmek için ölçme ve değerlendirme süreçleri kullanılır. Uzaktan eğitimde, öğrenciler fiziksel sınıf ortamında değil, çevrimiçi platformlar üzerinden derslere katılırlar. Bu nedenle, öğrencilerin ilerlemesini izlemek ve öğrenme başarısını değerlendirmek için farklı araçlar ve yöntemler kullanılır. Uzaktan eğitimde kullanılan ölçme ve değerlendirme yöntemleri, öğrencilerin çevrimiçi etkileşimlerini, katılımlarını, ödevlerini, sınavlarını ve projelerini içerir (Ülkü, 2018).

2.3.1. Uzaktan Eğitimin Tarihçesi

Uzaktan eğitim, kökenleri 19. yüzyıla kadar uzanan bir geçmişe sahiptir. O zamanlarda posta yoluyla gönderilen ders materyalleriyle gerçekleştiriliyordu. Ancak, teknolojinin gelişmesiyle birlikte, uzaktan eğitim daha da yaygınlaştı ve daha etkili hale geldi. Günümüzde, internet, video konferans, e-öğrenme platformları, canlı yayınlar ve diğer iletişim teknolojileri uzaktan eğitimi desteklemek için kullanılmaktadır. Kaya'ya (2002) göre, uzaktan eğitim uygulamalarının tarihi, modern teknolojiden önceki dönemlere kadar uzanır. Eski çağlarda, bilgi ve eğitim, yazılı metinlerin yaygın olmadığı, kitapların nadir ve pahalı olduğu bir zaman diliminde, genellikle sözlü ve görsel olarak aktarılmaktaydı. Antik Yunan ve Roma dönemlerinde, ünlü filozoflar ve bilginler, öğrencilerine bilgilerini aktarmak için çeşitli uzaktan eğitim yöntemleri kullanırlardı. Bunun örneklerinden biri, filozof Epiktetos'un, öğrencilerinin mektuplarını yazmasını ve onlara mektuplarla uzaktan eğitim vermesini gösterebiliriz. Ortaçağ'da, bazı üniversitelerde yazma yoluyla uzaktan eğitim de görülmüştür. Öğrenciler, uzakta bulundukları bölgelerden mektuplar veya el yazmaları olarak eğitim almışlardır. Bunun yanı sıra, İslam medeniyetindeki bazı medreselerde de kitaplar uzak bölgelere gönderilerek uzaktan eğitim yapıldığı bilinmektedir. Modern anlamda uzaktan eğitim uygulamalarının temeli, 19. yüzyılda posta yoluyla eğitim programlarının ortaya çıkmasıyla atılmıştır. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde posta yoluyla eğitim veren üniversiteler ve kurumlar kurulmuştur. 20. yüzyılın ortalarına doğru radyo ve televizyon gibi iletişim araçlarının yaygınlaşması, uzaktan eğitimde önemli adımların atılmasını sağlamıştır. Modern teknolojideki patlama ve internetin yaygınlaşması, uzaktan eğitimde devrim niteliğinde bir değişim getirmiştir. 21. yüzyılda online eğitim platformları, canlı dersler, video konferanslar, interaktif içerikler ve dijital materyaller sayesinde, uzaktan eğitim daha erişilebilir, etkili ve popüler hale gelmiştir.

Teknolojinin sürekli gelişimi, hayatın her alanını etkilemiştir ve uzaktan eğitim de bu alanlardan biridir. İcatların ve teknolojik gelişmelerin eğitim alanındaki etkisi uzun bir geçmişe sahiptir. Özellikle son yüzyılda teknolojiadaki hızlı ilerlemeler, uzaktan eğitimi dönüştürmüş ve geleneksel eğitim yöntemlerine alternatif oluşturmuştur. Radyo ile uzaktan eğitimin öncüsü ise 1919 yılında ABD olmuştur. Mektupla eğitimin zorluklarını gören ABD 1920’de eğitim amaçlı 176 tane radyo istasyonu kurmuştur (Casey, 2008). 1930’lu yıllarda pek çok ülke ve okul, uzaktan eğitimde radyo sistemlerini yaygın olarak kullanmaya başlamıştır. O dönemde radyo, eğitim materyallerinin kitlelere ulaştırılmasında önemli bir araç haline gelmiştir. Özellikle kırsal bölgelerde bulunan öğrencilere eğitim imkânı sunma açısından büyük bir atılım olarak değerlendirilmiştir. Radyo tabanlı uzaktan eğitim, öğretmenlerin radyo dalgaları üzerinden dersleri yayınlaması ve öğrencilerin bu dersleri dinleyerek öğrenmesi prensibine dayanır. Bu sistem, öğrencilere her yerden ulaşabildiği için özellikle uzak bölgelerdeki okullara ve topluluklara eğitim imkânı sağlamak açısından oldukça önemli olmuştur. Yeni Zelanda 1922, Polonya 1966, İspanya 1972, Tayland 1978 yıllarında ilk uzaktan eğitim hizmetlerini sunmaya başlamışlardı (Yavuz, 2015).

Uzaktan eğitim, öğrencilerin fiziksel olarak bir sınıfta bulunmaları gerekmeksizin eğitim programlarına katılabildikleri bir öğrenme yöntemidir. Uzaktan eğitimin tarihçesi oldukça uzundur ve teknolojinin gelişimiyle birlikte önemli aşamalar kaydetmiştir. Uzaktan eğitimin kökleri, 19. yüzyılın sonlarında yazılı yazışma yoluyla gerçekleştirilen uzaktan eğitim programlarına dayanmaktadır. Bu dönemde posta yoluyla gönderilen öğrenme materyalleri ve ödevlerle öğrenciler, eğitim kurumlarıyla iletişim kurarak eğitimlerini tamamlamaktaydılar. Öğretmenler, öğrencilerin çalışmalarını değerlendirir ve geribildirim sağlardı. Bu yöntem, özellikle coğrafi uzaklıklar veya ulaşım zorlukları nedeniyle eğitim almak isteyen kişiler için önemli bir seçenektir. Yüzyılın başlarında radyo ve televizyon gibi iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla birlikte uzaktan eğitim yeni bir boyut kazandı.

Radyo ve televizyon programları aracılığıyla, öğrencilere dersler sunuluyor ve eğitim materyalleri iletiliyordu. Öğrenciler bu programları izleyerek bilgi edinirken, daha sonra posta veya telefon yoluyla iletişim kurarak öğretmenlerine sorularını iletebilirlerdi. Dijital teknolojilerin gelişimiyle birlikte uzaktan eğitim daha da yaygınlaştı. 1980’lerde ve 1990’larda bilgisayar teknolojisinin ve internetin hızla yayılmasıyla, uzaktan eğitimde yeni fırsatlar doğdu. Öğretim materyalleri bilgisayar tabanlı hale geldi ve internet aracılığıyla öğrencilere erişim sağlandı.

Özbay’a (2015) göre, eğitimde uzaktan öğrenme kavramı, aslında 1700’lü yıllarda mektupla öğretim uygulamalarıyla başlamıştır. Bu dönemde, öğrenciler ve öğretmenler

arasında fiziksel olarak bulunma zorunluluğu olmadan bilgi transferini sağlamak amacıyla mektuplar kullanılmıştır. Ancak, bu mektupla öğretim uygulamaları daha çok sınırlı bir kitleye hitap edebiliyordu ve iletişim süreçleri oldukça yavaştı. Daha sonra 19. yüzyılda, posta sistemindeki gelişmelerle birlikte mektupla öğretim daha da yaygınlaşmıştır. Ancak gerçek uzaktan eğitimin patlamasına, 20. yüzyılın sonlarına doğru, bilgisayar teknolojisinin ve internetin yaygınlaşmasıyla birlikte tanık olmuştur. Bilgisayar ve internetin gelişimi, eğitimde uzaktan öğrenmenin hız kazanmasına neden olmuştur. E-posta, çevrimiçi dersler, canlı dersler, sanal sınıflar, web tabanlı eğitim platformları gibi teknolojiler, öğrencilerin uzaktan eğitim almasını kolaylaştırmış ve kitlesel olarak erişilebilir hale getirmiştir.

Uzaktan eğitim sisteminde öğrencilerin kendi başlarına eğitimlerine devam etmeleri bazı zorlukları beraberinde getirebilir. Uzaktan eğitim, geleneksel sınıf ortamlarından farklı olarak, öğrencilerin fiziksel olarak bir araya gelmeden eğitim almasını sağlayan bir sistemdir. Bu durum bazı olumsuz etkileri ortaya çıkarabilmektedir. Öğrenciler fiziksel olarak bir sınıfta bulunmadığından, arkadaşlarıyla etkileşim kurma fırsatları azalır ve kendilerini yalnız hissedebilirler. Sosyal etkileşim eksikliği, motivasyonlarını düşürebilir ve öğrenme süreçlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Uzaktan eğitimle yürütülecek derslerin planlamasında birçok değişken dikkate alınmalıdır. Bu değişkenlerin doğru bir şekilde yönetilmesi, derslerin kalitesini ve etkinliğini artırır.

Uzaktan eğitim öncelikle mektupla öğrenmeyle 1728'te İsveç'te başlamıştır. 20 Mart 1728 tarihinde "Steno Dersleri" verileceğini Boston gazetesi duyurmuştur. Yine 1833'te İsveç'te mektupla öğretim verileceği ilan edilerek eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için ülkedeki herkese eğitim hizmeti sunulmaya çalışılmıştır. Ardından, İngiltere, Fransa, ABD, Almanya'da 19. yy.ın ikinci yarısından sonra mektupla öğrenme devam ederek yaygınlaşmaya başlamıştır. İngiliz eğitimci SirİsaacPitman 1840'ta postayla stenografi öğretmiştir. İskoç eğitimci James Stuart, Cambridge Üniversitesi'nde kampüs dışı dersler vererek Mektupla Eğitim Üniversitesi'nin gelişimini ve yaygınlaşmasını sağlamıştır. Illinois Wesleyan Üniversitesi 1870'lerde evde öğrenim programlarına yer vermiştir. 1883'te New York, Ithaca'da Mektupla Öğretim Üniversitesi kurulmuştur. William Rainey Harper Chautauava, 1882'de New York'ta Mektupla Öğrenim Programını geliştirmiş; 1891'de Chicago Üniversitesine de başkan olarak atandığında aynı uygulamayı burayada taşımıştır. Thomas J. Foster'in 1880'larda başlattığı evde öğrenim kursları 1890'da Uluslararası Mektupla Öğrenim Okullarına dönüşmüştür. ABD, mektupla öğrenimin yaygınlaşması sonucunda 1915'te Wisconsin'de Ulusal Yüksek Öğrenim Birliğini (NUCEA) kurarak uzaktan öğrenimi yasallaştırmıştır. Kıta Avrupa'sında ise Almanya 1856'ta Tele Colleg, Schulfernsehen, Fern Universität, Deutsch Institut FürFernstudien ile

uzaktan eğitimin temellerini atmıştır. 1907'de Fransa uzaktan eğitime kaynak ayırmaya başlamış ve 1939'da Uzaktan Eğitim Merkezini resmi olarak kurmuştur. Ayrıca, Rusya'da çeşitli proje ve uygulamalarla halka uzaktan eğitim imkânları sunmuştur (Ülkü, 2018; Bahşi, 2019, s. 22).

Türkiye'de uzaktan eğitimin temelleri 1980'li yıllarda atılmıştır. O dönemde televizyon ve radyo gibi iletişim araçları kullanılarak eğitim içerikleri sunulmuş ve bu şekilde eğitim almak mümkün olmuştur. Ancak bu yöntemlerle uzaktan eğitim daha çok tekrar dersler ve destekleyici içerikler şeklinde uygulanmıştır. Dijital teknolojilerin gelişmesi ve internetin yaygınlaşmasıyla birlikte uzaktan eğitim daha da gelişmiş ve önem kazanmıştır. Özellikle 2000'li yılların başından itibaren Türkiye'de üniversiteler ve diğer eğitim kurumları, internet tabanlı ders içeriklerini sunmaya başlamış ve çevrimiçi eğitim platformları oluşturulmuştur. Bu sayede, eğitim kurumlarının fiziki eksiklikleri ve yeterli altyapıya sahip olmama sorunları, uzaktan eğitimin yaygınlaşmasını ve tercih edilmesini gerektirmiştir (Kırık, 2014, s. 122).

2.3.2. Türkiye’de Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim

Türkiye’de uzaktan eğitim sistemi ilk olarak, 1956 senesinde Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü’nde başlamıştır. Böylece bankalarda çalışan insanlar mektup vasıtasıyla öğrenim görmüşlerdir. MEB bünyesinde ilk defa uzaktan eğitim sisteminin kullanılması ise 1960 yılında “Mektupla Öğretim” isminde bir deneme öğretimi şeklinde olmuştur. Yapılan bu denemenin sonrasında 1966 yılında Mektupla Öğretim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bir süre Akşam Sanat Okulu ve Mektupla Öğretim Merkezince uygulanan Mektupla Öğretim 1974 yılında, her seviyede mektup vasıtasıyla öğretim etkinliklerini içerecek şekilde genişletilerek Mektupla Öğretim Merkezi adında bir kurum kurulmuştur (Yadigar, 2010, s. 24).

Türkiye'de pandemi döneminde yapılan eğitimde bazı önemli değişiklikler ve uygulamalar gerçekleştirilmiştir. İşte bazı önemli bilgiler: Uzaktan Eğitim: Pandemi sürecinde okulların kapatılmasıyla birlikte uzaktan eğitim yöntemi ön plana çıkmıştır. Öğrenciler, televizyon, internet veya diğer dijital platformlar aracılığıyla derslere katılmışlardır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından "EBA" (Eğitim Bilişim Ağı) adı verilen bir platform oluşturulmuş ve öğrencilere online dersler, video dersler, etkinlikler ve ödevler sunulmuştur.

Ders Programında Değişiklikler: Pandemi sürecinde ders programında bazı değişiklikler yapılmıştır. Öğrencilerin evlerinden çalışabilme koşullarını dikkate alan yeni bir

program oluşturulmuştur. Haftalık ders saatleri ve içerikleri, uzaktan eğitim modeline uygun olarak yeniden düzenlenmiştir.

Yüz Yüze Eğitim ve Hibrit Model: Pandemi koşullarının iyileşmesiyle birlikte yüz yüze eğitim de kademeli olarak başlamıştır. Okullar, belirli kısıtlamalar ve önlemler altında açılmıştır. Bununla birlikte, bazı okullarda hibrit eğitim modeli uygulanmıştır. Hibrit modelde, öğrenciler haftanın belli günlerinde okula gitmiş ve diğer günlerde uzaktan eğitim almışlardır.

Sınavlar ve Değerlendirme: Pandemi döneminde sınavlar ve değerlendirme süreçleri değişmiştir. Yüz yüze eğitim yapıldığı dönemlerde sınavlar okul içinde yapılmıştır. Uzaktan eğitim dönemlerinde ise öğrencilerin performansı ödevler, proje çalışmaları, online sınavlar ve performans görevleri gibi farklı yöntemlerle değerlendirilmiştir. Öğretmen Eğitimi ve Destek: Pandemi döneminde öğretmenlerin uzaktan eğitime geçiş sürecinde eğitim almaları ve dijital eğitim araçlarını etkin bir şekilde kullanmaları sağlanmıştır. Öğretmenlere yönelik çeşitli eğitim programları düzenlenmiş ve teknik destek sağlanmıştır.

Sağlık ve Hijyen Önlemleri: Okulların açılmasıyla birlikte sağlık ve hijyen önlemleri büyük önem taşımıştır. Okullarda maske takma, sosyal mesafe, el hijyeni gibi tedbirlerin uygulanması sağlanmıştır. Sınıfların ve ortak kullanılan alanların düzenlenmesi, düzenli temizlik ve dezenfeksiyon işlemleri gerçekleştirilmiştir. Bu bilgiler ışığında, Türkiye'de pandemi döneminde eğitimde uzaktan eğitim, hibrit model, program düzenlemeleri ve sağlık önlemleri gibi değişikliklerin yapıldığını söyleyebiliriz.

Günümüzde giderek gelişen teknoloji sayesinde uzaktan eğitimin yaygınlaşması ve çok sayıda uzaktan eğitim kurumunun var olması beraberinde birçok avantajı ve dezavantajı da getirmektedir.

2.3.3. Uzaktan Eğitimin Avantajları

Dijitalleşme, 21. yüzyılın belirgin ve başat fenomenlerinden biridir. Dijitalleşme, geleneksel iş süreçlerinin ve iletişimin dijital teknolojilerle değiştirildiği veya geliştirildiği bir dönüşüm sürecidir. Bu fenomen, günümüz toplumlarının pek çok alanında büyük etkiler yaratmıştır ve pek çok sektörü ve yaşam tarzını kökten değiştirmiştir. İnternetin yaygınlaşması ve sürekli artan bağlantı hızları sayesinde bilgiye anında erişim mümkün hale gelmiştir. Bilgiye ulaşma süreçleri hızlanmış ve daha kolay hale gelmiştir. Dijitalleşme, teknolojik gelişmelerin hayatın her alanına yayılması ve etkilemesi anlamına gelir. Bu süreç, bilgisayar teknolojisinin hızlı ilerlemesi ve internetin yaygınlaşması ile birlikte hız kazanmıştır ve günümüzde pek çok alanda büyük bir etkisi vardır.

Dijital eğitim, dijitalleşmenin yaşamın pek çok alanına dokunan ve etkilerinin en belirgin şekilde hissedildiği sektörlerden biridir. Dijitalleşme, geleneksel eğitim yaklaşımlarını değiştiren ve geliştiren çeşitli teknolojilerin eğitim süreçlerine entegre edilmesi anlamına gelir. Bu sayede öğrenciler ve öğretmenler, öğrenme ve öğretme süreçlerini daha verimli, etkili ve çeşitlendirilmiş bir şekilde gerçekleştirir. Eğitimde dijital devrim, son yıllarda dijital teknolojilerin eğitim alanında önemli bir rol oynamasıyla gerçekleşen bir dönüşümü ifade eder. Dijital çağın hızlı gelişimiyle birlikte, eğitim sektörü de bu teknolojilerden önemli ölçüde etkilenmiştir. Dijital eğitim araçları, eğitimi fiziksel mekânlara bağlı olmaktan kurtarmıştır. İnternet aracılığıyla öğrenciler, bilgisayar ve mobil cihazlar üzerinden derslere erişebilirler. Bu, coğrafi ve ekonomik sınırlamaları azaltarak daha fazla kişiye eğitim fırsatları sunar. Geleceğin okulları, geleceğin öğrencileri ve geleceğin eğitimi, hiç bugünkü gibi olmayacağı açıktır (Parlak, 2017). Uzaktan eğitim bazı öğrencilerin eğitim hayatını olumsuz etkilerken bazı öğrenciler içinde olumlu etkiler yaratmıştır. Normal eğitimin dışında kalan bireylere olanak sağladı. Bazı sebeplerden dolayı okula gidemeden öğrenciler evde dersleri takip ederek eğitim hayatından uzaklaşmamış oldu.

Toker Gökçe (2008) uzaktan eğitim sisteminin bireyin meslek edinmesi için yükseköğrenim fırsatı sunmasının en büyük avantajlarından biri olduğunu belirtir. Yurt dışı programlara katılmak veya yurt dışında eğitim almak genellikle maliyetli olabilmektedir. Bu nedenle, ekonomik durumu yurt dışında eğitim almak için uygun olmayan bireyler için uzaktan eğitim, daha uygun maliyetli bir seçenek olabilmektedir. Uzaktan eğitim, düşük maliyetli veya ücretsiz çevrimiçi eğitim programları veya dersleri aracılığıyla bilgi ve beceri kazanma fırsatları sunar. Bazı kişiler aileleri veya diğer sorumlulukları nedeniyle tam zamanlı olarak okula devam etmekte zorlanabilirler. Bu durumda uzaktan eğitim, esneklik sağlar ve çalışırken eğitim alabilmelerine imkân tanır. Uzaktan eğitim, derslerin çoğunun çevrimiçi olduğu ve öğrencilerin kendi hızında çalışabildiği bir yapıya sahiptir. Bu sayede, öğrenciler çalışma saatleri ve kişisel zorluklarına uygun bir şekilde eğitimlerini sürdürebilirler.

Uzaktan eğitim çeşitli nedenlerden dolayı geleneksel eğitime katılamayan öğrencilerin eğitime dâhil olmasına imkân sağlamaktadır (Evans & Shortall, 2011). Uzaktan eğitim üzerine yapılan çalışmalarda, zamandan tasarruf sağlaması, maliyeti düşürmesi, daha fazla öğrenci ile yapılması, bilgi üretme ve yaymada kolaylık sağlaması, iletişimi kolaylaştırması ve hızlandırması, öğrenmeyi artırması gibi olumlu yönlerinin olduğu tespit edilmiştir. Teknolojik imkânlardan faydalanma, yaşam boyu öğrenme fırsatı oluşturmaları, alternatif öğrenme ortamları sunması, bireysel çalışmaya imkân sağlaması ve zaman ve mekândan bağımsız olması uzaktan eğitimin diğer bazı avantajlarıdır (Bilgiç Doğan, 2014).

Ekonomik güce sahip bireylerin, istedikleri uzaktan eğitim programlarından yararlanabildiği, ancak teknolojik ve maddi imkânsızlıklardan dolayı diğer bireylerin eğitimden yararlanamadığı durum, eğitimde eşitsizliğe yol açabilmektedir. Bu durum, "eğitim eşitsizliği" olarak adlandırılır. Eğitim eşitsizliği, toplumda fırsat eşitliği eksikliğine işaret eder ve genellikle gelir düzeyi düşük aileler, kırsal bölgelerde yaşayanlar, dezavantajlı gruplara mensup bireyler gibi dezavantajlı kesimleri etkiler.

Birkök (2004) uzaktan eğitimin sosyal realiteyi nasıl etkilediğini bazı sosyolojik kavramlar ve kültür bağlamında incelemiş ve uzaktan eğitimin hem pozitif hem de negatif etkilerinin olabileceği sonucuna varmıştır. Birkök' e (2004) göre teknoloji ve uzaktan eğitim arasında doğrudan bir ilişki vardır ve teknolojinin gelişimi uzaktan eğitimin sosyal yapıya etkilerini önemli ölçüde değiştirebilir. Bu bağlamda uzaktan eğitimin en büyük avantajını, herhangi bir mekân sınırlaması olmamasından kaynaklı bilginin yayılım hızının artması ve aynı zamanda bilginin kontrolünün sağlanması olarak görür. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte daha fazla insan, uzaktan eğitime erişebilir hale gelir. Gelişmiş teknolojiler sayesinde düşük gelirli veya uzak bölgelerde yaşayan öğrenciler bile internete ve dijital kaynaklara erişebilirler. Bu da eğitimde eşitlik ve adalet açısından önemli bir adım olur. Ancak, teknolojiye erişimdeki farklılıklar hala varlığını sürdürürse, dezavantajlı gruplar arasında dijital uçurumlar artabilir. Diğer bir yandan, eğitim teknolojileri sayesinde kendini geliştiren bireyin, zaman ve mekân sınırlaması olmayan bir eğitim sistemi ile sosyal hareketliliğini arttırabileceğini savunur. Nihayetinde giderek gelişen teknolojinin eğitim alanında kullanılması bilgiye dayalı bir toplum yapısı için göz ardı edilemeyecek bir faktördür.

Bazı araştırmacılara göre (Özavcı, 2015; Balta, 2014) uzaktan eğitimin öneli avantajları bulunmaktadır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür; Zaman ve ortamdan bağımsız olması, fırsat eşitliği sunması, çok sayıda insana ulaşma imkânı vermesi, farklı ölçme araçlarıyla değerlendirme imkânı vermesi, eğitim maliyetini düşürmesi.

Uzaktan eğitimin birçok avantajı bulunmaktadır: Esneklik: Uzaktan eğitim, öğrencilere zaman ve mekân bağımsızlığı sağlar. Öğrenciler, dersleri istedikleri zaman ve istedikleri yerden takip edebilirler. Bu, öğrencilere daha fazla esneklik ve öğrenme programlarını kendi ihtiyaçlarına göre düzenleme imkânı sunar. Erişilebilirlik: Uzaktan eğitim, coğrafi konum veya fiziksel engeller gibi engelleri aşarak eğitim imkânlarını daha geniş bir kitleye sunar. Öğrenciler, uzaktan eğitimle dünyanın herhangi bir yerinden eğitim alabilirler. Bu, eğitim fırsatlarına erişimi artırır ve öğrencilerin çeşitli kaynaklardan dersler almasını sağlar.

Özelleştirme: Uzaktan eğitim, öğrencilere kendi hızlarında öğrenme fırsatı sunar. Öğrenciler, dersleri tekrar izleyebilir, notları gözden geçirebilir ve kendi ihtiyaçlarına göre

çalışma planlarını ayarlayabilirler. Böylece, her öğrenci kendi öğrenme stilini ve hızını takip edebilir. Teknoloji kullanımı: Uzaktan eğitim, teknolojiyi etkin bir şekilde kullanma fırsatı sunar. Öğrenciler, çevrimiçi kaynaklardan yararlanabilir, interaktif öğrenme materyalleri kullanabilir ve iletişim kurmak için çeşitli dijital araçları kullanabilirler. Bu, öğrencilerin dijital becerilerini geliştirmelerine ve teknolojiye olan aşinalıklarını artırmalarına yardımcı olur.

İşbirliği ve etkileşim: Uzaktan eğitim, öğrenciler arasında işbirliği ve etkileşimi teşvik eder. Sanal sınıf ortamlarında öğrenciler, grup projeleri yapabilir, tartışmalara katılabilir ve öğretmenleriyle ve diğer öğrencilerle etkileşimde bulunabilirler. Bu, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmelerine ve farklı bakış açılarından öğrenmelerine yardımcı olur. Bu avantajlar, uzaktan eğitimi özellikle mevcut çağdaş dünyada değerli kılan unsurlardır. Ancak her öğrencinin ihtiyaçları farklı olduğundan, geleneksel sınıf ortamıyla karşılaştırıldığında avantajlar ve dezavantajlar kişiden kişiye değişebilir.

Keleş'e göre Geleneksel formal eğitimde, öğretme ve öğrenme yöntemleri genellikle sınırlı ve standart olabilir. Ancak, uzaktan eğitim sistemleri ve dijital araçların kullanılmasıyla birlikte, öğretmenler ve öğrenciler bir dizi çeşitli öğretme ve öğrenme yöntemlerine erişim sağlayabilirler. Bu, eğitim sürecini daha zengin, etkileşimli ve özelleştirilebilir hale getirir. Örneğin interaktif videolarla bilgi daha iyi kavratılabilir, çeşitli oyunlaştırmalarla eğitim daha eğlenceli bir hale getirilebilir. Eğitim süreçlerinin etkinleştirilmesi ve öğrenmenin daha etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi için interaktif videolar, oyunlaştırma ve ilgi çekici görsellerin kullanımı oldukça önemlidir. Bu yöntemler, öğrencilerin dikkatini çekmek, bilgileri daha iyi anlamalarını sağlamak ve öğrenmeyi daha keyifli hale getirmek için etkili araçlardır. (Keleş, 2020). Günümüz teknolojilerini yasaklamak yerine dersler ile birleştirilerek eğlenceli bir hale getirile bilirse öğrencilerde daha etkin kalıcı öğrenme sağlanmış olur.

Uzaktan eğitimin birçok artısı vardır ve mesafeleri ortadan kaldırması da en önemli avantajlardan biridir. Öğrenciler, yaşadıkları şehirden bağımsız olarak farklı şehirlerde veya hatta ülkelerde bulunan okullardan ders alabilme imkânına sahip olurlar. Bu, öğrencilere daha geniş bir eğitim yelpazesi sunar ve onları kendi ilgi ve yeteneklerine en uygun programları seçme konusunda özgür kılar. Uzaktan eğitim öğrencilere zaman esnekliği sağladığı için ders zamanında müsait olmayan öğrencilere büyük bir avantaj sunar. Geleneksel sınıf tabanlı eğitimde, ders saatleri belirlenir ve öğrencilerin bu saatlere uyması gerekir. Ancak uzaktan eğitimde, öğrenciler dersleri kendi zamanlarına göre izleyebilmektedirler.

Keleş'e (2020) göre, uzaktan eğitimin faydalarından biri eğitim ve öğretim zamanı ile ilgili avantajlarıdır. Bu sistemin geleneksel sınıf ortamından farklı olarak bazı özellikleri ve avantajları vardır. Uzaktan eğitim, öğrencilere daha esnek bir öğrenme ortamı sunar.

Öğrenciler, dersleri belirli saatlere bağlı kalmadan kendi hızlarında ve zamanlarında takip edebilirler. Bu sayede öğrenciler, diğer önemli iş ve faaliyetlerine daha iyi uyum sağlayabilirler ve zamanlarını daha verimli bir şekilde yönetebilmektedirler. Geleneksel eğitimde devamsızlık ve yoklama, öğrencilerin notları üzerinde olumsuz etkiye sahip olabilir. Ancak uzaktan eğitimde, fiziksel olarak sınıfta bulunma zorunluluğu olmadığı için bu tür sorunlar ortadan kalkar. Öğrenciler, dersleri istedikleri zaman ve yerde takip edebilirler, böylece devamsızlık gibi konular onları rahatsız etmez.

Uzaktan eğitimin birçok faydası bulunuyor ve bu faydalardan biri, fiziksel katılımın kısıtlandığı durumlarda eğitim almanın mümkün hale gelmesidir. İstenen saatte istenen miktarda eğitim alınabilir. Ayrıca fiziksel engelli öğrencilerin okula giderken yaşadığı sorunlar, online eğitimde yaşanmaz. Ayrıca iletişim problemleri bireyler, topluluk karşısında konuşmaktan çekinen insanlar ve daha birçok dezavantajlı öğrenci için de bu sistemler önemli kolaylıklar sağlar (Keleş, 2020).

Uzaktan eğitimin yüz yüze öğrenme imkânı bulunmayan öğrencilere erişilmesi ve mevcut eğitimin dışında kalan bireylere eğitim olanağı sağlaması gibi birçok faydası bulunmaktadır. Uzaktan eğitim, coğrafi veya fiziksel engeller nedeniyle eğitim kurumlarına ulaşmakta zorlanan öğrencilere kolaylıkla ulaşmayı sağlar. Böylece, kırsal bölgelerde, şehir merkezlerinden uzakta yaşayan veya engelli olan öğrencilerin eğitim alma imkânları artar. Uzaktan eğitim, öğrencilere derslerini daha esnek bir şekilde planlama ve çalışma saatlerini kendilerine göre ayarlama imkânı tanır. Bu sayede çalışan yetişkinler, iş ve aile sorumlulukları olan kişiler, kendi hızlarına ve zamanlarına uygun olarak öğrenme süreçlerini yönetebilmelerine olanak tanır. Uzaktan eğitim, fiziksel bir sınıf ortamı gerektirmez ve kampüse ulaşmak için yapılan masrafları ortadan kaldırır. Bu durum, öğrencilere seyahat, konaklama ve yemek gibi ek masraflardan tasarruf etme imkânı sunar. Ayrıca, eğitim kurumları da fiziksel altyapı ve kaynaklardan tasarruf edilmesini sağlar (Demir, 2020). Uzaktan öğrenmenin en bariz avantajlarından birinin mesafeleri ortadan kaldırmasıdır. İstedığınız zaman, istediğiniz yerde ulaşabileceğiniz bilgiler veya dersler genellikle kısa parçalar halinde servis edilir. Aynı anda daha fazla kişiye, daha fazla veriye erişim, Coğrafi kısıtları ortadan kaldırır, Düşük maliyet, örgün eğitime harcanan mekan, ulaşım, temizlik, yönetim ve daha birçok maliyet ile karşılaştırınca uzaktan eğitim ile önemli tasarruflar eder (Keleş, 2020).

Uzaktan eğitimin avantajlarından birisi de zaman esnekliğidir. Uzaktan eğitim sistemleri, geleneksel sınıf tabanlı eğitimden farklı olarak öğrencilere daha fazla esneklik ve özgürlük sağlar. Bu nedenle, belirttiğiniz gibi, öğrencilerin devamsızlık veya yoklama gibi kavramlardan uzaklaşmasını ve istedikleri saatte ve miktarda eğitim alabilme imkanını sunar.

Uzaktan eğitimde öğrenciler, dersleri genellikle çevrimiçi platformlardan erişebilirler. Bu platformlar, öğrencilerin ders materyallerini izlemelerine, ödevlerini tamamlamalarına ve sınavlara katılmalarına olanak tanır. Öğrencilerin dersleri ve içerikleri indirme veya tekrar izleme gibi seçenekleri vardır, Dezavantajlı öğrenciler, fiziksel engelli öğrencilerin okula giderken yaşadığı sorunlar, online eğitimde yaşanmaz.

Uzaktan eğitim, geleneksel örgün eğitime katılamayan veya katılmakta zorluk yaşayan bireyler için önemli bir öğrenim fırsatı sunar. Hayat boyu öğrenme, bireylerin yaşamları boyunca sürekli olarak bilgi ve becerilerini geliştirmeye devam etmelerini içeren bir kavramdır. Uzaktan eğitim, bu hayat boyu öğrenme sürecine katkıda bulunur. Geleneksel örgün eğitimde ders saatleri ve fiziksel varlık gerekliliği, çalışan ya da ailevi sorumlulukları olan kişiler için eğitim almayı zorlaştırabilir. Uzaktan eğitim, bu kişilere daha esnek bir eğitim programı ve uygun öğrenme hızı sunar. Uzaktan eğitim uygulaması yürüten kurumlar ve uzaktan eğitimden yararlanan birey sayısı her geçen gün artmaktadır Uygulamada çeşitli güçlüklerle karşılaşılrsa da zaman içerisinde bu güçlükler ortadan kaldırılabilir veya en aza indirilebilir görünmektedir (Özyürek vd. 2016).

Uzaktan eğitim öğrenciler için birtakım avantajları beraberinde getirmektedir. İnternet bağlantısı bulunan her yerde eğitim-öğretime ulaşım imkânının olması: Öğrenciler çevrimiçi ders ve kurslara zaman ve mekândan bağımsız olarak öğrenciler, yer ve zamandan bağımsız olarak katılabilir ve öğrenimlerine bunlardan kaynaklı aksamalar olmadan devam edebilirler (Gök,2015, s. 85). Uzaktan eğitim öğrencileri yürütülen bir çalışmada öğrenciler; uzaktan eğitim sürecinde kendilerine ve sosyal yaşantılarına daha çok zaman ayırdıklarını söylemişlerdir. Öğrenciler, derse katılma zorunluluğu olmadığını ve eğitim kurumlarına gidip gelmedikleri için okula gidip gelirken yolda harcayacakları bu zamanın da boş zamanlarına eklendiğini söylemiştir. Uzaktan eğitim sürecinde kullanılan teknolojik imkânlar öğrencilere dersleri tekrar edebilmede kolaylık sağlamaktadır. Bu imkânların öğrenciler için kaçırdıkları derslerle ilgili kaynakları tekrar kullanma ve anlamadıkları yerleri tekrar izleyebilme, sınavlara hazırlık sürecinde dersleri tekrar izleme imkânı sunması öğrenciler tarafından avantajlı bir durum olarak değerlendirilmektedir (Özgöl vd.,2017, s.298).

Öğrenciler uzaktan eğitim materyalleri ile bireysel hıza uygun olarak ayarlayabildikleri öğrenme aşamalarını dikkate alarak bireyselleştirilmiş eğitim-öğretimlerini devam ettirebilmektedirler. Öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olabilmeleri: Öğrenmenin merkezinden öğretmeni çıkarıp öğrenciyi alarak öğrencilerin kendi öğrenmelerinden kendilerinin sorumlu olmalarını sağlamaktadır. Uzaktan eğitim ortamları öğrencileri için daha hızlı ve etkin öğrenme ortamları sağlamaktadır (Altıparmak vd., 2011,s.322).

2.3.4. Uzaktan Eğitimin Dezavantajları

Uzaktan eğitimin bu olumlu yönlerine karşı bir takım olumsuz yönleri de bulunmaktadır (Cabı, 2016). Bu olumsuz yönlerden bazıları aşağıda belirtilmektedir. Güçlü internet alt yapısına ve teknolojik cihazlara ihtiyaç bulunmaktadır. Öğretmen ve öğrenci arasında iletişim kopukluğu sıklıkla yaşanmaktadır. Değerlendirme yöntemleri genellikle sınırlıdır. Geri dönütler genellikle açık ve anlaşılır değildir.

İnternet erişim imkânından yoksunluk: Uzaktan eğitim, internet erişimi olmayan veya teknolojik olanaklardan yeterince faydalanamayan öğrenciler için önemli zorluklar yaratabilir ve bu nedenle fırsat adaleti ve eğitime erişim konusunda dikkate alınması gereken önemli bir konudur. Bu durumdaki öğrencilerin ihtiyaçları göz önünde bulundurulmadan yürütülen uzaktan eğitim programları, eşitsizlikleri daha da derinleştirebilir. Fırsat adaleti, toplumsal eşitlik ve eğitime erişim açısından her öğrencinin eğitimde eşit fırsatlara sahip olması önemlidir. Bu nedenle, uzaktan eğitim programları oluşturulurken, dezavantajlı grupların ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması, daha adil ve kapsayıcı bir eğitim sistemi için hayati bir adımdır.

İnternet teknolojisi altyapı (hız ve bağlantı kopukluğu) sorunları: Teknik yetersizliklerin eğitimi aksatması: kesintisiz bir online eğitim deneyimi için iyi bir internet altyapısı oldukça önemlidir. Hem öğretmenin hem de öğrencilerin güçlü bir internet bağlantısına sahip olmaları, eğitim sürecinin daha verimli ve sorunsuz bir şekilde ilerlemesini sağlayacaktır.

Dijital eğitim, geleneksel eğitim yöntemlerine kıyasla pek çok avantaj sunar. Bu avantajlardan biri, esneklik ve yenilenme imkânıdır. Dijital eğitim materyalleri ve içeriği kolayca güncellenebilir, böylece sürekli değişen dünya ile uyumlu kalmak ve en son bilgileri sunmak mümkün olur. Ayrıca, çevrimiçi eğitim materyalleri, öğrencilere kendi hızlarında öğrenme ve içerikleri tekrar etme olanağı sağlar, böylece her öğrencinin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına daha iyi cevap verir.

Uzaktan eğitimin, geleneksel sınıf ortamından uzaklaşması ve çocukların fiziksel olarak bir arada olamaması, bazı dezavantajlarını beraberinde getirebilir. Bu dezavantajların başında çocukların okul ikliminden uzaklaşması ve akranlarıyla etkileşimden mahrum kalması gelir. Okul, çocukların sosyal becerilerini geliştirebildiği, arkadaşlık ilişkileri kurabildiği ve empati yeteneklerini pekiştirdiği bir ortamdır. Uzaktan eğitimde bu tür etkileşimlerin azalması, çocukların sosyal ve duygusal gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bazı çocuklar, sınıf içinde öğretmenleri ve arkadaşlarıyla birlikte olmanın sağladığı motivasyonu ve etkileşimi

uzaktan eğitimde bulamamakta bu da öğrencilerin derse katılımını ve öğrenme istekliliğini azaltabilmektedir. Uzaktan eğitimde öğrencilerin evde bilgisayar başında daha fazla zaman geçirmeleri, sosyal izolasyon riskini artırabilir ve bazı çocukların yalnızlık duygularıyla başa çıkmalarını zorlaştırabilmektedir.

Okullar, çocukların sosyal becerilerini geliştirebileceği, arkadaşlar edinebileceği ve toplumla etkileşimde bulunabileceği önemli sosyalleşme mekânlarıdır. Çocuklar, okulda kendi yaşlılarıyla birlikte geçirdikleri zaman boyunca birçok sosyal deneyim yaşarlar ve sosyal ilişkiler kurma becerilerini geliştirirler. Okullar, çocukların sadece eğitim almak için değil, aynı zamanda diğer öğrencilerle etkileşime girebileceği ve çeşitli etkinliklere katılabileceği bir ortam sunar. Bu, çocukların özgüvenlerini artırabilir, empati ve işbirliği becerilerini geliştirebilir ve duygusal olarak olgunlaşmalarına yardımcı olur. Okullar çocuklar için önemli sosyalleşme mekânlarıdır ve çocukların sosyal becerilerinin gelişiminde kritik bir rol oynarlar, ancak diğer sosyal ortamların da etkisi unutulmamalıdır. Bu nedenle, çocukların sağlıklı bir sosyal gelişim yaşayabilmeleri için çeşitli sosyal ortamlara maruz kalmaları ve bu ortamlarda olumlu deneyimler yaşamaları önemlidir. İzolasyon sürecinde çocukların akranlarıyla iletişim kurma, oyun oynama, ev dışındaki fiziksel, zihinsel etkinlik ve psikolojik ihtiyaçlarını giderecek alternatif çözümlere ihtiyaç vardır (Nur Emin,2020).

Uzaktan eğitimde öğretmen-öğrenci etkileşiminin azalması riski önemli bir husustur. Geleneksel sınıf ortamında olduğu gibi doğrudan yüz yüze iletişim ve etkileşimden yoksun kalınması, uzaktan eğitimin en büyük zorluklarından biridir. Bu durum, öğrencilerin motivasyonunu düşürebilir ve öğrenme sürecini olumsuz etkiler. Uzaktan eğitim, çevresel faktörler nedeniyle öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasına yol açabilmekte, evdeki rahat ortam, çeşitli dikkat dağıtıcılar ve teknolojik araçlar, öğrencilerin derslere odaklanmasını zorlaştırabilmektedir. Öğrenciler, sanal sınıf ortamlarında yüz yüze iletişim eksikliği nedeniyle daha az sorma, paylaşma ve tartışma eğiliminde olabilirler. Bu da öğretmenin öğrencilerin ihtiyaçlarını tam olarak anlamasını ve onlara uygun destek sağlamasını zorlaştırabilir. Geleneksel sınıf ortamında öğrenciler, arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle sosyal etkileşim kurarlar. Uzaktan eğitimde ise bu tür etkileşimlerin azalması sosyal becerilerin gelişimini ve öğrencilerin sosyal ihtiyaçlarını karşılamasını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Nur Emin,2020).

Uzaktan eğitim, geleneksel sınıf ortamına kıyasla birçok avantajı olsa da, bazı durumlarda uygulamalı derslere uygun olmamaktadır. Uzaktan eğitimde, öğrenciler fiziksel olarak laboratuvarlarda veya atölyelerde bulunamayabilirler. Bu tür derslerde, el becerilerini ve pratik deneyimleri geliştirebilmek için yüz yüze etkileşime ihtiyaç duyulur. Bu durum, bazı

ders içeriklerinin eksik kalmasına ve tam anlamıyla uygulamalı becerilerin kazanılamamasına neden olur (Demir, 2020).

Uzaktan eğitimde öğretmen yeterlilikleri gerçekten önemli bir konudur. Geleneksel sınıf ortamından farklı olarak, uzaktan eğitim süreçleri dijital platformlarda gerçekleşir ve bu yeni çevre öğretmenler için yeni beceriler ve yaklaşımlar gerektirir. Uzaktan eğitim süreçleri, öğretmen yeterliliği açısından iki temel risk barındırabilmektedir. Uzaktan eğitim, eğitim materyallerini ve öğrenme deneyimini dijital platformlara taşır. Bu nedenle, öğretmenlerin teknoloji ve dijital araçları kullanma becerileri, içerik oluşturma ve yönetme kabiliyetleri önemlidir. Aynı zamanda, uzaktan eğitimde farklı öğretim yöntemlerini ve pedagojik stratejileri etkin bir şekilde uygulayabilmek de önemlidir. Geleneksel sınıf ortamında işlerken kullanılan yöntemlerin tamamen dijitale taşınması başarılı bir eğitim için yeterli olmayabilir. Uzaktan eğitimde, etkileşimli ve öğrenci merkezli yaklaşımların kullanılması önemlidir.

Uzaktan eğitim süreçleri hızla değişebilen teknolojik ve eğitimsel trendlere göre şekillenir. Bu nedenle, öğretmenlerin sürekli olarak kendilerini güncellemesi ve geliştirmesi önemlidir. Uzaktan eğitimde başarılı olmak için öğretmenlerin dijital araçları ve platformları etkin bir şekilde kullanma yetkinliği yanı sıra çevrimiçi sınıflarda öğrencileri motive edecek ve yönlendirecek becerilere sahip olmaları gerekir. Bu sürekli gelişim ve destek ihtiyacını karşılamak için okullar ve eğitim kurumları öğretmenlere düzenli eğitimler, atölyeler ve teknik destek sunmak önemlidir.

Türkiye’de öğretmen yetiştirme programlarının yüz yüze eğitim yöntemleri esas alınarak kurgulanıyor oluşudur. Sınıf ortamında, yüz yüze ve karşılıklı etkileşime dayalı eğitim öğretim yönteminin öğretmenlerde oluşturduğu meslek motivasyonu uzaktan eğitimde korunamayabilir. Yapılan bazı araştırmalar öğretmenlerin yüz yüze eğitimden aldıkları tadı uzaktan eğitimden alamadıklarını göstermektedir. İkinci risk alanı öğretmenlerin dijital okuryazarlıklarının yeterli olmamasıdır.

Uzaktan eğitim sistemlerine adaptasyonu, gerekse öğretmen yetiştirme programlarında dijital okuryazarlık ve uzaktan eğitim yöntemlerinin daha güçlü bir şekilde programa konulması önem taşımaktadır. Bu konuda zaaf gösteren öğretmenlerin bir müddet sonra meslektan kopmaları, özgüvenlerini kaybetmeleri, öğrenci ilişkilerinde problem yaşamaları, böylelikle sisteme karşı direnç gösterecek bir psikolojiye bürünmeleri olasıdır.

Öğretmen yetiştirme programlarında ve hizmet içi eğitimlerde dijital okuryazarlık konusunda öğretmenlere ciddi bir destek sağlanmalıdır. Bu açıdan öğretmenlerin materyal geliştirme, ilgi çekici dersler tasarlayabilme, öğretim yöntemlerini çeşitlendirme, dijital sınıfı veya grubu yönetebilme ve ortaya çıkan sorunlara pratik çözümler üretebilme becerilerinin

eğitimine öncelik verilmelidir. Teknik Uzmanlık: Teknolojinin hızlı değişimine ayak uydurmak zordur. Uzaktan öğrenme kurslarındaki bazı eğitmenler tasarım ve öğretme becerileri bakımından yetersiz bulunmuşlardır.

Öğrencilerin ders başarısını değerlendirme ile ilgili problemler: Uzaktan öğrenme kurs ve programları için değerlendirme metotlarının verimliliği konusunda araştırma eksikliği bulunmaktadır. Sosyal entegrasyon ve kalite: Uzaktan eğitim kurslarına katılanlar yüz yüze iletişim imkanı bulamadığında kendilerini izole edilmiş olarak görmektedirler. Bazı öğretmen ve öğrenciler öğrenci merkezli ve felsefi temelli işbirliğine dayalı öğrenme aktiviteleri bakımından uygun değildir. Öğrencilerin ön öğrenmeler bakımından bilgi ve beceri eksikliği bulunmaktadır. Öğrenen ve öğretene etkileşim ve iletişimi kaybolmaktadır (Cho & Berge, 2002). Öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme ile ilgili sorunlar: Eğitimde öğrencinin başarısını ölçmede yetersiz kalınmaktadır.

Eğitim müfredatının uzaktan eğitime göre tasarlanmaması: Dünyada müfredatlar yüz yüze eğitim esas alınarak tasarlanmıştır. Bu nedenle içerik yoğunluğu ve kazanımların çokluğu uzaktan eğitimde yer yer zorluk oluşturmaktadır. Öğretmenlerin bir kısmı yüz yüze eğitimde bile müfredatı yetiştirmek de zorlanmaktadır. Kazanımların büyük çoğunluğu karşılıklı etkileşimi dikkate alarak kurgulanmıştır. Bu açıdan müfredatın uzaktan eğitime göre yeniden uyarlanması, kazanımların yeniden kurgulanması ihtiyaç olabilir.

Öğrencinin ders katılımı ve motivasyon düşüklüğü: Uzaktan eğitimde karşılaşılabilecek en temel risklerden birisi de öğrencinin derse aktif katılımı ve motivasyonunun sağlanamamasıdır. Özellikle ilköğretim çağındaki öğrenciler açısından sınıf ortamı ve arkadaşları ile birlikte ders takibinin verdiği motivasyon ve keyif uzaktan eğitimde sağlanamayabilir. Eğitimde belli bir disiplinin olmaması, Eğitimin zaman planı ve aşamaları gibi yapısal özellikler bir eğitmenin kontrolünde olmadığında, bu durum öğrenci tarafından verimsiz yönere çekilebilir.

Dijital ortamda kişilerin verilerinin risk altında olması: Uzaktan eğitim platformlarında da güvenlik önemli bir problemdir. Derslerin işleme yönteminin ders verimini düşürmesi ve monotonlaştırması

EBA sistemi kaynaklı problemler: İçerik konusu dijital eğitimin ana unsurlarından biridir. Mevcut haliyle EBA oldukça emek harcanan bir içerik projesidir. Ancak ansiklopedik içeriklerin, piyasadaki birçoğu uluslararası içerik standardından yoksun eğitim yazılımlarının, pdf içeriklere iştirilmiş sınırlı animasyonların yer aldığı z-kitapların doğru bir strateji içermediği açıktır. TV ile yürütülen açık ve uzaktan öğretim uygulamasının bazı sınırlılıkları vardır. Bir öğrencinin geri dönüt almadan, değerlendirme yapılmadan tek yönlü bilgi akışı ve

bazı öğrencilerin imkânsızlıklardan dolayı sadece bununla yetinmek zorunda kalması yetersizlikler doğurmuştur. Özellikle dijital içeriklerin yetersizlikleri, öğrenmenin tek yönlü olmasını doğurmuştur.

Gunawerdane (1995) Uzaktan eğitimde kullanılan öğretim yönetim sistemlerinin sözsüz iletişimde sınırlı olduğunu ve bu sebeple hatalı iletişim potansiyeline sahip olduğunu düşünmektedir. Hatalı iletişimlerin önüne geçmek için öğretmenlerin daha dikkatli davranmaları ve hoşgörülü geri bildirimler yapmalıdır. Çetinkaya'ya göre, eğitimcilerin çoğu daha önce uzaktan eğitim araçlarını hiç kullanmamıştır (Çetinkaya Aydın, 2020). Eğitimcilerin büyük bir kısmı uzaktan eğitime uzak olduğu için uzaktan eğitimde ders anlatırken, ders materyali hazırlamada konusunda sıkıntı yaşamaktadır. Bu da ders saatinin etkili kullanılmasına engel olmaktadır.

Uzaktan eğitimin avantajlarından en iyi şekilde faydalanmak, dezavantajlarını en aza indirmek, tasarlanan öğrenme ortamlarını öğrencilerin ihtiyaçlarını en iyi karşılayacak şekilde planlamak amacıyla uzaktan eğitim sistemlerini nitelikli bir şekilde değerlendirmek gerekmektedir (Uysal, 2011). Özgül vd. (2017) tarafından yapılan araştırmada görüşülen öğrencilerden bazıları öğretmene anında soru sorup cevap alamadıklarını söylemişlerdir. Bu durum da öğrencilerin derse olan ilgilerini yitirmelerinde etken olmuştur. Öğrencileri olumsuz duygulara düşürebilmesi: Öğrencilerde yalnızlık, yalıtılmışlık duyguları uyandırabilir. Can sıkıntısı, stres, umutsuzluk, endişe, hayal kırıklığı, aşırı yüklenme gibi duygular buna eklenebilir. Her öğrencinin internet altyapısı ve diğer teknolojik imkânlarla sahip olmaması da öğrencileri bu olumsuz düşüncelere sürükleyebilmektedir (Gök, 2015, s.85).

Bakioğlu & Can (2014) uzaktan eğitimin temel dezavantajlarını maliyet, akademik yaşam ve sosyal sorunlar başlıkları altında incelemişlerdir. Buna göre; Maliyet: Her ne kadar uzaktan eğitim sistemi ekonomik olması açısından bir takım avantajlara sahip olsa da, klasik eğitim sistemindeki öğrenciye sağlanan burs, kredi, katkı payı gibi maddi destekten yoksundur. Uzaktan eğitim sistemde öğrenim gören bir bireyin maddi destek yönünden çok fazla alternatifi bulunmamaktadır. Diğer bir yandan, öğrenciler uzaktan eğitimi edinebilmek adına teknolojik donanım ve yazılım, internet hizmeti vb. ek masraflara sahiptir. Akademik Yaşam: Uzaktan eğitim, klasik eğitimde olduğu gibi öğrencilerin yüz yüze iletişim kurabileceği bir atmosfere sahip değildir. Öğrenciler sanal sınıflarda bir araya gelmektedir. Sosyal Sorunlar: Uzaktan eğitimde öğrenciler daha fazla bilgisayar başında yer aldığından sosyal açıdan toplumla daha az iletişim kurmaktadır.

Uzaktan eğitimin sunduğu imkânlar kadar öğrencilerin okulda sahip oldukları sosyal çevreyi ortadan kaldırdığından dolayı bazı sınırlılıkları da vardır. Bu sınırlılıklardan bazıları,

öğrencilerde sosyalleşmenin engellenmesi, tam öğrenmenin gerçekleşmemesi, çok fazla emek gerektirmesi ve zaman kaybına neden olması, sınırlı bir iletişim sağlaması şeklinde ifade edilebilir. Uzaktan eğitim, öğrencilerin aktif olmadığı durumlarda tek yönlü bir iletişim sağlamaktadır (Ağır, 2007). Tek yönlü iletişimin olduğu ve eğitimde sosyal çevrenin sınırlandığı durumlarda öğrenciler diğer öğrencilerle iletişim kuramaz ve akran eğitimi yoluyla öğrenme gibi etkili bir öğrenme yolundan mahrum kalırlar (Bolton &Unwin, 1996). Yüz yüze öğrenci iletişimini zorlaştırması, sosyalleşmeye engel teşkil etmesi, nasıl öğreneceğini bilmeyen bireylerde öğrenme sorunu yaşanması, çalışan bireylerde dinlenme zamanını alması, beceri ve uygulamaya dönük derslerde eksik kalınması uzaktan eğitimin diğer bazı sınırlılıklarındandır (Akyürek, 2020). İletişim sorunları, velilerde sorunlar ve öğrencilerin öğrenmesi ile ilgili sorunlar uzaktan eğitimin diğer dezavantajlarındandır. Uzaktan eğitimin en büyük olumsuzluklardan biri, öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişimi sınırlandırmasıdır. Geleneksel eğitimde öğretmen öğrenciden anında dönüt alırken, uzaktan eğitimde öğrenciden alınan dönütler zaman almakta ve bu da sorun teşkil etmektedir (Oliveria, Penedo &Pereira, 2018). Velilerle ilgili sorunlar, rahatlık, sınıf yönetiminde zorluklar, motivasyonu sağlayamama, teknoloji bağımlılığı, hareketsizlik, erişim ve altyapı sorunları gibi olumsuz durumlar uzaktan eğitimle ilgili yapılan araştırma sonuçlarındandır (Fidan, 2020).

2.3.5. Uzaktan Eğitimde Ortaokul Öğrencileri

Dodds ve Hess'e (2020) göre üniversiteye hazırlanan ortaokul düzeyindeki öğrenciler diğer kademelerdeki öğrencilere göre salgın sürecinden daha fazla olumsuz etkilenmektedir. Çünkü uzaktan eğitimle beraber öğrenciler arasında eşitsizlik artmakta, bazı yerlerde öğrencilerin derslere ulaşması zorlaşmakta ve üniversite seçiminde etkisi olan derslerdeki başarıları olumsuz etkilemektedir. Pandemi döneminde ortaöğretime ve üniversiteye geçiş yapacak öğrenciler, sınav kaygısı nedeniyle bu süreçten daha fazla etkilenmektedir. Pandemi sebebiyle zorunlu olarak birçok ülkede uygulanmaya başlanan uzaktan eğitimin, köklü değişimlere neden olacağı açıktır.

Türkiye'de uzaktan eğitim, ortaöğretim öğrencilerinin durumunu etkileyen önemli bir faktör haline geldi. COVID-19 salgını nedeniyle, Türkiye'de uzaktan eğitim, okulların kapatılmasıyla birlikte hızla benimsenen bir yöntem haline geldi. İşte Türkiye'de ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimdeki durumu hakkında bazı bilgiler: İnternet Erişimi: Uzaktan eğitime katılmak için internet erişimi büyük bir gerekliliktir. Türkiye'de, özellikle kırsal bölgelerde internet erişimi sorunu yaşayan öğrenciler bulunmaktadır. İnternet altyapısının

yetersiz olduğu yerlerde öğrencilerin çevrimdışı kaynaklara veya alternatif yöntemlere başvurması gerekebilir.

Teknolojik Altyapı: Uzaktan eğitimde kullanılan tablet, bilgisayar veya akıllı telefon gibi teknolojik cihazlara erişim, öğrencilerin eğitime katılımını etkileyen bir faktördür. Türkiye'de her öğrencinin bu tür cihazlara sahip olması mümkün değildir. Bu nedenle, devlet ve bazı sivil toplum kuruluşları, dezavantajlı durumdaki öğrencilere cihaz desteği sağlamaya çalışmaktadır.

Eşitsizlikler: Uzaktan eğitim, öğrenciler arasında eşitsizlikleri artırabilir. Farklı sosyoekonomik düzeylere sahip öğrenciler, teknolojiye erişim, uygun çalışma ortamı ve destek imkânları açısından farklı avantajlara veya dezavantajlara sahip olabilirler. Bu durum, öğrencilerin başarı düzeylerinde farklılıklara yol açabilir. **Motivasyon ve Disiplin:** Uzaktan eğitimde, öğrencilerin kendi kendine çalışma ve disiplinli olma becerileri büyük önem taşır. Evde çalışırken, sınıf ortamının sağladığı doğrudan denetim ve motivasyon eksikliği yaşanabilir. Öğrencilerin düzenli bir çalışma programı oluşturması ve kendilerini motive etmeleri gerekmektedir.

Sosyal ve Duygusal Etkiler: Uzaktan eğitim, öğrencilerin sosyal etkileşimlerini sınırlayabilir. Okul ortamında arkadaşlarıyla etkileşimde bulunma, öğretmenleriyle doğrudan iletişim kurma gibi sosyal ve duygusal gelişim açısından önemli olan deneyimlerin bir kısmı kaybolabilir. Bu durum, öğrencilerin psikolojik sağlığını etkileyebilir. Türkiye'de hükümet ve eğitim kurumları, uzaktan eğitim sürecinde lise öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli önlemler almaya çalışmaktadır. Ancak, yukarıda belirtilen zorluklar hala mevcut olabilir ve öğrencilerin eğitime erişimde eşitsizlikler yaşanabilir.

Genel olarak tutum, bireyin çevresindeki herhangi bir konuya (canlı ya da cansız) karşı sahip olduğu bir tepki ön eğilimini ifade etmektedir. Tezbaşaran'a (1997) göre tutum belirli bir nesneye, kuruma ya da bireye karşı öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepki verme eğilimidir. Tutum kavramı genel olarak bireyin çevresindeki herhangi bir konuya ilişkin sahip olduğu tepki eğilimini ifade eder. Başka bir deyişle tutum, bireyin bir durum, olay ya da olgu karşısında ortaya koyması beklenen olası davranış biçimi olarak tanımlanabilir.

Tutum kavramı, bir kişinin veya bir grup insanın belirli bir konuya, duruma veya nesneye karşı sergilediği genel düşünce, duygu veya davranış şeklini ifade eder. Tutum, bireylerin inançları, değerleri, deneyimleri ve sosyal etkileşimleriyle şekillenebilir. Tutumlar, pozitif, negatif veya tarafsız olabilir. Örneğin, bir kişiye yönelik tutumlar, sevgi, hoşgörü ve saygı gibi olumlu duygular içerebilirken, nefret, önyargı veya tepki gösterme gibi olumsuz

duyguları da içerebilir. Tutumlar, bir kişinin düşünce ve davranışlarını etkileyebilir ve karar verme süreçlerinde önemli bir rol oynayabilir.

Tutumlar, genellikle deneyimler, eğitim, kültürel etkiler ve kişisel değerler gibi faktörler tarafından şekillenir. Örneğin, bir kişinin belirli bir konu hakkında olumsuz bir tutumu olabilir, çünkü daha önceki deneyimleri veya bilgileri bu yönde etkilenmiş olabilir.

Tutumlar, bireylerin belirli bir konuya veya nesneye yönelik duygusal ve bilişsel tepkileridir. Genellikle deneyimler, eğitim, kültürel etkiler ve kişisel değerler gibi faktörler tarafından şekillendirilirler. İşte bu faktörlerin etkisiyle tutumlar nasıl oluşur: Deneyim: Bireylerin geçmiş deneyimleri, tutumlarını şekillendiren önemli bir faktördür. Örneğin, olumlu bir deneyim yaşayan biri, o konu veya nesneye karşı daha olumlu bir tutum geliştirebilir. Benzer şekilde, olumsuz deneyimler yaşayan biri de olumsuz bir tutum geliştirebilir. Eğitim: Eğitim düzeyi ve bilgi birikimi, tutumları etkileyen diğer bir faktördür. İnsanlar daha fazla bilgi sahibi oldukça, daha bilinçli ve nesnel bir şekilde tutumlarını oluşturma eğilimindedirler. Eğitim, insanların daha çok perspektife sahip olmalarını ve daha eleştirel düşüncelerini sağlayarak tutumlarını şekillendirebilir. Kültürel etkiler: Bir kişinin yaşadığı toplumun değerleri, inançları ve normları, tutumlarını büyük ölçüde etkiler. Kültür, kişinin düşünce tarzını, önceliklerini ve değerlerini şekillendirir. Örneğin, bazı kültürlerde aile değerleri ön planda tutulurken, diğer kültürlerde bireysellik daha önemli olabilir. Bu farklı kültürel etkiler, kişilerin tutumlarını farklı şekillerde şekillendirir. Kişisel değerler: Her bireyin kendine özgü kişisel değerleri vardır ve bu değerler, tutumları üzerinde büyük etkiye sahiptir. Kişisel değerler, bireyin neyin önemli olduğunu, hangi ilkeleri benimsediğini ve hangi hedeflere ulaşmaya çalıştığını yansıtır. Bu değerler, tutumların temelini oluşturur ve bireyin dünya görüşünü şekillendirir. Tutumlar, kişisel farklılıkların bir yansımasıdır ve karmaşık bir şekilde oluşurlar. Deneyimler, eğitim, kültürel etkiler ve kişisel değerler gibi faktörlerin birleşimi, insanların farklı tutumlara sahip olmalarını sağlar. Ayrıca, tutumlar zamanla değişebilir ve yeni deneyimler, eğitim veya değerlerin yeniden değerlendirilmesi sonucunda verilebilir.

Tutumlar, genellikle tutum ölçekleri veya anketler aracılığıyla ölçülmeye çalışılır. Bu araçlar, belirli bir konuya yönelik kişilerin düşüncelerini ve duygularını değerlendirmek için kullanılır. Tutum ölçekleri, sosyal bilimlerde, pazarlama araştırmalarında, psikolojide ve sosyolojide yaygın bir şekilde kullanılan bir araçtır. Tutumlar, insanların dünya görüşlerini, ilişkilerini, davranışlarını ve toplumla etkileşimlerini etkileyebilir. Bu nedenle, tutumların anlaşılması ve yönetimi, sosyal ilişkilerin ve toplumsal değişimin bir parçası olarak önemlidir.

Tutum bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Güvenç, 1972). Tutum bireylerin

yaşamlarında deneyimleri ve yaşantıları sonucu olaylara yönelik duygu durumunu ifade eden davranışlar üzerinde yönlendirici ve etkileyici güç olarak tanımlanabilir (Ülkü, 2018). Tutumların bireylerin çevrelerine uyumlarını kolaylaştıran bir sistem oluşturmaları yansira, bireylerin davranışlarını da yönlendirici "gizli bir güce" sahip oldukları düşünülmektedir. Tutumlar da doğrudan gözlemlenemeyen, kuramsal ya da gizli değişkenlerdir. O nedenle varlıkları ancak sözlü ifadeler ya da davranışsal belirtilere dayanılarak saptanır. Tutum kavramı, bireyin herhangi bir davranış ya da tepkisini yansıtmamakta, birçok davranış ya da tepkilerden çıkarılmaktadır (Baysal, 1981).

2.6. Konuyla İlgili Yapılan Çalışmalar

"Dijital Eğitimin Avantaj ve Dezavantajlarına Yönelik Yaklaşımların Değerlendirilmesi" başlıklı makalede Karaboğa (2021) dijital eğitimin sunduğu fırsatları ve zorlukları incelemektedir. Makale, dijital eğitimin modern eğitim sistemindeki rolünü inceleyerek bu yaklaşımın getirdiği avantajlar ve dezavantajlar üzerine bir değerlendirme sunmaktadır. Makale, dijital eğitimin avantajlarını ele alarak, öğrenci-merkezli öğrenmeyi desteklediğini, öğrencilere farklı öğrenme stillerine uygun içerik sunma imkânı verdiğini ve coğrafi sınırlamaları aşarak geniş bir öğrenme kitlesine ulaşma fırsatı sunduğunu belirtmektedir. Ayrıca, dijital eğitimin interaktif öğrenme materyalleri, simülasyonlar ve sanal laboratuvarlar gibi araçlarla öğrenci katılımını artırabileceğini ve öğrenmeyi daha etkili hale getirebileceğini vurgulamaktadır. Bununla birlikte, makale dijital eğitimin dezavantajlarına da odaklanmaktadır. Teknolojiye erişim sorunları, öğrenciler arasında eşitsizliği derinleştirebilir ve öğrenme fırsatlarını sınırlayabilir. Ayrıca, dijital eğitimde öğrenci-öğretmen etkileşiminin azalabileceği ve öğrencilerin motivasyonunu olumsuz etkileyebileceği endişeleri de ele alınmaktadır. Ayrıca, dijital materyallerin güvenliği, veri gizliliği ve siber güvenlik gibi konulardaki potansiyel riskler de değerlendirilmektedir.

Makale, dijital eğitimin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için dengeli bir yaklaşımın gerekliliğini vurgulamaktadır. Teknolojiyi eğitimde verimli bir şekilde kullanmanın yollarını araştırırken, eşitsizlikleri azaltmaya ve öğrenci motivasyonunu yükseltmeye yönelik çabaların da gözetilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca, dijital eğitimin geleneksel sınıf ortamıyla birleştirilerek en iyi sonuçların elde edilebileceği bir denge yaklaşımının savunulduğu görülmektedir. Makale dijital eğitimin avantajlarını ve dezavantajlarını dikkate alarak, eğitimcilerin ve eğitim politika yapıcılarının bu yeni eğitim yaklaşımını etkili bir şekilde kullanma ve yönetme konusundaki önemini vurgulamaktadır.

Aydın (2023), “Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ve harmanlanmış öğrenmeye karşı öğretmenlerin bakış açıları ve geleceğe yönelik vizyon” başlıklı tez çalışmasında pandemi sürecinde uzaktan eğitim ve harmanlanmış öğrenme yöntemlerine karşı öğretmenlerin bakış açılarını ve geleceğe yönelik vizyonlarını incelemektedir. Pandemi, dünya genelinde eğitim sistemlerini zorlamış ve pek çok okulun fiziksel olarak kapanmasına neden olmuştur. Bu dönemde, uzaktan eğitim ve harmanlanmış öğrenme yöntemleri öne çıkmış ve öğretmenler bu yeni eğitim ortamına hızla adapte olmak zorunda kalmışlardır. Bu çalışma, öğretmenlerin pandemi sürecinde uzaktan eğitim ve harmanlanmış öğrenmeye karşı tutumlarını ve deneyimlerini anlamak için bir dizi araştırma yöntemi kullanmaktadır. Anketler, mülakatlar ve odak grup görüşmeleri aracılığıyla öğretmenlerin düşünceleri, endişeleri ve geleceğe yönelik beklentileri toplanmıştır.

Araştırmanın bulguları, öğretmenlerin genel olarak uzaktan eğitim ve harmanlanmış öğrenme yöntemlerini olumlu bir şekilde değerlendirdiğini göstermektedir. Öğretmenler, bu yöntemlerin esneklik, erişilebilirlik ve bireyselleştirilmiş öğrenme imkanları gibi avantajlarını takdir etmektedirler. Bununla birlikte, teknik zorluklar, öğrenci motivasyonunu sürdürme zorluğu ve sosyal etkileşimin azalması gibi bazı endişeler de ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin geleceğe yönelik vizyonları, uzaktan eğitim ve harmanlanmış öğrenmenin kalıcı bir şekilde eğitim sistemine entegre olması yönündedir. Öğretmenler, teknolojinin etkili bir şekilde kullanıldığı, öğrenci merkezli öğrenme deneyimlerinin sağlandığı ve esnek bir öğrenme ortamının oluşturulduğu bir geleceği hayal etmektedirler. Ayrıca, öğretmenler arasında işbirliği, profesyonel gelişim imkânları ve öğrenci-öğretmen etkileşiminin sürdürülmesi gibi konular da vurgulanmıştır. Sonuç olarak, bu tez öğretmenlerin pandemi sürecinde uzaktan eğitim ve harmanlanmış öğrenme yöntemlerine bakış açılarını ve geleceğe yönelik vizyonlarını ele almaktadır. Araştırmanın bulguları, öğretmenlerin bu yeni eğitim ortamına olumlu bir şekilde yaklaştığını ve uzaktan eğitim ve harmanlanmış öğrenmenin gelecekte eğitim sistemine entegre olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Özova (2023), “Adana ili örneğinde pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarının değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, pandemi döneminde temel eğitim düzeyinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenler uzaktan eğitimi kavramını dijital eğitim, alternatif eğitim, zaman ve mekâna bağlı olmayan eğitim, kalitesiz eğitim ve etkileşimsiz eğitim şeklinde ifade etmişlerdir. Öğretmenler uzaktan eğitimde ders sunarken Web 2.0 araçlarını kullandıklarını, video ve resimler, Microsoft Office uygulamaları, Eğitim Bilişim Ağı (EBA), Google arama motoru, basılı materyaller ve Youtube gibi araçları

kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler uzaktan eğitimde kullandıkları araç ve öğretme yöntemi olarak, soru-cevap ve gösteri yöntemini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin öğrencilerinde gözlemledikleri çevrimiçi öğrenme deneyimleri incelendiğinde birçok öğretmene göre öğrenciler derse katılımı isteksizlik, derse motive olamama, işbirlikçi uygulamaları yapamama, iletişim ve etkileşim problemleri yaşama gibi sorunlar yaşamışlardır. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin dijital platformları kullanırken yaşadıkları zorluklar incelendiğinde öğretmenler teknik ve yazılımsal sorunların yanı sıra, dijital okuryazarlık yetersizliğinden, ekipman eksikliğinden, fiziksel hareketsizlikten ve uygulamaların yabancı dilde olmasından kaynaklı zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir

Atmaca (2022), “Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının COVID-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin görüşleri” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının COVID-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Pandeminin neden olduğu zorunlu uzaktan eğitim dönemi, eğitimciler ve öğrenciler için birçok zorluk ve fırsatlar sunmuştur. Bu çalışmada, sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim deneyimlerini ve pandeminin eğitim süreçlerine etkisini değerlendirmek için nicel ve nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma kapsamında anketler ve derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Nicel veriler, sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının uzaktan eğitim sürecinde teknolojik altyapı, iletişim ve öğrenme materyalleri gibi konularda yaşadıkları sorunları ve ihtiyaçları ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, sınıf öğretmenleri ve adaylarının uzaktan eğitimin avantajlarından bahsettiği ve öğrencilerin bireysel gereksinimlerini daha iyi karşılamak için farklı öğretim yöntemlerini keşfettikleri görülmüştür. Nitel veriler, sınıf öğretmenlerinin ve adayların uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları duygusal deneyimleri ve öz-yeterlik algılarını ele almaktadır. Araştırma, birçok eğitimcinin başlangıçta belirsizlik, kaygı ve motivasyon eksikliği gibi duygusal zorluklar yaşadığını göstermektedir. Ancak zamanla, teknolojiye uyum sağlama, öğrencilerle etkileşim kurma ve uzaktan eğitimi etkili bir şekilde yönetme konusunda daha fazla öz-yeterlik geliştirdikleri görülmüştür. Sonuç olarak, sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşleri karmaşık bir tabloyu yansıtmaktadır. Pandemi süreci, eğitimcilerin yenilikçi yaklaşımlar geliştirmelerini ve öğrencilerin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilmelerini sağlamıştır. Ancak, teknolojik altyapı, iletişim ve duygusal zorluklar gibi konuların ele alınması gerekmektedir.

Kaya (2021), “Pandemi sürecinde uzaktan eğitimin öğretmenler üzerine etkisi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, COVID-19 salgını döneminde yaşanan zorunlu uzaktan

eğitimin öğretmenlerin çalışma koşullarına ve mesleki deneyimlerine nasıl etki ettiğini araştırmayı amaçlamıştır.

Akgül & Oran (2020), Uşak il merkezindeki ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüş ve düşünceleri ortaya koymaya yönelik çalışma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu Uşak ili merkezinde yer alan ortaokullarda görev yapan 15 sosyal bilgiler öğretmeni, 15 ortaokul öğrencisi ve 15 ortaokul öğrenci velisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrenciler yüz yüze eğitimin uzaktan eğitime kıyasla daha faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuçlar, yüz yüze eğitimin öğrencilerin öğrenme deneyimini daha olumlu yönde etkilediğini ve daha etkili bir öğrenme sağladığını göstermektedir.

Çetin ve Akduman, (2022) yürüttükleri araştırmada, ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin ve devlet okullarında görev yapan ortaokul öğretmenlerinin Covid-19 sürecinde uzaktan eğitime yönelik görüşlerini ve karşılaştıkları sorunları incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma kapsamında 28 farklı branştan ortaokul öğretmeni ve 15 sekizinci sınıf öğrencisi ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, Covid-19 sürecinde öğretmenlerin uzaktan eğitimde yaşadığı ölçme ve değerlendirme sorunlarına dair önemli bulgular elde edilmiştir. Öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin etkinliği konusunda bazı endişeleri dile getirmişlerdir. Bu bağlamda, özellikle online sınavların güvenilirliği konusundaki düşük seviye önemli bir sorun olarak belirtilmiştir. Öğretmenler, online sınavların güvenilirliği konusundaki endişelerini öğrencilerin sınavlarda sahtekarlık yapma ihtimalinin veya dışarıdan yardım alma olasılığının arttığı şeklinde açıklamaktadır. Uzaktan eğitim ortamında, öğrencilerin fiziksel olarak denetlenememesi veya dış kaynaklardan yardım alabilme kolaylığı, online sınavlarda güvenilir sonuçların elde edilmesini zorlaştırmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenler ayrıca mevcut online ölçme araçlarının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde kullanılan ölçme ve değerlendirme araçlarının sınırlı işlevselliğe sahip olduğu, öğrenci performansını eksiksiz bir şekilde yansıtamadığı ve çeşitli öğrenme hedeflerini değerlendirmekte yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Bu nedenle, öğretmenlerin öğrencilerin gerçek potansiyellerini tam olarak anlamalarını ve değerlendirmelerini zorlaştırdığı görülmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrenciler uzaktan eğitim döneminde okuldan uzak olmanın, öğrenme ve çalışmaya karşı güdülenmelerini azalttığını ifade etmiştir. Fiziksel olarak okula gitme, sınıf arkadaşlarıyla etkileşim ve öğretmenlerle yüz yüze iletişim gibi faktörler, öğrencilerin motivasyonunu artırmada önemli rol oynayabilmektedir. Uzaktan eğitimde sosyal

paylaşımın sınırlı olması veya neredeyse hiç olmaması, öğrencilerin sosyal ilişkilerini ve arkadaşlarıyla etkileşimlerini kısıtlamış, bu durum öğrencilerin duygusal ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmalarına yol açmıştır. Öğrenciler aynı zamanda okuldan uzak oldukları için güdülenme eksiklikleri yaşadıklarını, uzaktan eğitimde sosyal paylaşımın olmaması ve okuldan uzak kalmalarının sonucunda daha çok sınav kaygısı yaşayarak psikolojilerinin olumsuz yönde etkilendiğini belirtmişlerdir. Bu araştırma eğitim sisteminin pandemi dönemindeki zorluklarını ve uzaktan eğitimin etkilerini anlamak açısından önemlidir. Araştırmanın sonuçları, öğrencilerin ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları zorlukları ve deneyimleri ortaya koymayı amaçlayarak, eğitim politikalarının geliştirilmesi ve gelecekteki benzer durumlar için daha iyi hazırlıkların yapılması konusunda fikir sağlayabilmesi açısından kayda değerdir.

Salman ve Akay (2022) ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitim algılarını incelemek ve uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerini ortaya koymak amacıyla bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın 2020-2021 eğitim öğretim yılı ikinci döneminde Mersin ili merkez ilçelerindeki beş ortaokuldan 254 kız ve 196 erkek olmak üzere toplam 450 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın nitel aşamasında ise toplam 25 öğrenciden açık uçlu sorulardan oluşan bir form ile veri elde edilmiştir. Bu araştırma sonuçlarına göre, Cinsiyet ve teknik olanaklar (kullandıkları cihazlar gibi) arasında uzaktan eğitim algısında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yani, öğrencilerin cinsiyeti veya teknik olanakları uzaktan eğitim algıları üzerinde belirgin bir etkiye sahip değildir. Öğrencilerin sınıf seviyeleri ve yaşları, uzaktan eğitim algıları üzerinde anlamlı farklılıklar yaratmaktadır. Bu demografik faktörler, öğrencilerin uzaktan eğitim deneyimini ve algılarını etkileyebilmektedir. Bu sorunlar, öğrencilerin derslere erişimini ve etkili bir şekilde takip etmelerini zorlaştırabilmektedir. Sınıf seviyeleri, yaşları, internet sorunları, EBA sistemindeki sorunlar ve uzaktan eğitimi izledikleri yere göre uzaktan eğitim algılarında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Bakırcı, Ercan & Cengiz (2022) yaptıkları araştırmada yüz yüze eğitime geçişle birlikte, etkili bir öğretim için uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunların araştırılması gerekliliği ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitimde ortaya çıkan sorunların yüz yüze eğitime olan yansımalarının belirlenmesi önem taşıdığı, bu sorunların ortaya konulmasında eğitimin önemli paydaşları olan öğretmenlerin görüşleri önemli rol oynadığı belirtilmektedir. Bu bağlamda, araştırma ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim sonrası yüz yüze eğitim süreci hakkındaki görüşlerini belirlemeyi hedeflemiştir. Araştırma, 2021-2022 öğretim yılında Doğu Anadolu bölgesinin bir il merkezindeki bir ortaokulda farklı branşlarda çalışan sekiz öğretmenle

gerçekleştirilmiştir. Öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin akademik başarısının azaldığını, yüz yüze eğitimde ise akademik başarının arttığını belirtmişlerdir. Ayrıca, yüz yüze eğitim sürecinde öğrencilerin derse ilgilerinin, öğrenme isteklerinin ve derse katılımlarının arttığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerin dikkat dağınıklığının, okuma ve yazma hızının yavaşlamasının, fiziksel şiddete yatkınlığının, argo ve küfürlü konuşmanın arttığını belirtmişlerdir. Ek olarak, öğrencilerin derste eksiklikler yaşadığı, başarısızlık duyguları taşıdığı, özgüven eksikliği yaşadığı ve olaylara aşırı tepki verme gibi psikolojik değişiklikler yaşadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca, öğretmenler uzaktan eğitim sonrası yüz yüze eğitime geçişin öğrenci davranışları üzerinde olumlu etki yarattığını gözlemlemişlerdir. Bu nedenle, uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunların yüz yüze eğitimde tamamen çözülmediği görülmüştür.

Durdu& Coşkun (2023) sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik algılarını incelemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili On iki şubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokullarda görev yapan otuz beş sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenleri öğrenciyle göz teması eksikliği, sınıf yönetimi sorunu ve öğrencilerin imkân eşitliğinin olmaması gibi sebeplerden dolayı uzaktan eğitimi yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri materyal kullanımının kolaylığı, zaman kaybının olmayışı ve veli desteği gibi uzaktan eğitimin avantajları olduğunu belirtirken, altyapı yetersizliği, öğrenciden geri dönüt alınamaması ve öğrencilerin derse odaklanamaması gibi dezavantajları olduğunu belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri uzaktan eğitim sürecinde ders öncesi hazırlanmalarının motivasyonlarını olumlu etkilediğini ancak derslere katılımın az olması, öğrencilerle etkileşimin yetersizliği ve teknik sorunların motivasyonlarını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin, uzaktan eğitimde öğretmenlerin motivasyonunda olan değişikliklere yönelik görüşlerinin, motivasyonunda olumlu ve olumsuz yönde değişiklik olanlar şeklinde ayrıştığı görülmüş ve öğretmenlerin çoğunluğu uzaktan eğitimde motivasyonunda olumsuz yönde değişiklik olduğunu belirtmiştir. Bunun nedenleri olarak öğrencilerle göz teması olmaması, uzaktan eğitime göre yüz yüze eğitimin daha zevkli olması, derslere katılımın azlığı, teknik sorunlar, öğrencilerle etkileşimin azlığı, ev ortamının uzaktan eğitime uygun olmayışı, uzaktan eğitimin ilkokula uygun olmayışı, öğrencilerin imkân eşitsizlikleri, bilgisayar karşısında sabit kalmak, sınıf yönetiminin sağlanamaması, ailelerin dersi izlemesinin öğretmeni tedirgin etmesi gibi konular belirtilmiştir. Bu bulgular değerlendirildiğinde sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun uzaktan eğitim uygulamasında eğitim

öğretim süreci, ölçme değerlendirme, sınıf yönetimi, fiziksel dayanıklılık ve psikolojik faktörler açısından bazı olumsuz düşüncelere sahip oldukları görülmektedir (Durdu & Coşkun, 2023, s. 22)

Kazak ve Karaahmetoğlu, (2023) yaptıkları araştırmada elde edilen bulgulara göre uzaktan eğitimde yüz yüze iletişim eksikliği, öğrenci-öğretmen etkileşiminin azalması, soruların yanıtlanmasındaki gecikmeler gibi iletişim kaynaklı zorluklar yaşanmasına neden olmuştur. Öğrencilerin uzaktan eğitimde motivasyonlarını sürdürmekte zorlanması, dikkat dağınıklığı, sıkılma gibi durumlar öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar arasında yer almaktadır. Teknolojik altyapının yetersizliği veya öğrenci-ev ortamındaki teknik problemler, çevrimdışı erişim sorunları gibi durumlar eğitim sürecini olumsuz etkilemiştir. Öğrencilerin evde dikkatlerini dağıtan faktörler, evde çalışma disiplini sağlayamama gibi sebeplerle öğretmenler öğrenci kaynaklı zorluklar yaşamasına neden olmuştur. Eğitim materyali hazırlama, sınav ve değerlendirme süreçlerini uzaktan yürütme, yönetsel konulardaki zorluklar gibi genel eğitim yönetimi ile ilgili sorunlar da öğretmenlerin etkilenmesine neden olmuştur. Uzaktan eğitimde öğrencilerin sınıf arkadaşlarıyla etkileşimlerinin azalması, sosyal becerilerin gelişiminin engellenmesi gibi sosyal boyutta sorunlar ortaya çıkarmıştır.

Öğretmenler, yaşanan sorunlara ilişkin çözüm olarak; öğrencilere erişilebilir ve uygun teknolojik araçlar (bilgisayarlar, tabletler, internet erişimi gibi araçlar) sağlanması, eğitim materyallerinin çevrimiçi olarak erişilebilir ve güncel tutulması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, eğitim sürecinin güvenliğinin sağlanması, veri koruması, çevrimiçi toplantıların şifrelenmesi ve yetkisiz erişimi engellemek için gerekli adımların atılması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin velilerle düzenli iletişim halinde olması, öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimini desteklenmesi, velilere düzenli olarak güncellemeler sağlanması, öğrencilerin ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verilmesine yardımcı olunmasının gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak, dezavantajlı öğrencilerin teknolojik imkânlarla desteklenmesi, derslerin daha ilgi çekici hale getirilmesi açısından web 2 araçlarının kullanılması, internet ulaşımında sıkıntı yaşanan kırsal kesimlerde ücretsiz WIFI hizmetinin sunulması konularında önerilerde bulunulmuştur.

Külekçi-Akyavuz ve Çakın (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada okul yöneticilerinin veli ve öğrencilerinin motivasyonunu sağlamada rollerinin olduğunu bu rolleri bazen doğrudan kendileri aracılığıyla bazen de öğretmenler vasıtasıyla gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Okul yöneticileri, veli ve öğrencilerle etkili iletişim kurabilme yeteneklerine sahip olmasının önemi vurgulanarak, iletişim yoluyla veli ve öğrencilere amaçlar, hedefler ve okulun

değerleri hakkında bilgi vererek, onları motive edebilmede önemli role sahip oldukları vurgulanmıştır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın bu bölümünde araştırma problemlerine uygun olarak araştırma modeli, çalışma grubu veri toplama araçlar, veri analizi hakkında bilgi verilmiştir.

Ortaokul öğrencileri ve öğretmenlerinin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma, betimsel bir alan araştırmasıdır. Tarama modeli bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalardır (Büyüköztürk, 2012). Karasar'a (2014) göre ise tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır.

Tarama araştırma modeli bir veri analizi yöntemidir ve genellikle büyük ölçekli veri setlerinde kullanılır. Tarama araştırma modeli, geniş bir veri kümesinde belirli desenleri, ilişkileri veya trendleri tespit etmek için istatistiksel yöntemlerin kullanıldığı bir analiz sürecini ifade eder. Tarama araştırma modelleri, özellikle sosyal bilimler, ekonomi, pazarlama ve sağlık gibi alanlarda yaygın olarak kullanılır. Bu modeller, genellikle büyük miktarda veriyi incelemek için kullanılan bir dizi istatistiksel analiz tekniğini içerir. Bu analiz teknikleri arasında frekans analizi, korelasyon analizi, regresyon analizi, faktör analizi ve küme analizi gibi yöntemler bulunabilir. Tarama araştırma modelleri genellikle hipotez oluşturma veya mevcut hipotezleri test etme amacıyla kullanılır. Araştırmacılar, büyük bir veri kümesini analiz ederek önceden belirlenmiş hipotezleri destekleyen veya reddeden kanıtlar ararlar. Bu model, araştırmacılara, genel bir bakış açısı sağlar ve daha sonra daha derinlemesine araştırmalar yapmak için odaklanmaları gereken alanları belirlemelerine yardımcı olur. Tarama araştırma modelleri genellikle veri madenciliği ve büyük veri analitiği gibi alanlarla ilişkilidir. Bu modeller, karmaşık veri setlerinden anlamlı bilgileri çıkarmak ve veri tabanlı kararlar almak için kullanılır. Örneğin, pazarlama alanında, tarama araştırma modelleri müşteri davranışını analiz edebilir, trendleri belirleyebilir ve pazarlama stratejilerini optimize etmek için kullanılabilir. Tarama araştırma modelleri, büyük veri kümelerinde desenleri ve ilişkileri ortaya çıkarmak için kullanılan istatistiksel analiz yöntemleridir. Bu modeller, genel bir bakış açısı sağlar ve daha derinlemesine araştırmalar yapmak için potansiyel odak noktalarını belirlemek için kullanılır.

Bu araştırmada tarama modeli Mersin ili merkezinden seçilen ortaokullarda eğitim görev öğrenciler ve eğitim veren ortaokul öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilecek görüşme formu kullanılmıştır.

Nitel araştırma alan yazınında geçerlik ve güvenilirlik standartlarını karşılayan bir dizi farklı teknikler sunulmaktadır. Nitel araştırmalarda geçerlik, inandırıcılık ve aktarılabilirlik ile sağlanırken; güvenilirlik ise tutarlılık ve teyit edilebilirliği karşılamaktadır (Lincoln & Guba, 1985). Bunlardan biri olan inandırıcılık için, araştırmacının katılımcılarla uzun süreli etkileşim halinde olması ve verileri birden fazla görüşme yoluyla toplaması gereken güveni sağlamıştır (Başkale, 2016). Nitel araştırmalarda geçerliliği sağlayan bir diğer ölçüt de aktarılabilirliktir. Nitel araştırma sonuçlarının aktarılabilirliği, dayandığı verilerin yeterince betimlenmesine bağlıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bunu sağlamanın yolu doğrudan alıntılar kullanmaktır. Araştırmada bulgular bölümünde doğrudan alıntılara yer verilerek aktarılabilirlik sağlanmıştır. Araştırmada güvenilirliği sağlamak için tutarlılığa önem verilmiştir. Veri toplama araçlarının oluşturulmasında, veri toplama ve analiz aşamalarında eğitim alanında uzman başka bir araştırmacının da yardımına başvurarak tutarlılık sağlanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Kodlayıcılar arası tutarlılık Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülüne göre hesaplanmış ve kodlayıcılar arası tutarlılık %88 bulunmuştur. %70'in üzerindeki uyum yüzdesi yeterli bir güvenilirlik değeri olarak kabul edilmektedir (Miles & Huberman, 1994).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 eğitim öğretim yılında, mersin merkez ilçelerindeki ortaokullarda görev yapan 18 öğretmen ile öğrenim gören 18 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmaya katılım sağlayan 36 katılımcıya ait kişisel bilgiler tablolar şeklinde gösterilmiştir. Araştırmaya katılan 18 ortaokul öğretmen demografik bilgilerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1 *Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin demografik bilgileri*

Öğrenci	Okul	Yaş	Cinsiyet	Sınıf	Aile Geliri
1	Okul 1		Kız	6	Alt
2	Okul 2		Erkek	6	Alt
3	Okul 3		Kız	7	Orta
4	Okul 1		Erkek	7	Orta
5	Okul 2		Kız	8	Yüksek
6	Okul 3		Erkek	8	Yüksek
7	Okul 1		Kız	6	Alt
8	Okul 2		Erkek	6	Alt
9	Okul 3		Kız	7	Orta

10	Okul 1	Erkek	7	Orta
11	Okul 2	Kız	8	Yüksek
12	Okul 3	Erkek	8	Yüksek
13	Okul 1	Kız	6	Alt
14	Okul 2	Erkek	6	Alt
15	Okul 3	Kız	7	Orta
16	Okul 1	Erkek	7	Orta
17	Okul 2	Kız	8	Yüksek
18	Okul 3	Erkek	8	Yüksek

Araştırmaya katılan 18 ortaokul öğretmen demografik bilgilerine ilişkin bilgiler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2 *Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin demografik bilgileri*

Öğretmen	Cinsiyet	Yaş	Okul	Hizmet yılı	Branş
1	Kadın	34	Okul 1	11	Sayısal
2	Erkek	37	Okul 2	7	Sayısal
3	Kadın	40	Okul 3	13	Sayısal
4	Erkek	39	Okul 1	14	Sözel
5	Kadın	38	Okul 2	14	Sözel
6	Erkek	36	Okul 3	7	Sözel
7	Kadın	35	Okul 1	5	Görsel
8	Erkek	39	Okul 2	13	Görsel
9	Kadın	37	Okul 3	8	Görsel
10	Erkek	37	Okul 1	15	Sayısal
11	Kadın	41	Okul 2	18	Sayısal
12	Erkek	39	Okul 3	12	Sayısal
13	Kadın	41	Okul 1	13	Sözel
14	Erkek	27	Okul 2	5	Sözel
15	Kadın	37	Okul 3	11	Sözel
16	Erkek	41	Okul 1	18	Görsel
17	Kadın	38	Okul 2	15	Görsel
18	Erkek	39	Okul 3	18	Görsel

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri ortaokul öğretmenleri ile öğrencilerinin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik ders verimliliği, derse düzenli katılıp katılamama, çevrimiçi ders erişiminde yaşanan sorunlar, öğrenme zorluğu yaşanıp yaşanmaması bağlamında farklı boyutta yarı yapılandırılmış mülakat formu ile toplanmıştır.

Görüşme yöntemi araştırmacının görüşme yapılan bireye bir dizi sorular sorması durumudur. Görüşme yöntemi; bireyin deneyimlerine, tutumlarına, inançlarına, öznel bakış

açlarına ve düşünme yollarına ilişkin bilgi toplamada oldukça etkili olan bir yöntemdir (Christensen, Johnson & Turner, 2015). Görüşme yaklaşımlarından biri olan görüşme formu yaklaşımı, görüşme esnasında araştırılan konunun irdelenebilmesini sağlayacak soru veya konuları kapsar. Görüşme formu benzer konularda farklı insanlardan aynı konuya yönelik bilgilerin toplanması amacıyla hazırlanır (Patton, 1987'den akt. Yıldırım & Şimşek, 2005). Bu kapsamda bu araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir.

Geliştirilen görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerin cinsiyet, yaş, sınıf, aile geliri, anne baba eğitim düzeyi ile ilgili demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Aynı zamanda öğrencilere ders verimliliği, eğitime katılım, derse erişim, öğrenme zorluğu ve sosyalleşme konularında 11 adet açık uçlu sorular sorulmuştur. İkinci bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet, yaş, branş, hizmet yılı ve görev yaptığı okul ile ilgili demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Aynı zamanda öğrencilere ders verimliliği, eğitime katılım, derse erişim, öğrenme zorluğu, sosyalleşme, ölçme ve değerlendirme konularında 11 adet açık uçlu sorular sorulmuştur.

Görüşme formunun ikinci bölümü araştırmanın amacına yönelik açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Açık uçlu soru, katılımcıların kendi cevaplarını istedikleri gibi vermelerine imkân tanır. Katılımcılar açık uçlu sorulara kendi dillerinde cevap verirler ve önceden belirlenmiş bir dizi cevap kategorisiyle sınırlandırılmazlar. İstedikleri her cevabı verebilirler (Christensen, Johnson & Turner, 2015). Bu kapsamda öğrencilerin ve öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamaları hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla her iki tarafa 11'er soru sorulmuştur. Söz konusu görüşme sorular Ekler bölümünde sunulmuştur.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma verilerinin toplama sürecinden öncelikle çalışmada kullanılan araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme soruları ile elde edilmiştir. Görüşme sorularının uygulanmasına yönelik gerekli izinler Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun incelemesi ile onayı alınmıştır. Alınan izinlere ilişkin belgeler ekle kısmında sunulmuştur. Bu çerçevede araştırmanın verileri 2021-2022 eğitim öğretim yılı içinde Mersin İli merkez ilçelerinde ortaokulda görev yapan öğretmenler ve ortaokul öğrencileri üzerinden online olarak toplanmıştır. Söz konusu etik kurul kararı Ek-1'de sunulmuştur. Daha sonra araştırma izinin alınabilmesi için Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğüne başvurularak araştırmanın

gerçekleştirilebilmesi için gerekli izin alınmıştır. Söz konusu araştırma izni Eklerde sunulmuştur. Gerekli izinler alındıktan sonra araştırma kapsamına alınan okullardaki öğretmenler ile görüşülerek araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen öğretmenler tespit edilmiştir. Bu süreçte her türlü etik ilke ve kurallara uyulmuştur. 18 ortaokul öğrencisi ve 18 ortaokul öğretmeni araştırmaya gönüllük esasına göre katılmak istemiştir. Öğretmenler ile görüşmelerin nasıl yapılacağına yönelik bilgilendirmeler yapılmıştır. Online görüşmeler ortalama 10 ila 15 dakika arasında gerçekleşmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Verilen toplanması ve analizinde öncelikle alan yazın taraması yapılarak çalışmaya mersin merkez ilçelerindeki ortaokullarda görev yapan 18 öğretmen ile öğrenim gören 18 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen katılımcılara araştırmacı tarafından görüşme formu uygulanmıştır. Sosyal bilgiler alanında uzman 1 akademisyenin görüşü alınıp görüşme formunun son hali verilmiş ve ardından bu form katılımcılara uygulanmıştır. Sosyal bilgiler alanında uzman kişinin görüşünün alınmasındaki amaç ise, çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini arttırma düşüncesidir. Görüşme formu ile elde edilen veriler öncelikle bilgisayar ortamında Microsoft Word dosyasına aktarılarak metin haline getirilmiştir. Daha sonra bu metinlerdeki benzer veriler kodlama metodu ile bir araya getirilmiştir. Son olarak da elde edilen verilere içerik analizi yapılmıştır.

İçerik analizinde birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar dâhilinde gruplandırılır ve bu işlemler okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenerek yorumlanır (Yıldırım & Şimşek, 2005). Bu analizin en temel unsuru veriler içerisinde bulunan anlamlı parçaları yani kavramları belirli temalar halinde birleştirmek ve bu temaları grafikler, tablolar veya çizelgeler ile tanımlamak ve karşılaştırmalar yapmaktır (Creswell, 1998). Dolayısıyla içerik analizinde amaç, toplanan verilerin açıklanabilecek kavramlara ve ilişkiler ulaştırılmasını sağlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2005).

Veri analizi sürecinde ilk olarak öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler yazı ortamına aktarılmıştır. Verilerin içerisinde bulunan anlamlı parçaları tespit edebilmek yani kodları oluşturabilmek için yazılar birkaç defa okunmuştur. Okumalar sonucunda araştırma soruları ile ilişkili kelime, cümle gibi anlamlı ifadeler isimlendirilerek kodlar belirlenmiştir. Kodlar yoluyla da temalar oluşturulmuştur. Son olarak oluşturulan temaların anlam bütünlüğü sağlanmış ve yorumlanmıştır. Bulgular sunulurken gerekli görülen yerlerde öğretmen görüşlerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir. Doğrudan alıntılar, öğrenci ve öğretmenlerin K1, K3, K15 gibi kodlanmış isimleri ile sunulmuştur.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde araştırma problemi olan ortaokul öğrencileri ve Öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri araştırmanın problem ve alt problemleri çerçevesinde görüşme sorularına vermiş oldukları cevaplar betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir.

4.1. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimin ders verimliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin ders verimliliğine ilişkin verdikleri cevaplar olumlu ve olumsuz görüşler olarak iki kategoride sınıflanmıştır.

Tablo 3 Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimin ders verimliliğine ilişkin olumsuz görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı
Olumsuz ders verimliliği	İnternet bağlantı sorunu	5	k1, k3, k16, k17, k18
	Motivasyon düşüklüğü	4	k2, k4, k9, k14
	Verim azlığı	6	k1, k2, k6, k9, k12, k14
	Ödevler fazlalığı	2	k3, k13
	Odaklanma problemi	4	k5, k9, k12, k15
	İsteksizlik	2	k6, k14
	Geri bildirim azlığı	3	k7, k12, k13
	Süre azlığı	1	k7
	Sıkıcılık	2	k8, k3
	Monotonluk	2	k9, k1
	Öğretmenler dersleri slaytlardan anlatması	1	k3

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin ders verimliliğine ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır: Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitim konusundaki ders verimliliğine ilişkin olumsuz görüşlerini; İnternet bağlantı sorunu (f=5), Verim azlığı (f=6), motivasyon düşüklüğü (f=4), odaklanma problemi (f=4), geri bildirim azlığı (f=3), ödevler fazlalığı (f=2), isteksizlik (f=2), sıkıcılık (f=2), monotonluk (f=2), öğretmenler dersleri slaytlardan anlatması (f=2), olarak ifade ettikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin cevapları incelendiğinde üzerinde en fazla durdukları konu internet bağlantı sorunu ve verim azlığı olmuştur. Bu görüşü motivasyon düşüklüğü, odaklanma problemi, geri bildirim azlığı, ödevler fazlalığı, isteksizlik, sıkıcılık, monotonluk gibi sorunlar takip etmiştir. Araştırmaya katılım sağlayan ortaokul öğrencilerinin

daha az üzerinde durdukları konular ise öğretmenler dersleri slaytlardan anlatması ve süre azlığı gibi konular olmuştur. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu belirtilmiştir;

“Uzaktan eğitimde İnternet sıkıntısı var ama yüz yüze eğitimde ise internet sıkıntısı yok ve yüz yüze eğitimde konuları uzaktan eğitimden daha iyi anlıyorum. Uzaktan eğitimde derslere isteğimiz ve motivasyonumuz yüz yüze eğitime göre daha az oldu” (K.1).

“Başta güzeldi ama ilerleyen süreçlerde sıkmaya başladı. Öğretmenler dersleri slaytlar üzerinden anlattılar. Dersleri anlatıyorlar bazen de slayt üzerinden anlatıyorlardı. Geri bildirim, Evet alıyordum. Geçte olsa geri bildirim alıyordum. Ders süreleri çok fazla geldi bana. Çünkü 40 dakika bir ekrana bakmak dersten sıkılmama sebep oluyordu. Ödevler çok fazla verildi. Derslere odaklanma problemi yaşadım” (K.3).

“Yüz yüze eğitimde dersler ve konular daha etkili anlamamı sağlıyordu. Derse yönelik motivasyon ve isteği konusunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Derse katılım konusunda çoğu arkadaşımın isteksiz olduğunu görüyordum. Motivasyon konusunda ise inişli çıkışlı olduğunu düşünüyorum. Dersi işleme yöntemi başta sıkıntı yaşadık hem öğretmenler hem öğrenciler olarak ama ilerleyen süreçlerde olaya hâkim olmaya başladık ve güzel geçmeye başladı. Uzaktan eğitim konusunda yetersizmişiz buna hazır değildik. Uzaktan eğitimde yüz yüze eğitimdeki gibi verim alamadım” (K.6).

“Yüz yüze eğitim de derse girmek ve dersi dinlemek için daha istekli oluyorduk. Uzaktan eğitim çok sıkıcıydı. Okuldaki gibi yapılmaya çalıştı. Ders süreleri iyiydi. Yani çok iyi diyemem kötünün iyisiydi. Zoraki bir süreç olduğu için olduğu kadar eğitimi dersleri götürmeye çalıştık” (K.8).

“Uzaktan eğitimde dikkatler dağılma ihtimali yüksekken yüz yüze eğitimde daha azdı. Uzaktan eğitimde motivasyon daha düşük bence. Çünkü yüz yüze eğitimde en azından arkadaşınla birlikte konuşuyorsun stres atıyorsun, sosyal ortamın oluyor rahat nefes alacağın alanlar oluyor. Bu da derslere daha motive olmanı sağlıyor. Öğretmenlerim ekranda paylaşım yaptı o paylaşımları anlatıp durdular” (K.9).

“Çok farklılık var. Hocalarım uzaktan eğitimde dersi güzel anlatamıyor. Motivasyon, Uzaktan eğitimdeyken her kafadan bir ses geldiği için dersi iyi dinleyemedim, arkadaşlarımda benimle aynı fikirdeydi. Ders işleme yöntemi: Normal dersteyken yani yüz yüze eğitimde iyiler ama uzaktan eğitimde derslerin anlaşılması zor olduğu için pek isteğimde yoktu. Sınavlar aşırı kolaydı zaten herkese 100 verip geçtiler. Ödev konusuna gelince çok fazla ödev verdiler” (K.13).

Yüz yüze eğitimin yerini tabi ki tutamaz fakat çokta yapılabilecek bir şey yok. Derste öğretmenin yaşadığı veya zaman zaman bizim yaşadığımız sorunlar nedeniyle okuldaki kadar

derse adapte olamıyorduk. Ekrana ders kitabımızı veya herhangi bir kaynağımızı yansıtıp önce konuyu anlatıp sonra soru-cevap şeklinde ders işliyorduk. Derslerin süresi bence gayet ayarlıydı. Ödevlere gelirsek kurulan WhatsApp grupları sayesinde bir nebzeden olsa yaptık. Sınavlara gelince sınav olabilir fakat karnemize geçmesi bence çokta mantıklı değildi zaten sonra sınavlar iptal edildi” (K.15).

“Her şey den önce her zaman İnternet olmadığı için derslere giremedim. Derse katılım: uzaktan eğitim uygulamalarında eğitime düzenli olarak devam edemedim. Motivasyon düşüktü çünkü düzenli derslere katılamıyorum katılsam da verim alamıyordum” (K. 17).

“Yüz yüze eğitimde hocalarımın anlatım şekli daha iyiydi, verimliydi. Derslere düzenli devam edemedim. Derslere ilgi ve katılım konusunda sık sık internet kesintisi yaşadığım için derslere katılımımı etkiledi. Aynı problem arkadaşlarım içinde geçerli oldu”(K.18).

Tablo 4 Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimin ders verimliliğine ilişkin olumlu görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı
Olumlu ders verimliliği	Ödevler iyiydi	1	k4, k10
	Motivasyon bazen, bazen kötüydü	2	k5, k6,
	Uzaktan eğitim daha rahattı	2	k5, k3,
	Ders süreleri iyiydi	5	k5, k10, k11, k14, k15
	Sınavlar kolaydı	2	k14, k10

Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitim konusundaki ders verimliliğine ilişkin olumlu görüşlerini; ders süreleri iyiydi (f=5), motivasyon bazen, bazen kötüydü (f=2), uzaktan eğitim daha rahattı (f=2), sınavlar kolaydı (f=2), ödevler iyiydi (f=2) olarak ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin cevapları incelendiğinde ders verimliliğine ilişkin ön plana çıkan olumlu görüşler; ders sürelerinin iyi olduğuna ilişkin görüşleridir. Bu görüşü Motivasyon bazen, bazen kötüydü, Uzaktan eğitim daha rahattı, Sınavlar kolaydı, Ödevler iyiydi görüşleri takip etmiştir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

“Yüz yüze eğitimde dersler ve konular daha etkili anlamamı sağlıyordu. Derse katılım konusunda çoğu arkadaşımın isteksiz olduğunu görüyordum. Motivason konusunda ise inişli çıkışlı olduğunu düşünüyorum. Başta sıkıntı yaşadık hem öğretmenler hem öğrenciler olarak ama ilerleyen süreçlerde olaya hâkim olmaya başladık ve güzel geçmeye başladı. Ders süreleri çok uzun tutulmadı biraz daha uzun olabilirdi. Ödevler azdı. Sınavlarda güzeldi çok zorlamadı.

Uzaktan eğitimde yüz yüze eğitimdeki gibi verim alamadım. Uzaktan eğitim konusunda yetersizmişiz buna hazır değildik” (K.14).

“Verimlilik açısından Uzaktan eğitim özel ders gibi oluyordu. Uzaktan eğitim birebir gibi motivasyon ediyor. Dersi işleme yönteminden biraz bahsedebilir misin? Onlar da ne yapacağını bilmiyordu. Ders süreleri iyiydi” (K.11).

“Yüz yüze eğitim daha verimli. Derslerin süresi, ödevleri ve sınavları konusunda ne düşünüyorsunuz? Derslerin süresi, bence iyiydi. Sınavlar güzeldi. Yüz yüze eğitimden farkı yok. Uzaktan eğitimi sevdim oldukça iyi verim aldım” (K.10).

“Uzaktan eğitim daha güzel daha rahat geçti. Derse yönelik motivasyonum yüksekti. Arkadaşlarımla değişkenlik gösteriyordu. Ders işleme yönteminin çok iyi olduklarını söylemem teknoloji konusunda yetersiz kaldılar. Derslerin süresi Çok iyiydi. Derslerde, ödevlerde sınavlarda güzel geçti” (K.5). “Ders verimliliği, yüz yüze eğitim daha iyi. Derse ilgi iyiydi. Yüz yüze eğitimin motivasyonu daha iyiydi” (K.18).

4.2. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitime katılımı konusunda görüşleri nelerdir?

Tablo 5 Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitime katılım sağlayıp sağlamama konusuna ilişkin görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı
Uzaktan eğitime katılım	Derslere düzenli olarak katılım sağladım	7	k1, k3, k4, k5, k10, k11, k15
	Derslere düzenli olarak katılım sağlamadım	11	k2, k6, k7, k8, k9, k12, k13, k14, k16, k17, k18

Pandemi sürecinde ortaokul öğrencilerine “uzaktan eğitime katılımı konusunda görüşleriniz nelerdir?” sorusuna araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır: Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitim konusundaki ders katılımına ilişkin görüşleri; derslere düzenli olarak katılım sağladım (f=7), derslere düzenli olarak katılım sağlamadım (f=11), olarak ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin cevapları incelendiğinde büyük çoğunluğunun derse katılım konusunda düşük düzeyde bir katılımın gerçekleştiği belirtmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

“Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarında eğitime düzenli olarak devam edemedim. Teknolojik problemlerden dolayı bazen derslere devam etmediğim zamanlar oldu. Bazen de evimiz pek müsait olmuyordu. Öğretmenlerle ve sınıf arkadaşlarımla, iletişim kuramadım. İnternet probleminden dolayı derslere katılım azdı. Çoğu arkadaşım derse katılmakta zorluk yaşadı internet problemi yaşadığı için. Değişkenlik göstermekteydi. Bazen

motivasyonum yüksek bazen de yaşadığımız sıkıntılardan dolayı düşüyordu. Öğretmenler hep anlattı biz hep dinleyici konumdaydık” (K.2).

“Bence sınıf olarak derslere ilgiliydik. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarında eğitime düzenli olarak devam edemedim. Ama çok güzel geçti. Çok Dersler çok zevkli geçti. Güzeldi” (K.5).

“Eğitime düzenli devam edemedim. Çünkü ev ortamında olduğum için dikkatimi başka şeylerde çekiyordu. Bu konuda zorlandım. Derslere ilgi ve katılım konusunda çoğu arkadaşşıma göre daha dikkatli ve istekli olduğumu düşünüyorum. Derslere ilgi bence arkadaşlarım derslerinde iyiler ama benim biraz daha çalışmam lazım” (K.7).

derse yönelik motivasyon ve isteğim olmadı. Ama yüz yüze eğitimde değişiyor.

“Sınıfın genel olarak iyi. Evet, düzenli devam ettim. Ben katılırken hevesliydim ama arkadaşlarım sıkıcı olduğunu düşünüyor. Uzaktan eğitimde motivasyonumuz daha az oluyor çünkü rekabet edeceğimiz bir ortam çok yoktu. Yüz yüze eğitimde ne yapıyorsak onların hepsini yaptık” (K.9).

“Sınıf ortamındaki kadar çok katılmıyorduk. Uzaktan eğitimi pek sevemedim yüz yüze eğitim daha iyi. Öğretmene soru sordüğümüzda geribildirimlerimiz geç oluyordu. Hayır, düzenli devam edemedim. Çünkü ev ortamında olduğum için dikkatimi başka şeylerde çekiyordu. Bu konuda zorlandım. Çoğu arkadaşşıma göre daha dikkatli ve istekli olduğumu düşünüyorum” (K.11).

“Evet, düzenli olarak katıldım. Hem şehrin merkezinde internete rahatça erişebildiniz için bence sorun olmadı. Derslere ilgi oluyordu fakat derse katılım oranı, sorulara cevap verme normale göre daha az oluyordu” (K.13).

“Her şey den önce her zaman İnternet olmadığı için derslere giremedim. Derse katılım açısından uzaktan eğitim uygulamalarında eğitime düzenli olarak devam edemedim. Motivasyon düşüktü çünkü düzenli derslere katılamıyorum katılsam da verim alamıyordum” (K 15).

“Yüz yüze eğitimde hocalarımın anlatım şekli daha iyiydi, verimliydi. Derslere ilgi ve katılım konusunda sık sık internet kesintisi yaşadığım için derslere katılımımı etkiledi. Aynı problem arkadaşlarım içinde geçerli oldu” “Ders verimliliği açısından yüz yüze eğitim daha iyiydi. Derse katılım açısından uzaktan eğitim uygulamalarında eğitime düzenli olarak devam edemedim” (K 18).

4.3. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde derse erişim konusunda görüşleri nelerdir?

Tablo 6 Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde derse erişim sağlayıp sağlamama konusuna ilişkin görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı
Derse erişim	Derse erişim konusunda sorun yaşadım	14	k1, k2, k3, k5, k7, k8, k10, k12, k13, k14, k15, k16, k17, k18
	Derse erişim konusunda sorun yaşamadım	4	k4, k6, k9, k11

Pandemi sürecinde ortaokul öğrencilerine “uzaktan eğitimde derse erişim konusunda görüşleriniz nelerdir?” sorusuna araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır: Derse erişim konusunda sorun yaşadım ($f=14$), derse erişim konusunda sorun yaşamadım ($f=4$) olarak ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğrencilerin çoğunluğunun derse erişim konusunda sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

“İnternet sıkıntısı yaşadığımız için ders sırasında donuyordu. İnternet sıkıntımız vardı. Eve modem taktırdık. İnternet bağlantı problemi yaşadım. K.1.

“Evdeki bilgisayar eski olduğu için sıkıntı yaşıyordum. Babam bilgisayarımı değiştirdi. Çok sorun yaşamadım. Çoğunlukla bağlantı problemi yaşıyordum. Bunu da kendi imkânlarımla çözmeye çalışıyordum. K.3.

“Derse erişim konusunda sorunla karşılaşmadım. İnternet problemi çok fazla yaşadım. Evimizde internet olmadığı için derslerden geri kaldım, bu da beni zor duruma soktu. K.4.

“Teknoloji konusunda bilgili olduğum için pek sıkıntı yaşamadım, sorunlar çıktığı zamanda anında müdahale ettim. K.6.

“İlkin telefonla giriyordum ve telefonla girdiğimde arayan kişiler falan olduğu için derslerde kesiklik yaşıyordum. Daha sonrasında ailem bana bilgisayar aldı ve daha rahat şekilde derse girdim”. K.9.

“EBA sistemi yetersizdir. Ben sorun yaşamadım. Ama yaşayan çok arkadaşım vardı. Uzaktan eğitim fena değildi ama EBA sistemi zayıf kaldı”. K.11.

“Bazı dersleri kaçırırsam da genellikle katıldım. Evimizde internet yoktu ama sonra eve internet bağlattık. Teknoloji konusunda bilgili olduğum için pek sıkıntı yaşamadım, sorunlar çıktığı zamanda anında müdahale ettim”. K.12.

“Çoğu arkadaşım internet bağlantı kesikliği problemi yaşadığı için derse katılmakta zorluk yaşadı. Derse erişim ve teknolojik araç gereç konusunda sorun yaşamadım.

Öğretmenlerim, arkadaşlarım ve ben çok fazla bağlantı problemi yaşadık. Online eğitimde öğretmen sınıfa hâkim olamadı her kafadan bir ses geliyordu”. K.13.

“Online eğitim ilk başladığı zamanlarda tabletim yoktu. Annem işe gitmediği için (çalışmadığı) onun telefonu ile derslere katılım sağlıyordum. Fakat telefon ekranı küçük olduğu için yeni bir tablet edindim. Öğretmenlerimizin internet sorunları vardı. Ebanın yoğunluk nedeniyle açılmaması bunlara birkaç örnek”. K.15.

“Derslere düzenli devam edemedim. Derslere ilgi ve katılım konusunda sık sık internet kesintisi yaşadığım için derslere katılımımı etkiledi. Aynı problem arkadaşlarım içinde geçerli oldu”. K.16.

“Her şey den önce her zaman İnternet olmadığı için derslere giremedim. Derse katılım: uzaktan eğitim uygulamalarında eğitime düzenli olarak devam edemedim. Derse erişim konusunda bağlantı sorunları yaşadık”. K.18.

4.4. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde öğrenme zorluğu yaşayıp yaşamama konusundaki görüşleri nelerdir?

Tablo 7 Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde öğrenme zorluğu yaşayıp yaşamama konusuna ilişkin görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı
Öğrenme zorluğu	Derslerde öğrenme zorluğu yaşadım, uzaktan eğitim derslerde öğrenme kolaylığı sağlamıyordu.	12	k2, k6, k7, k8, k11, k12, k13, k14, k15, k16, k17, k18
	Derslerde öğrenme zorluğu yaşamadım. Uzaktan eğitim derslerde öğrenme kolaylığı sağladı, yâda kısmen sağladı.	6	k1, k3, k4, k5, k9, k10

Pandemi sürecinde ortaokul öğrencilerine “uzaktan eğitimde öğrenme zorluğu yaşayıp yaşamama konusundaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde “derslerde öğrenme zorluğu yaşadım, uzaktan eğitim derslerde öğrenme kolaylığı sağlamıyordu (f=12), “derslerde öğrenme zorluğu yaşamadım. Uzaktan eğitim derslerde öğrenme kolaylığı sağladı, yâda kısmen sağladı” (f=4) olarak ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğrencilerin çoğunluğunun uzaktan eğitim derslerde öğrenme kolaylığı sağlamadığı yönde görüş beyan etmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

“Öğretmenlerim dersi en iyi anlayabileceğimiz şekilde ve en ufak ayrıntısına kadar anlatırlardı. Bazı öğrencilerin internet sıkıntısı olması nedeniyle öğretmeni tam olarak göremediler. Canlı derslerde öğrenme sürecinde anında, kapsamlı geribildirim kısmen aldık. Uzaktan eğitimde derslerin süresi, ödevleri ve sınavlarda zorlandım. Anlamadığımız derslerden sorumlu olduk”. K.1.

“Öğretmen dersi anlatıp geçiyordu pek söz hakkı veremiyordu çünkü verdiği zaman, sınıfta çok gürültü oluyordu ve ders o arada kaynıyordu. Hayır, öğrenme kolaylığı sağlamıyor. Bazı arkadaşlarımızın evinde internet yoktu derse katılması zor oluyordu. Canlı derslerde öğrenme sürecinde anında, kapsamlı geribildirim alamadık. Öğretmene soru çok fazla soramadık. Öğretmenler anlatıp geçiyordu. Ders süreleri çok uzun tutulmadı. Çok fazla ödev verdiler. Sınavlar kolaydı. Derslere odaklanmakta zorlandığım zamanlar oldu”. K.2.

“Yani bazen uzaktan eğitim daha iyi oluyordu bazen de sıkıntı yaşadığım zamanlar oluyordu. Öğretmenlerin geri bildirimi geç oluyordu”. K.3.

“Uzaktan eğitim uygulamaları öğrencilere öğrenme kolaylığı sağlıyor, ama İnternet yüzünden öğrenciler bazen öğrenme zorluğu yaşıyordu. Anında, kapsamlı geribildirim alabildiğinizi düşünüyorum. Yol masrafı yoktu, yemek evde yedim. Benim için güzel geçti. Geribildirim atam alamadım. Yani eh işte biraz daha bu konuda kendilerini geliştirebilirler”. K.5.

“Hayır, uzaktan eğitim öğrencilere öğrenme kolaylığı sağlamıyor. Bazı konuları anlamıyorduk, soru sormak istiyorduk, ama süre az olduğu için bu konuda sıkıntı yaşıyorduk. Kapsamlı geribildirim alabildiğinizi düşünmüyorum. Öğretmene soru çok fazla soramadık. Ders süreleri az olduğu için öğretmenler anlatıp geçiyordu. Ders süreleri çok uzun tutulmadı biraz daha uzun olabilirdi. Ödevler azdı. Sınavlarda güzeldi çok zorlamadı”. K.6.

“Bence uzaktan eğitim öğrencilere öğrenmede fazla kolaylık sağlamıyor. Çünkü bazen ses kesilebiliyor ve öğretmeni duyamıyoruz. Derslerin süresi iyiydi. Ödevlerde sınavlarda güzel geçti”. K.8.

“Ben uzaktan eğitimde daha iyi olduğumu düşünüyorum, çünkü fiziksel olarak daha az yoruluyordum ve vaktimi çok iyi değerlendiriyordum. Geribildirim aldım. Evet, benim için iyi geçmişti”. K.10.

“Öğrenciler birebir soru sormıyor ve dikkat dağınıklığı olduğu için daha yavaş/zor öğreniyorduk. Geribildirim alamadık. Bazen sesimiz karşı tarafa gitmiyordu. Sınavlar yüz yüze eğitim sürecinde kime kıyasla daha kolaydı, ama öğrenmekte sıkıntı çektiğimiz için zorlanıyorduk”. K.12.

“Hayır, öğrenmede fazla kolaylık sağlamıyor. İletişimde problem yaşadım. İnternette problem yaşadık. Hocalar çabaladı ama pek işe yaramadı gibi. Hayır, hiçbir şey anlamadım. Etütte tekrar yaptım açığımı o şekilde kapattım”. K.13.

“Uzaktan eğitim öğrenme kolaylığı sağlamıyor. Bazı konuları anlamıyorduk soru sormak istiyorduk ama süre az olduğu için bu konuda sıkıntı yaşıyorduk. Geri alamadık. Öğretmene soru çok fazla soramadık. Ders süreleri az olduğu için öğretmenler anlatıp geçiyordu”. K.14.

“Bence bu birazcık da kişinin kendisine bağlı eğitim uygulamalarında ne kadar vakit geçirirsek o kadar verim alırız. Tabi derslerin birazcık daha geç saatlere alınması iyi olabilirdi Birde EBA Türkiye’deki tüm okullar tarafından kullanıldığı İçin bazen yoğunluk nedeniyle açılmıyordu. Öğretmenler anlatıp geçiyordu. Öğretmenlerim ilgili olduğu için ben bu konuda sıkıntı yaşamadım”. K.15.

“Derse öğrenme kolaylığı açısından öğrenciler düzenli olarak derse giremediler. Öğrenmede çok kolaylık sağlamadı. Öğrenme sürecinde açısından derelerde geribildirim aldık”. K.18.

4.5. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde Sosyalleşme konusundaki görüşleri nelerdir?

Tablo 8 Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde sosyalleşme konusuna ilişkin görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı
Sosyalleşme	Uzaktan eğitimde iyi bir sosyalleşme süreci geçirmedi.	18	k1, k2, k3, k4, k5, k6, k7, k8, k9, k10, k11, k12, k14, k15, k16, k17, k18
	Uzaktan eğitimde iyi bir sosyalleşme süreci geçirdik.	-	-

Pandemi sürecinde ortaokul öğrencilerine “uzaktan eğitimde Sosyalleşme konusundaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır: “Uzaktan eğitimde iyi bir sosyalleşme süreci geçirmedi” (f=18), “Uzaktan eğitimde iyi bir sosyalleşme süreci geçirdik.” (f=0) olarak ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğrencilerin tamamının uzaktan eğitimde iyi bir sosyalleşme süreci geçirmediği yönde görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

“Bu dönemde sosyalleşme konusunda zayıftık. Öğretmenlerle aramızda iletişim problemi yaşıyorduk. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim sürecinde birbirimizle konuşmamız

eskiye göre azaldı. Bu dönemde arkadaşlarımızla bazen dışarı çıkıp buluşuyorduk bazen de telefonda konuşuyorduk. Öğretmenlerle çok fazla konuşamadım merak ettiğim soruları soramadım”. K.1.

“Öğrencilerin birbirleriyle etkileşimleri zayıftı, Telefonla birbirimizi arıyorduk. Az da olsa sosyalleşiyorduk. Arkadaşlarımla yüz yüze eğitimden daha çok görüşür, konuşurduk. Uzaktan eğitim döneminde bu çok zayıftı”. K.4.

“Dersten derse görebiliyorduk birbirimizi, çok konuşmadık ders esnasında. Sosyalleşmek için arkadaşlarımla telefonla konuştuk, dışarı çıktık ara sıra”. K.6.

“Birbirimize yabancıydık. Sadece derste birbirimizi gördük. Arkadaşlarımızla bazen dışarı çıkıp buluşuyorduk bazen de telefonda konuşuyorduk. Derste öğretmenler ile ve arkadaşlarımızla etkileşimimiz azdı. Bence birbirimizle etkileşim çok zordu”. K.7.

“Öğrencilerin birbirleriyle etkileşimleri kısıtlıydı. Pandemiden dolayı birbirimizi göremedik sürekli yasaklar vardı. Sosyalleşmek zayıftı. Dersler esnasında etkileşim fazla olmuyordu. Sosyalleşemedik”. K.9.

Derslerin süresi, ödevleri bence iyiydi. Yüz yüze eğitimden farkı yok. Sosyalleşme konusunda zayıftık. K.10.

“Birbirimizle etkileşimimiz oldukça düşüktü. Ödevden ödevine konuşuyorduk. Sosyalleşme, azda olsa bir iki kere dışarıda görüştük. K.13.

“Birbirimize yabancıydık sadece derste birbirimizi gördük. Arkadaşlarımızla bazen dışarı çıkıp buluşuyorduk, bazen de telefonda konuşuyorduk. Derste öğretmenler ile ve arkadaşlarımızla etkileşimimiz azdı”. K.14.

“Yani ders esnasında bile etkileşim halindeydiler gerek whatsapp üzerinde gerekse zoom üzerinden birkaç arkadaşım ile sürekli etkileşim halindeydim. Birkaç arkadaşım ile beraber akşamları beraber zoom açıp hem konuşup bende ders yapıyorduk”. K.15.

“İletişim kopukluğu vardı. Sosyalleşme zayıftı. Öğrenciler arası etkileşim olmadı. Arkadaşlar ile sosyalleşme ve iletişim konusunda zayıftı”. K.18.

4.6. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimin yapılıp yapılmamasına yönelik görüşleri nelerdir?

Tablo 9 Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde sosyalleşme konusuna ilişkin görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı
Eğitimin yapılıp yapılmaması	Tümünden online olarak devam etmesini isterim	2	k5, k3,
	Tümünden yüz yüze olmasını isterim.	12	k1, k2,k4,k6, k7, k8,k12, k13, k14,k16, k17, k18
	kısmen yüz yüze kısmen online olmasını isterim.	4	k9, k10,k11, k15

Pandemi sürecinde ortaokul öğrencilerine “uzaktan eğitimin yapılıp yapılmamasına yönelik görüşleriniz nelerdir?” sorusuna araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır: “Tümünden online olarak devam etmesini isterim” (f=2), “Tümünden yüz yüze olmasını isterim” (f=12), “kısmen yüz yüze kısmen online olmasını isterim” (f=4), olarak ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğrencilerin büyük çoğunluğunun eğitimin tümüyle yüz yüze olmasını istedikleri yönde görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

“Bence tümünden de uzaktan eğitim olabilir”. K.5.

“Hep Yüz yüze olmalı”. K.6.

“En iyisi yüz yüze eğitim”. K.7.

“Yüz yüze eğitim olmalı sadece”. K.8.

“Tümünden değil kısmen uzaktan eğitim olabilir”. K. 9.

“Uzaktan eğitim kısmen olabilir”. K.10.

“En iyisi yüz yüze eğitim. Ama uzaktan eğitimde kısmi olarak başlayabilir”. K.11.

“Yüz yüze eğitim olmalı sadece. Uzaktan eğitimde dersleri anlayamadım derslerin her zaman yüz yüze olmasını istiyorum”. K.12.

“Uzaktan eğitim gerçekten iyi kullanıldığında öğrencilerin ilgisini bir şekilde kendine çekerse büyük ihtimalle daha verimli olacaktır ve evde kaldığımız zamanlarda Türkiye’nin farklı şehirlerindeki insanlarla zekâ oyunları oynama fırsatımız olsa bence hem sosyalleşmiş hem de zekâmızı geliştirmiş oluruz”. K.15.

“Eğitimin her zaman yüz yüze olmasını istiyorum”. K.16.

“Yüz yüze eğitim olmalı sadece”. K.18.

4.7. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimin ders verimliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

Tablo 10 Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimin ders verimliliğine ilişkin görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcılar
	Dersleri verimliyd	0	-
Ders verimliliği	Dersler verimli değildi	15	k2, k4, k5, k6, k7, k8, k9, k10, k11, k12, k13, k14, k15, k16, k18
	Bazen verimli bazen verimsizdi	3	k1,k3, k17,

Pandemi sürecinde ortaokul öğretmenlerine “uzaktan eğitimin ders verimliliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Sorusuna araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır: “dersleri verimliyd” (f=0), “Dersler verimli değildi” (f=15), “Bazen verimli bazen verimsizdi” (f=3), olarak ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğunun derslerin verimli olmadığı yönde görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

Yüz yüze eğitim sürecinde etkileşim olduğumuz öğrenci sayısı fazla olduğundan karşılıklı etkileşim fazlaydı. Aynı zamanda sınıf içi sosyal öğrenme de fazlaydı. Öğrenciler kazanımlara daha kolay ulaşıyordu. Geribildirim sürecinde kapsamlı olduğu söylenmez. Düzenli takip edemeyen derse katılma sorunları yaşayan öğrenci sayısı artınca geri bildirim çeşitliliği de oluşması gerekiyordu. Bu durum ölçme ve değerlendirmeyi kısıtlıyordu”. K.1.

“Uzaktan eğitimin verimli olmadığını düşünüyorum. Öğrencilerin ve velilerin çoğuna ulaşmada, güçlük yaşadım. Birebir iletişim kurmada, duygusal gelişiminde destek olmada verimsiz bir süreçti. Öğretmenler öğrencileri takip etmede zorlandı. Öğrencilerin katılımı azdı. Öğretmenler yeterli motivasyona sahip değildi”. K.2.

“Verimliliğin yüz yüze eğitime göre daha az olduğunu düşünüyorum. Daha az motivasyonumuz vardı. Covid-19 hastalığı biz öğretmenleri ve öğrencileri etkilediği için motivasyonumuz ve istediğimiz azdı”. K.3.

“Kesinlikle verimli olduğunu düşünmüyorum. Uzaktan eğitimde öğrencileri motive etmekte zorlandım çok verimli geçtiğini düşünmüyorum. Öğrencilerin motivasyonu düşük olduğu için bu durum bize de yansıdı”. K.5.

“Yüz yüze eğitim ile karşılaştırdığımda, geri bildirim sıkıntısı yaşadık. Sorun yaşayan öğrenciler ders yüz yüzeyken bu sorunlarını doğrudan çözebiliyordu. Fakat uzaktan eğitimle

bu mümkün olmadı. Motivasyonumuzu azalttı. İnsan ilişkileri de eksik kalınca zihinsel olarak eğitimden uzaklaştık. Uzaktan eğitimde motivasyonumuz azalıyordu. Stres, kaygı, vb. olumsuz düşüncüler sağlık sorunlarına da neden olmaktaydı. Bunun gibi nedenler isteğimizi azaltmaktaydı”. K.6.

“Canlı derslerimizi yıllık plana göre işledik ve kazanımları belirli süre içinde tamamladık. Ancak özellikle derse hiç katılmayan veya düzenli olarak katılamayan öğrencilerde bu kazanımlar çok eksik kaldı. Yüz yüze eğitim ortamı ile karşılaştırdığımızda canlı ders daha verimsiz ve daha keyifsiz geçiyordu. Sınıftaki yüz yüze eğitimin yerini asla tutamaz”. K.8.

“Verimli olduğunu düşünmüyorum. Yüz yüze eğitim ile kazandırılacak bilgi ve davranışların uzaktan eğitim ile sınırlandı. Normal bir öğrenme ortamı olmadığı için zamanla motivasyon düşüklüğüne yol açtı. Yüz yüze ile kıyaslanamaz. Öğrencilerin yarıdan fazlası derse katılmıyordu”. K.10.

“Çok verimli olmadı. Yüz yüze daha motive edici. İmkânı olan öğrenciler katılarak faydalandı fakat imkânı yetersiz olanlar faydalanamadı. Disiplin açısından uzaktan eğitim daha iyi ama dersin faydalı olması ve etkileşim olarak yüz yüze olmalı. K.12.

“Uzaktan eğitimin uygulanışı ile ilgili sıkıntılara değinmek istiyorum. Tüm öğrencilerin ses ve kameraları kapalı olduğu için ders süreci monolog bir yapıya dönüşüyor. Etkileşimin olmadığı bir yerde öğrenme ortamı da olmaz. Bu yüzden uzaktan eğitim sürecinde kazanımların tam gerçekleştiğini düşünmüyorum. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin motivasyonu kesinlikle daha düşük. Çünkü etkileşim yok. Bir süre sonra tek başına yapılan bir eyleme dönüşüyor”. K.13.

“Yüz yüze eğitim daha çok verim alıyordum ama pandemi sürecinde işler istediğimiz gibi gitmedi çok fazla eksiklikler ortaya çıktı. Yüz yüze eğitim daha verimliydi. Yüz yüze eğitimin sağladığı etkileşimi tam manasıyla karşılamadığından motivasyonu da aşağı çekmektedir K.15.

“Uzaktan eğitim sürecinde bazı öğretmenlerin teknoloji kullanımları konusunda eksiklikleri göze çarptı. Uygulamalı derslerin onlein olması sürecinde yaşanan sorunlar önemliydi. Genel olarak öğrenciler açısından eğitimde fırsat eşitliğinde düşünülecek olursa uzaktan eğitimin verimli olmadığı fikrindeyim. Bilgisayar kullanmayı bilen ve imkânları iyi olan öğrencilerin avantajlı olduğu bir süreç yaşandı”. K.16.

“Uygulamalı bir ders olduğu için büyük sıkıntılar yaşandı. Konu anlatma kısmında problem yaşanmadı. Sunular izletilerek öğrencilerin dikkatleri sağlandı. Ama uygulama kısmında öğrencilerin kameralarının kapalı olması veya devamsız olmalarından detaylı problemler yaşandı”. K.17.

4.8. Ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerin uzaktan eğitime katılımı konusunda görüşleri nelerdir?

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitime katılım konusuna ilişkin verdikleri cevaplar katılımın ne düzeyde olduğu ve katılımın düşük olma nedenleri olarak iki kategoride sınıflanmıştır.

Tablo 11 Ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerin uzaktan eğitimde ders katılımına ilişkin görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı
Derse katılım	Yüksekti	1	k1
	Düşüktü	14	k2, k3, k4, k6, k7, k8, k9, k10, k11, k13, k14, k15, k16, k18
	Bazen yüksek bazen düşüktü	3	k5, k12, k17

Pandemi sürecinde ortaokul öğretmenlerine “öğrencilerin uzaktan eğitime katılımı konusunda görüşleriniz nelerdir?” Sorusuna araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır: “derse katılım yüksekti” (f=1), “derse katılım düşüktü” (f=14), “derse katılım bazen yüksek bazen düşüktü” (f=3), olarak ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğunun öğrencilerin derse katılımlarının düşük olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

Tablo 12 Ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerin uzaktan eğitimde derse katılamama nedenine ilişkin görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı
Derse katılamama nedeni	Maddi olanaksızlık	13	k1, k2, k3, k5, k6, k7, k11, k12, k13, k15, k16, k17, k18
	İnternet erişim yokluğu	13	k1, k2, k3, k5, k6, k7, k11, k12, k13, k15, k16, k17, k18
	Teknolojik imkâna sahip olamama	13	k1, k2, k3, k5, k6, k7, k11, k12, k13, k15, k16, k17, k18
	Online araç gereç eksikliği	13	k1, k2, k3, k5, k6, k7, k11, k12, k13, k15, k16, k17, k18
	Ailenin destek vermemesi	6	k1, k10, k11, k12, k13, k15

Ev koşulları uygun olmaması	6	k1, k10,,k11, k12, k13, k15
Motivasyon düşüklüğü	14	k2, k3, k4, k5, k6, k7, k8, k9, k10, k12, k13, k14, k 15, k16

Pandemi sürecinde ortaokul öğretmenlerine “öğrencilerin uzaktan eğitimde derse katılamama nedenine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” Sorusuna araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır: “Maddi olanaksızlık (f=13), İnternet erişim yokluğu (f=13), Online araç gereç eksikliği (f=13), Ailenin destek vermemesi (f=6), Motivasyon düşüklüğü (f=14) olarak ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin öğrencilerin ders katılım düşüklüğünün nedenlerini sırasıyla: Maddi olanaksızlık, internet erişim yokluğu, online araç gereç eksikliği, ailenin destek vermemesi, motivasyon düşüklüğü olarak ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

“Pek çok öğrenci devam sorunu yaşadı. Nedenleri, yeterli maddi ve teknolojik imkânlar sahip olmaması, teknik becerinin yetersiz olması, ailenin destek vermemesi ve bilinçsizlik. Derse katılma imkânı olan öğrenciler yıl boyunca fazla devamsızlık yapmadılar. Ancak birkaç öğrenci ders esnasında ilgisiz kaldılar. Genel katılım çoğunlukla iyiydi. K1.

“Hayır, düzenli devam etmediler. Online eğitim için araç gereç yetersizliği, Motivasyon düşüklüğü.. Derslere gönülsüzlerdi. Çalışmaları yerine getirmiyorlardı. İlgileri daha çok online oyun ve sosyal medya yönündeydi. K.2.

“Hayır devam edemeyen çok öğrencim oldu. Kimi öğrencinin evinde internet yoktu, kimi öğrencinin bilgisayar yoktu. Kimi öğrencimin de ders dinleyecek ortamı yoktu. Uzaktan Eğitim derslerinde öğrencilerin dikkatini toplamakta zorlanıyorum. K.3.

“Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenciler eğitime düzenli olarak katılamadılar. Derse katılımları ve ilgileri azdı. Dersim uygulamalı bir ders olduğu için pek katılım olduğu söylenilemez. K.4.

“Öğrencilerin katılımı az olduğu için öğretmenlerin motivasyon ve isteklerinin de düştüğünü düşünüyorum. Hayır, düzenli devam edemediler bazıları hiç devam edemedi. Derslere katılım ve ilgileri oldukça düşüktü. K.5.

“Eğitime düzenli devam eden öğrenciler de vardır. Uzaktan eğitime erişim sıkıntısı çeken öğrenci sayısı da çoktu. İlgisiz öğrenciler de çoğunlukta idi. Motivasyonu yüksek

öğrenciler derse düzenli katıldıkları gibi derse katılımı ilgili de davrandılar, sorunlara cevap verdiler. K.6.

“Öğrencilerimizden çok az bir kısmı düzenli olarak derse katıldı. Derse katılamamada en önemli sebep ekonomik koşullardı. Birde öğrenciler canlı derse alışamadı. Karanlık bir ekranın karşısında ders dinlemek kolay olmasa gerek. Öğrencilerin maddi imkansızlığı, online dersten sıkılması, utanması, evin uygun olmaması. Öğrenciler genel olarak ilgisizdi ve isteksizdi. K.7.

“Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenciler eğitime düzenli olarak devam edemediler. Öğrencilerinizin derse katılımları ve ilgileri azdı. K.8.

“Öğretmen için rahat. Saati istediği gibi ayarlanabiliyor. Kıyafet konusu çok rahat. Devam edemiyorlardı, zaten bu en büyük sorundu. İsteksizlik, veli umursamazlığı, teknik imkânlar. Uzaktan eğitime katılan öğrenciler yüz yüze eğitimde de başarılı olan öğrencilerdi. Hiç yoktan iyi denebilir. K.10.

“Bazı sınıflarda devamsızlık çok, bazılarında ise azdı. Öğrencilerin maddi imkansızlığı, online dersten sıkılması, utanması, evin uygun olmaması. Katılanlar çok iyiydi, yabancı dil olunca eğlenerek ders işledik, etkinliklerle faydalı oldu”. K.12.

“Hayır devam edemiyorlar. Nedenleri, çok kardeş olduğu için yeterine cihaza sahip değiller. Motivasyonları düşük. Öğrenmeye karşı isteksizler. Katılımları çok düşüktü. Kendileri sınıfta gibi hissetmiyorlar. Sanki tiyatro izleyicisi gibi hissediyorlar. Uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenciler eğitime düzenli olarak devam edemediler. Derse katılma çok az oldu”. K.13.

“Oranlayacak olursak %30 civarı katılım sağlanmaktadır. Sayı olarak katılım çok az kalıyordu. Katılan öğrencilerde ise odaklanama ma problemi yaşıyordu”. K.14.

Devam konusunda sorunlar vardı. En önemli sebebi ailelerin çocuklar için uygun online eğitim ortamını yaratmamış olmasıydı. Katılım sağlayan öğrenciler motive olabiliyorlardı ancak sınıfın tamamı ya da çoğunluğu katılım sağlayamadığı için verim almak zorlaşıyordu”. K.16.

“Devam sorunu vardı. Öğrencilerin kendi ilgi ve isteklerinden ve ailelerinin yeteri takibinden kaynaklanmaktadır. İlk dönem not kaygısından dolayı katılım yoğunluktaydı. 2. Dönem notların öğretmenler tarafından verilmeyeceğini öğrendiklerinden dolayı devamsızlıklar çok fazla oldu. K.17.

4.9. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimde derse erişim konusunda görüşleri nelerdir?

Tablo 13 Ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerin uzaktan eğitimde derse erişim konusuna ilişkin görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı
Derse erişim	Rahat erişim vardı	1	k1
	Rahat erişim yoktu	14	k2, k3, k4, k6, k7, k8, k9, k10, k11, k13, k14, k15, k16, k18

Pandemi sürecinde ortaokul öğretmenlerine “uzaktan eğitimde derse erişim konusunda görüşleriniz nelerdir?” Sorusuna araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır: “derse rahat erişim vardı” (f=1), “derse rahat erişim yoktu” (f=14) olarak ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğunun öğrencilerin derse rahat erişim sağlamadığını ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

“Maddi yetersizlikler yüzünden düzenli katılım sağlamayan öğrencilerim vardı. Bir kısmı bu sorunu aşmak için MEB tarafından sunulan imkânlardan yararlandı. Benim bu konuda sunabildiğim en iyi çözüm yolu sınıf gruplarından ve bireysel yollardan öğrencilere ders notlarını ve çalışmalarını göndermek oldu”. K1.

“Telefon, tablet, bilgisayar ve internete erişim zayıftı. Çok fazla bağlantı problemi yaşayan öğrencim oldu. Velileriyle görüşerek veya teknoloji konusunda bilgisi olan öğrencilerin o sıkıntı yaşayan öğrencilerime yardım etmesini sağlayarak”. K.3.

“Bu durum değişkenlik gösterdi. Bağlantı problemleri yaşayanlar oldu evlerinde internetti olmayanlar oldu. Evde ders dinleme ortamına sahip olamayanlar oldu. Birkaç kardeş bir tablet var dersler çalışıyor, internet alt yapısı yok, vb. gerekçelerle katılım düşük ancak her fırsatı değerlendirip derse katılabilen öğrenciler de var”. K.4.

“Evlerinde internet bağlantısı yoktu. Aynı zamanda çoğunda cihazda yoktu. Öğrencilerin velileri internet bağlantısını ve cihaz sorununu kendi imkânları dâhilinde çözmeye çalıştı”. K.5.

“Ekonomik durumu düşük olan ve ailesinde birden fazla öğrencisi olanlar cihaz eksikliğinden dolayı derslere katılmakta sıkıntı yaşadı. Bu durumda olan öğrenciler okul yönetimine bildirildi. Sınıfımda 2 öğrenciye bakanlığımız tablet hediye etti”. K.7.

“İnternet bağlantısı sorunu çok yaşadılar. Bağlantı sürekli koptuğu için zaten 30 dakika olan dersler sürekli kesildi, tekrar bağlanıp derse devam edene kadar ders süresi bitiyor ve bu durum öğrencilerin dikkatini dağıtıyor”. K.8.

“En temel sorun internet erişimi ve donanım sıkıntısıydı. Birçok öğrenci zaman içerisinde eksikliklerini giderdi, fakat bu süreçte dersten kopma ve sorunlar yaşandı. İnternet eksikliği, tablet, telefon ya da bilgisayar yokluğu ya da eksikliği. Öğrencilerin yapabileceği şeyler maalesef kısıtlı. Bu sorunların birçoğu giderilemedi”. K.10.

“İnternet ve bilgisayarları olmadığı için derse katılım az oldu. Bağlantı sorunları, tablet-laptop yoksunluğu olanlar vardı. Katılmayanlara mesajla ulaştım”.K.12.

Erişim yetersizdi. Cihaza erişim sorunu yaşandı”. K.14.

“İnternet bağlantısı sorunu çok yaşadılar. İnternet- kamera- mikrofon problemi yaşandı. Arkadaşlarının evlerine gittiler”. K.15.

4.10. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimde öğrencilerin öğrenme zorluğu yaşayıp yaşamama konusundaki görüşleri nelerdir?

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimde öğrencilerin öğrenme zorluğu yaşayıp yaşamama konusuna ilişkin verdikleri cevaplar katılımın öğrenme zorluğu yaşayıp yaşamadığı ve öğrenme zorluğunun nedenleri ve olarak iki kategoride sınıflanmıştır.

Tablo 14 Ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerin uzaktan eğitimde öğrenme zorluğu yaşayıp yaşamama konusuna ilişkin görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı
Öğrenme zorluğu	Öğrenme zorluğu yaşadılar	18	K1,k2,k3,k4,k5,k6,k7,k8,k9,k10,k11 K12,k13,k14,k15,k16,k17,k18
	Öğrenme zorluğu yaşamadılar	0	-

Pandemi sürecinde öğrencilerin uzaktan eğitimde öğrenme zorluğu yaşayıp yaşamama konusuna ilişkin görüşleriniz nelerdir?” Sorusuna araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır: “Öğrenme zorluğu yaşadılar” (f=18), “Öğrenme zorluğu yaşamadılar” (f=0) olarak ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin tamamının öğrencilerin derslerde öğrenme zorluğu yaşadığını ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

Tablo 15 Ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerin uzaktan eğitimde öğrenme zorluğu yaşama nedenlerine ilişkin görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı
	Verim düşüklüğü	14	K1,k2,k3,k4,k6,k7,k8,k10,k11 K12,k13,k15,k16,k18
	Tek yönlü etkileşim	2	K1,k7

Öğrenme zorluğu yaşama nedeni	Akran ve grup ile öğrenmede eksiklik	2	K1,k8
	Ödev takibinde sorun	2	k6,k7
	Sınavların güvensizliği	2	k1, k8
	Doğrudan iletişim azlığı	10	k2, k3,k9,k11,k12,k13k14,k15
	Öğretmene ulaşmada sınırlılık	10	k2, k3, k8,k9,k10,k11, k12,k13ik14,k15
	İnternete erişim, bağlantı sorunu	10	k2, k3, k8,k9,k10,k11, k12,k13ik14,k15
	Zaman sorunu	10	k2, k3, k8,k9,k10,k11, k12,k13ik14,k15
	Geri bildirim azlığı	10	k2, k3, k8,k9,k10,k11, k12,k13ik14,k15
	Senkron sorunu	10	k2, k3, k8,k9,k10,k11, k12,k13ik14,k15
	Dikkat dağınıklığı	6	K6,k10,k13,k14,k15,k17
	Öğrenciyi kontrol sorunu	6	K6,k10,k13,k14,k15,k17
	Derse ilgisizlik	3	K7,k8,k9
	Geri dönüt zorluğu	3	K7,k8,k9
	Ödevleri kontrol edememe	3	K7,k8,k9

Pandemi sürecinde ortaokul öğretmenlerine “öğrencilerin uzaktan eğitimde derslerde öğrenme zorluğu yaşama nedenine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” Sorusuna araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır: “Verim düşüklüğü (f=14), Tek yönlü etkileşim (f=3), Akran ve grup ile öğrenmede eksiklik (f=3), Ödev takibinde sorun (f=3), Sanal sınavların güvensizliği (f=3), Doğrudan iletişim azlığı (f=10), Öğretmene ulaşmada sınırlılık (f=10), İnternete erişim, bağlantı sorunu (f=10), Zaman sorunu (f=10), Geri bildirim azlığı (f=10), Senkron sorunu (f=10), Dikkat dağınıklığı (f=6), Öğrenciyi kontrol sorunu (f=6), Geri dönüt zorluğu (f=3), Derse ilgisizlik (f=3), Ödevleri kontrol edememe (f=3), olarak ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin öğrencilerin derste öğrenme sorunu yaşamalarına ilişkin nedenlerini sırasıyla: Doğrudan iletişim azlığı, öğretmene ulaşmada sınırlılık, internete erişim, bağlantı sorunu, zaman sorunu, geri bildirim azlığı, senkron sorunu, dikkat dağınıklığı, öğrenciyi kontrol sorunu, tek yönlü etkileşim, akran ve grup ile öğrenmede eksiklik, ödev takibinde sorun ve sınavların güvensizliği olarak ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

“Etkileşimin tek yönlü olduğu derslerde ciddi sorunlar yaşanıyor. Akran ve grup öğrenmeleri eksik kalıyor. Ödevlendirmeler sanal ortamlardan olunca güvenilirlik ve takip konusunda sorunlar oluyordu. Sınavlar ara sınıflarda yüz yüze yapılamadığı için güvenilirliği düştü”. K.1.

“Kısmen uzaktan eğitimden yararlanmayı öğrenciler. Öğretmen ile doğrudan iletişim kurmadığı için öğretmene ulaşmada sınırlılık. Kısmen. Bazen internete erişim aksaklıklar oluyordu ve anında geri bildirimde engel oluyordu”. K.2.

“Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamaları öğrencilere öğrenme kolaylığı sağladığını düşünmüyorum. Canlı derslerde öğrenciler öğrenme sürecinde anında, kapsamlı ve faydalı geri bildirimler almaları zor oluyordu”. K.3.

“Evet, internet kesilmeleri ekrandan yapılan resim çalışmaların net görünememesi malzemeleri evdekilerden kullanmak durumunda olmamız kısıtladı. Çalışmaları kontrol etmek zordu. Gösterip yaptırma zor. Nasıl yapabileceklerini uzaktan anlatmak çok zordu. Hayır alamadılar özellikle müzik dersinde senkron olma sıkıntısını yaşadık”. K.4.

“Azda olsa öğrenme kolaylığı sağlanıyor. Yüz yüze olmadığı için çocukların dikkati çabuk dağılıyor başka şeylerle ilgilenebiliyorlar. Kısmen. Anında geri bildirim sağlanmıyor. Bazen internet bağlantısı kesiliyordu. Teknolojik sorunlardan dolayı ders verimi düşüktü”. K.6.

“Öğrenciler din dersinde çok fazla eksiklik yaşamadı. Ancak derse katılmayan öğrencilerde kazanımlar eksik kaldı. Öğrencilere çok bir kolaylık sağlamadı. Öğrenciler derslere çok fazla ilgi göstermemeleri en büyük zorluktu. Canlı derslerde sağlıklı bir geri dönüt alınamadı. Verdiğimiz ödevleri sağlıklı bir şekilde kontrol edemiyorduk. Derste öğrencilere soru sorduğumuz zaman ya mikrofonları açmıyordu veya dersten çıkıyordu”. K.7.

“Öğrenme kolaylığı sağlamadığı gibi, dersle ilgili motivasyon eksikliği yaşandı. Eba üzerinden verilen ödevler zamanında yapılmıyordu. Bazı öğrenciler hiçbir geri dönüş yapmadı”. K.9.

“Eksikte olsa belli oranda öğrenmeyi başarabildik. Göz teması kurmak, kamera kapalı iken öğrenciyi kontrol etmek, herkese söz hakkı vermek çok zordu. Derse katılım az olduğu için sürekli derse katılanlar için verimli oldu. Çok fazla geri bildirim olmadı”. K.11:

“Her öğrenciye hitap ediyordu. Utangaç olanlar katılmadı. Zaman sınırı nedeniyle geri bildirim sorunu yaşadık. Öğrenci merkezli olmadığı için öğrenci kendini pasif hissediyor. Geri bildirim konusunda sorun yaşamadım”. K.13.

“Dikkat eksikliği ve konsantre olamama, ödevlerin yapılmaması, verilen sorumlulukları yerine getirmemesi gibi sorunlar vardı. Yeteri derecede motive olmayan öğrenci uzaktan eğitimle yeteri derecede öğrenemiyordu. Çünkü derse başlama süresi uzadığından soru cevaplara hatta konu içeriğinin aktarılmasını bile vakit kalmıyordu”. K.15.

“Yüz yüze eğitim kadar olmasa da yine eğitim oluyor. Kapsamlı geri bildirim olamıyor. Ev ortamında olduğu için çevredeki unsurlar dikkatlerini kolay dağıtabiliyor”. K.17.

4.11. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde ders işleme araç ve yöntemleri konusunda görüşleri nelerdir?

Tablo 16 Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde dersi işleme araç ve yöntemlerine ilişkin görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı
Ders işleme yöntemi	Düz anlatım	4	K7,k9,K10,k11
	Soru- cevap	5	K2,K7,k9,K10,k11
	Test çözme	3	K5,K7,k9
	Ders içi oyunlar	2	K1,k6,
	Ödev	2	K2,k9
	Slayt	2	K3,k17,
	Video	4	K3,K4,K5, k7
	Ders kitabı	2	K5, k7

Pandemi sürecinde uzaktan eğitim sürecinde ortaokul öğretmenlerine dersi işleme araç ve yönteminiz konusunda görüşleriniz nelerdir? sorusuna araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır: “Soru- cevap” (f=5), “Düz anlatım” (f=4), “Video” (f=4), “Test çözme” (f=3), “ödev” (f=2), “Slayt” (f=2), “ders kitabı” (f=2) olarak ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin ders işleme araç ve yöntemleri sırasıyla soru- cevap, düz anlatım, video, test çözme, ödev, slayt, ders kitabına şeklinde olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

“Çoğunlukla karşılıklı etkileşime dayalı etkinlikler tercih ettim. Öncelikle yenilikçi web araçları ile çeşitliliği artırmaya çalıştım. Ders içi oyunlarla ilgili hep aktif tutmaya çalıştım”. K1.

“Ödev veriyordum. Öğrencilerin ilgisini çekmek için Onlara zaman zaman soru sorma, derse katılma, ödüllendirmeler veriyordum”. K.2.

“Uzaktan Eğitim ders sürelerini öğrencilerimin ihtiyaçlarına göre planlıyorum. Dersleri de görsel sunumlara ağırlık vererek öğrencilerin dikkatinin dağılmamasını sağlıyorum. Öğrencilerin ilgisini çekmek için Görsel, işitsel öğrenmeyi teknoloji yoluyla verecek videolar sunumlardan yardım alıyorum”. K.3.

“Yarım saat gibi bir süre yetmediğinden elimden geldiğince çizim yöntemlerini göstermeye çalışıyorum. Gösterip yaptırma tekniği uyguladım. Öğrencilerin ilgisini çekmek Konularla alakalı ders videolar izletirdim”. K.4.

“Konu anlatımı, test çözme, konu tekrarı ve videolarla dersi destekleme. Onlara zaman zaman Genelde internneten video araç ve onları derse dâhil ederek”. K.5.

“Derste elimden geleni yapmaya çalıştım. Dosya paylaşımı yaparak dikkat çekmeye çalıştım. İlgilerini arttırmak amacıyla oyunlardan da yararlandık. İlgi çektiğini düşünüyorum”. K.6.

“Derslerimi kitap üzerinden, sunumlar ve Eba’ daki videolardan işledim. Din dersi genel olarak anlatıma yönelik bir ders olduğu için öğrencilerin dikkatini çekmek için video ve test soruları ile dersleri zenginleştirmeye çalıştım. Etkinlikler öğrencilerin dikkatini çekiyordu”. K.7.

“Uzaktan Eğitim ders sürelerini öğrencilerimin ihtiyaçlarına göre planlıyorum. Daha çok ekran paylaşımı yapıyor ve öğrencilerin derse katılımını arttırmaya çalışıyordum”. K.8.

“Genellikle düz anlatım ve soru- cevap şeklinde işleniyordu. Kısa video ve slaytlardan da faydalandım. Uyguladım etkinlikler öğrencilerin ilgisini çekiyordu. Bu sayede derse katılımda artış oluyordu. Dersi durağanlıktan çıkarmak adına faydalı oluyordu. Konuyla ilgili video, slayt ve araştırma görevi veriyordum”. K.9.

“Genelde, hitap ya da sunum açıp, soru cevaplarla, işlemeye çalıştım. Ekranda açılan soruya en hızlı ve doğru cevabı kim verir etkinliği çok hoşlarına gitmişti. Yarışmalar, günün sorusu, ekranda da olsa bol bol soru çözdük” K.10.

“Uzaktan Eğitim ders sürelerini öğrencilerimin ihtiyaçlarına göre planlıyorum. Önce ben gösterdim sonra onların yapmasını istedim”. K.11.

“Sunumlar, oyunlar, interaktif çalışma kâğıtları gibi çalışmalarla iyi ve verimli ders işledik. Öğrenciler çok istekliydi, ekstra dersler yapıyorduk. Online oyunlar, videolar, interaktif çalışma kâğıtları kullandık” K.12.

“Kendi branşım adına, online seminerler verdim. Ancak öğrencilerin ilgisini çekmediler”. K.13.

“Konu anlatımı, test çözümü, öğrenci soru cevap şeklinde oluyordu. Etkinlikler Değişkenlik gösteriyor ama çoğunlukla ilgi çekiyordu. Ders konusunun güncel ve oyun tarzında eba’dan yararlanarak” K.14..

“İçerik zenginliği yüz yüze eğitimden fazla oluyordu ancak öğrenciyi derse adapte etmek zordu. K.15.

“Videolar eşliğinde eğlenceli hala gelen dersin katılım motivasyonu iyiydi. Derste müzik eşliğinde hareketli videolar kullandım. K.17.

4.12. Uzaktan eğitim uygulamalarında öğretmenlerin sosyalleşme süreçleri hakkında görüşleriniz nelerdir?

Tablo 17 Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimde öğrencilerin sosyalleşme süreçlerine ilişkin görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı
Sosyalleşme	Sosyalleşe yeterliydi, öğrenciler sosyalleşebildiler	0	-
	Sosyalleşe yetersizdi, öğrenciler sosyalleşemediler	18	K1,k2,k3,k4,k5,k6,k7,k8,k9, k10,k11,k12,k13,k14,k15,k16,k17,k18

Pandemi sürecinde ortaokul öğretmenlerine “Uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerin sosyalleşme süreçleri hakkında görüşleriniz nelerdir?” sorusuna araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır: “Sosyalleşe yeterliydi, öğrenciler sosyalleşebildiler” (f=0), “Sosyalleşe yetersizdi, öğrenciler sosyalleşemediler” (f=18) olarak ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin tamamının öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde sosyalleşemediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

“Öğrencilerin sosyalleşme sorunlarını fazlaca yaşadığı pandemi sonrasında daha net ortaya çıkmıştır”. K1.

“Sosyalleşmelerini yetersiz buldum. Covid 19 tedbirli olarak derslerin uzaktan devam etmesi sosyalleşmelerini azalttı”. K.3.

“Çocuklara ilaç gibi geldiğini söyleyebilirim. Dört duvar arasında temel dersler ve aileyle sıkılmış çocuklara bir nefes oluyoruz”. K.4.

“Öğrenciler okuldan ve arkadaşlarından uzak kaldığı için sosyalleşmeleri de olumsuz yönde etkilendi”. K.5.

İyi yanları da vardı. Ama yüz yüze eğitimle kıyaslamaz. K.6.

“Canlı derslerde öğrencilerin kameraları ve mikrofonları genel olarak kapalıydı. Onun için öğrencilerin sosyalleşmesi çokta mümkün değildi”. K.7.

“Pandemi döneminde uygulanan sokağa çıkma kısıtlamaları ve kişilerin uzun süre aynı yaşam alanı içinde kalmak zorunda olmalarından dolayı uzaktan eğitim onların kısmı de olsa nefes alma alanı oldu”. K.8.

“Kesinlikle sosyalleşmenin en az olduğu bir süreçti”. K.9.

“Sosyalleşmeye önemli bir katkısı olmadı ama yine de ekranda arkadaşını görmek onları mutlu ediyordu”. K.10.

“Kesinlikle sosyalleşme yetersizdi”. K.11.

“Sosyallik anlamında arkadaşlarını gördükleri için mutlu oluyorlardı”. K.12.

“Uzaktan eğitim süreci öğrencilerin sosyalleşmesini engelliyor”. K.13.

“Sosyalleşme süreçleri açısından olumsuzdu”. K.14.

“Beden eğitimi ve spor faaliyetleri açısından sorunlu görüyorum. Etkinliklerin online olarak yapılması sporda sosyalleşme açısından problemli. K.16.

4.13. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda görüşleri nelerdir?

Tablo 18 Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimde öğrencilerin derste ölçme ve değerlendirmede yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı
Ölçme değerlendirme	Ödevleri yapmama, göstermeme	1	k4,
	Ödev ve sınavlarda ciddiyetsizlik	2	k4,k11
	Ödevi kontrol, takip edememe	1	k5,
	Sınav yapamama	1	k6
	Sınav iptali	1	k7
	Testlerde sağlıklı sonuç alamama	1	k7
	Sınavda aile bireylerinin öğrenciye yardımı	1	k7
	Değerlendirme yapılmadı	1	k7
	Sınavlar adil ve güvenli olmadı	3	k12,k11
	Ödev ve sınavların ciddiye alınmaması	3	k14,k11
	Yeterli dönütün sağlamama	1	k15
	Yeterli süre yoktu	2	k15,k17

Pandemi sürecinde ortaokul öğretmenlerine “Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda görüşleriniz nelerdir?” sorusuna araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır:

“Sınavlar adil ve güvenli olmadı” (f=3), ödev ve sınavların ciddiye alınmaması” (f=3), “yeterli süre yoktu” (f=2), “ödev ve sınavlarda ciddiyetsizlik” (f=2), “ödevleri yapmama, göstermeme” (f=1),ödevi kontrol edememe (f=1), Sınav yapamama (f=1), sınav iptali(f=1), Testlerde sağlıklı sonuç alamama(f=1), sınavda aile bireylerinin öğrenciye yardımı(f=1), değerlendirme yapılmadı (f=1), yeterli dönütün sağlamama” (f=1) olarak ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin

ölçme ve değerlendirmeye ilişkin şu görüşleri belirtmişlerdir: Sınavların adil ve güvenli yapılmadığını, ödev ve sınavların ciddiye alınmadığını, derslerde yeterli sürenin olmadığını, ödev ve sınavlarda ciddiyetsiz davranıldığını, öğrencilerin ödevlerini yapmadığını, göstermediğini, öğrenci ödevlerini kontrol edemediklerini, sınav yapamadıklarını, yapılan sınavların iptal olduğunu, testlerde sağlıklı sonuç alınamadığını, sınavlarda aile bireylerinin öğrenciye yardım ettiğini, değerlendirmenin sağlıklı yapılmadığını, yeterli dönütün sağlanmadığını belirtmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

“Tabi ki ben onların ne yaptığını göremiyorum. Buda beni huzursuz hissettiriyor. Gösterip mesaj olarak atanlar var ama hiç görmediklerimde var. Çocukların ekranlarını açmaması, yaptıkları çalışmaları göstermemeleri ve dersi önemsememeleri yapılan ödevleri göstermemeleri”. K.4.

“Ödevler verilse bile kontrol etme şansımız olmuyordu. Sınavlarda amacına uygun olmadı. Yapıldı ama sonradan iptal edildi”. K.5.

“Canlı derslerde sınav yapmadım. Ancak test çözerken sağlıklı sonuç alınamıyordu. Bazen öğrenci dersten düşüyor, bazen aile bireylerinden başkaları yardım edebiliyordu”. K.7.

“Normal eğitimle uzaktan eğitimin ölçme değerlendirmesi aynı olmamalı zaten. Öğrencinin zorlanmadan değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. K.8.

“Yüz yüze olmadığımız için ödevlerin sağlıklı takibi yapmakta zorlanıyorduk. K.9.

“Ölçme ve değerlendirme yapılmadı. Ödevler yeterince yapılmadı. K.11.

“Çok adil ve güvenli olmadı çünkü girmeyenlere de not vermek zorunda kaldık. Branşımdan kaynaklı bu tür sorunlar yaşamadım”. K.13.

“Ödevler ve sınavlar ciddiye alınmıyordu. Yeterli ve gerçekçi dönütü sağlamamıştır. K.15.

“Beklenen düzeyde olmuyor. Çoğu hatalar düzeltilmiyor ve öğretmen olarak görmezden gelmek durumunda kalıyorduk. Çünkü her öğrencinin çalışmasını düzeltmek için yeterli zaman yok ve ekran üzerinden incelemek zor oluyor. K.17.

4.14. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde dersin öğretimi sırasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?

Tablo 19 Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim sırasında karşılaştıkları temel sorunlara ilişkin görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı

Karşılaşılan temel sorunlara	Bilgisayar, laptop vb. araç gereç eksikliği	13	k1,k3,k4,k5,k6,k7,k9,k11,k12,k14,k15,k17,k18
	İnternet alt yapı yetersizliği	13	k1,k3,k4,k5,k6,k7,k9,k11,k12,k14,k15,k17,k18
	Uzaktan eğitim araçlarını kullanma yetersizliği	10	k1,k2,k4,k5,k6,k7,k10,k12,k15,k17
	İnternet erişim sorunu, bağlantı kopukluğu	10	k1,k2,k4,k5,k6,k7,k10,k12,k15,k17
	Motivasyon düşüklüğü	3	k1,k2,k6
	Ailelerin öğrencilerle ilgilenmemesi	4	k5, k8,k9,k18
	Ölçme ve değerlendirme sisteminin olmaması	4	k5, k8,k9,k18
	Öğrencilerin devamsızlık sorunu	6	k5, k8,k9,k14,k17,k18
	Öğrenci ilgisizliği	6	k5, k8,k9,k14,k17,k18
	MEB öğretmenleri, öğrencileri ve velileri bu konuda bilgilendirmemesi	2	k8,k17
	Derse öğrenci katılım azlığı,	5	k10,k11,k12,k14,k17
	Öğrencinin ciddiyeti elden bırakması	5	k10,k11,k12,k14,k17
	Bire bir iletişim eksikliği	5	k10,k11,k12,k14,k17
	Etkileşimin yetersiz olması,	2	k13,k14
	Sınıf yönetiminde problemler.	2	k13,k14

Pandemi sürecinde ortaokul öğretmenlerine “Uzaktan eğitim sürecinde dersin öğretimi sırasında karşılaştığınız sorunlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?” sorusuna araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır: Bilgisayar, laptop vb. araç gereç eksikliği (f=13), internet alt yapı yetersizliği (f=13), uzaktan eğitim araçlarını kullanma yetersizliği (f=13), internet erişim sorunu (f=10), bağlantı kopukluğu (f=10), motivasyon düşüklüğü (f=3), ailelerin öğrencilerle ilgilenmemesi (f=4), ölçme ve değerlendirme sisteminin olmaması (f=4), öğrencilerin devamsızlık sorunu (f=6), öğrenci ilgisizliği (f=6), MEB öğretmenleri öğrencileri ve velileri bu konuda bilgilendirmemesi (f=5), derse öğrenci katılım azlığı (f=2), öğrencinin ciddiyeti elden bırakması (f=5), bire bir iletişim eksikliği (f=5), etkileşimin yetersiz olması (f=2) , sınıf yönetiminde problemler (f=2)olarak ifade ettikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin dersin öğretimi sırasında karşılaştığı sorunlara ilişkin şu görüşleri belirtmişlerdir: Bilgisayar, laptop vb. araç gereç eksikliği, internet alt yapı yetersizliği, uzaktan eğitim araçlarını kullanma yetersizliği, internet erişim sorunu, bağlantı kopukluğu, motivasyon düşüklüğü, ailelerin öğrencilerle ilgilenmemesi, ölçme ve değerlendirme sisteminin olmaması, öğrencilerin devamsızlık sorunu, öğrenci ilgisizliği, MEB öğretmenleri, öğrencileri ve velileri bu konuda bilgilendirmemesi, derse öğrenci katılım azlığı, öğrencinin ciddiyeti elden bırakması, bire bir

iletişim eksikliği, etkileşimin yetersiz olması, sınıf yönetiminde problemler olarak ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

“Teknik yetersizlik (maddi kaynaklı), öğrencilerin uzaktan eğitim araçlarını kullanmasını bilmemesi, Velilerin ders ortamına gereken önemi vermemesi, Öğrenci motivasyonunun düşüklüğü”. K.1.

“Online erişim ve araç gereç eksikliği, Motivasyon düşüklüğü”. K.2.

“Uzaktan eğitim alt yapımızın yetersiz olduğunu düşünüyorum. Derslerin çok askıda kaldığını özellikle görselliğin ön planda olan derslerde öğrenciler çok geri kaldı. K.3.

“Teknolojileri ve bilgisayar programlarını çok iyi kullanmak gerekli bu konuda eğitim verilmeli bu konuda çok eksikimiz var”. K.4.

“Teknolojik olarak bağlantı kopuklukları, anında geri bildirim olmaması, ödev kontrollerinin olmaması, konu aktarımında yaşanan zorluklar”. K.5.

“Bağlantı kopuklukları, araç gereç eksikliği, Motivasyon düşüklüğü. Teknolojik araç ve gereçlerin eksik olması, İnternet alt yapı problemi. Ailelerin çok fazla takip etmemesi, Ölçme ve değerlendirme sisteminin olmaması, Öğrencilerin takip edilememesi, Devam devamsızlık durumunun olmaması”. K.7.

“Uzaktan eğitim, daha önceden bir deneyimimizin olmaması, MEB’in sunduğu dijital teknolojinin yeterli olmaması, süreci planlayacak ve yönetecek uzman bir ekibin olmaması, MEB uzaktan da olsa öğretmenlere, öğrencilere ve velilere bu konuda bilgilendirici ve yön gösterici çalışmalar yapmamıştır, yapılan çalışmalar çok kısıtlı kalmıştır”. K.8.

“İnternet, donanım eksikliği, ilgisizlik. Materyal kullanımı, teknik yetersizlik, öğrenci katılımı. Bire bir iletişim eksikliği yüz yüze olmadığı için”. K.10..

“Materyal kullanımı, teknik yetersizlik, öğrenci katılımı. Bire bir iletişim eksikliği yüz yüze olmadığı için. K.11

“İnternet sorunları, dersin verimliliği derse katılım kazanım edinimi. Etkileşimin az ve ya yetersiz olması, Sınıf yönetimi problemler”. K.13.

“İnternet ve laptop, bilgisayar olmaması, Öğrencinin ciddiyeti elden bırakması, öğrenci takip edilememe, nasıl olsa kimse olumsuz davranışlara bir şey demiyor düşüncesi hakimdi.” K.14.

“İnternet erişim problemi, Çocukların Eba uzaktan eğitim programını tam manasıyla bilememeleri, İlk 5-6 ay gerekli altyapının sağlanamaması”. K.15.

“Mataryel eksikliği, bağlantı sorunları. Devamsızlık sorunu”. K.17.

4.15. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim uygulamalarını hakkında öneriler konusunda görüşleri nelerdir?

Tablo 20 Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin önerileri konusunda görüşleri

Tema	Kod	f	Katılımcı
Öneriler	Öğrencilere cihaz ve internet erişimi sağlanmalı	11	k5,k6,k7,k8,k9,k10,k11,k13,k14,k15,k16
	Yazılı ve görsel araç gereçlerin ortama uygun şekilde aktarılmalı	1	k1,
	Eğitim kısmen online olmalı,	2	k2,k3
	Tümden uzaktan eğitime olmamalı.	1	k3
	Motivasyon yüksek tutulmalı	1	k4
	Teknoloji verimli kullanılmalı Malzeme sağlanmalı	1	k4
	Öğrenciye veli desteği sağlanmalı, veli eğitilmeli	2	k4,k11
	Ders süresi uzatılmalı	1	k4
	Uzaktan eğitime uygun çalışmalar seçilmeli	1	k4
	Fırsat eşitliği sağlanmalı. Herkese eşit imkânlar sağlanmalı.	4	k7,k8,k12,k14
	Öğretmenlerin teknoloji konusunda eğitilmesi ve donatılması	2	k8,k16
	Devamsızlık yapan öğrencilerin yakın takip edilmesi sağlanmalı.	1	k17

Pandemi sürecinde ortaokul öğretmenlerine “Uzaktan eğitim uygulamalarını hakkında öneriler konusunda görüşleriniz nelerdir?” sorusuna araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır: Öğrencilere cihaz ve internet erişimi sağlanmalı (f=11), yazılı ve görsel araç gereçlerin ortama uygun şekilde aktarılmalı (f=1), eğitim kısmen online olmalı (f=2), tümden uzaktan eğitime olmamalı (f=1), motivasyon yüksek tutulmalı (f=1), teknoloji verimli kullanılmalı malzeme sağlanmalı (f=2), öğrenciye veli desteği sağlanmalı, veli eğitilmeli (f=2), ders süresi uzatılmalı (f=1), uzaktan eğitime uygun çalışmalar seçilmeli (f=1), fırsat eşitliği sağlanmalı herkese eşit imkânlar sağlanmalı (f=4), öğretmenlerin teknoloji konusunda eğitilmesi ve donatılması (f=2), devamsızlık yapan öğrencilerin yakın takip edilmesi (f=1) olarak ifade ettikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarını hakkında öneriler konusunda ilişkin şu görüşleri belirtmişlerdir: Öğrencilere cihaz ve internet erişimi sağlanmalı, yazılı ve görsel araç gereçlerin ortama uygun şekilde aktarılmalı, eğitim kısmen online olmalı, tümden uzaktan eğitime olmamalı, motivasyon yüksek tutulmalı, teknoloji verimli kullanılmalı malzeme sağlanmalı,

öğrenciye veli desteği sağlanmalı, veli eğitilmeli, ders süresi uzatılmalı, uzaktan eğitime uygun çalışmalar seçilmeli, fırsat eşitliği sağlanmalı. Herkese eşit imkânlar sağlanmalı, öğretmenlerin teknoloji konusunda eğitilmesi ve donatılması, devamsızlık yapan öğrencilerin yakın takip edilmesi olarak ifade etmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşlerin bazıları aşağıda şu şekilde olmuştur;

“Her öğrencinin eşit katılabileceği ortam sağlanırsa gayet verimli olabilir. Yazılı ve görsel araç gereçlerin ortama uygun şekilde aktarılması ilgi ve isteği artıracaktır. K.1.

Kısmen online olabilir. Derslere göre belirlenebilir. Uygulama kısmında yüz yüze tercih edilebilir”. K.2.

Tamamen uzaktan eğitime karşıyım ama kısmen uzaktan eğitim olabilir. Tümden uzaktan eğitim uygulamasına geçilmesini doğru bulmuyorum. İstenilmeyen durumlarda tümden değil de kısmi olarak yapılabilir”. K.3.

“Motivasyon yüksek tutulmalı, Öğrenci ile empati kurulmalı, Teknoloji verimli kullanılmalı, Malzeme sağlanmalı, Veli desteği Etkileşim sağlanmalı, Ders süresi uzatılmalı, Not verilmemeli, Uzaktan eğitime uygun çalışmalar seçilmeli, Ders videoları çekilmeli” K.4..

Öncelikle herkese cihaz temini ve internet bağlantısının yapılması gerekir”. K.5.

Öncelikle herkese cihaz temini ve internet bağlantısının yapılması gerekir”. K.6.

İnşallah tekrar uzaktan eğitim durumunu gerektirecek bir durum ile karşılaşılmaz fırsat eşitliğinin sağlanması”. K.7.

“İnternete erişim ve güvenlik sorunu çözülmesi gereken en acil sorunlar olarak görülmektedir. İnternet erişimi olmayan öğrenciler tespit edilerek erişiminin gerçek anlamda sağlanması, eğitimde fırsat eşitliği sağlanmalıdır. EBA destek merkezlerinden faydalananacak öğrencilerin durumları dikkate alınarak canlı derslerin saatleri planlanmalıdır. Kısmi olarak olabilir ama unutulmamalıdır ki uzaktan eğitim bir uzmanlık ve ekip işidir. Uzaktan eğitim bünyesinde uzmanlaşmış öğretmenlerin, pedagogların ve eğitim teknologlarının yanı sıra planlamacıların yer aldığı bir süreçtir. Olabildiğince yetenekli ve istekli öğretmenlerin seçilmesi, bunların donatılması gerekir”. K.8.

“Öncelikle herkese cihaz temini ve internet bağlantısının yapılması gerekir. Sorunların temel nedeni sosyo-ekonomik ve eğitime bakış açısı”. K.9.

“Motivasyon yüksek tutulmalı, Öğrenci ile empati kurulmalı, Teknoloji verimli kullanılmalı, Malzeme sağlanmalı, Veli desteği Etkileşim sağlanmalı. K.11.

“Herkese eşit imkânlar sağlanmalı”. K.12.

“Öncelikle cihaza ve internete herkes erişebilsin. Kendi okulumuzda dâhil öğrencilerimizin büyük bir kısmı uzaktan eğitim faaliyetlerinden yararlanamadı. Okulda bir

gün devamsızlık dâhil, öğrenci başarısını etkilerken bu sürecin nasıl zarar verdiğini tahmin edemiyorum”. K.13.

“Her öğrencinin eşit katılabileceği ortam sağlanırsa gayet verimli olabilir. Yazılı ve görsel araç gereçlerin ortama uygun şekilde aktarılması ilgi ve isteği artıracaktır. Uzaktan eğitim, zor bir süreçti. Bu olaya, öğretmen- öğrenci- veli olarak daha ciddiye alıp ona göre hareket etmeliyiz”. K.14.

“Teknoloji eğitimi konusunda ciddi adımlar atılmalı ayrıca teknolojik aletlere ulaşımın kolaylaştırılması ucuza mal edilmesi gerekiyor”. K.16.

“Mümkünse ihtiyaç duyulmasın. Notların öğretmenler tarafından verilmesine izin verilsin. Bakanlık tarafından devamsızlık yapan öğrencilerin yakın takip edilmesi sağlansın”. K.17.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgulardan yola çıkarak elde edilen sonuçlara ve bu sonuçlara ilişkin tartışmalar ve öneriler ele alınmıştır.

Pandemi herkesi özellikle de öğrencileri oldukça fazla etkiledi. Pandemi döneminde, eğitim ile ilgili sürecin daha etkili yürütülebilmesi için etkili öğrenme yöntemlerinin araştırılması ve seçilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda tüm dünyada uzaktan veya hibrit eğitim modellerinin kullanımı artmıştır. Uzaktan eğitim pandemi ile gündeme geldi, daha sonrada birçok eğitim alanında kullanılmaya başladı. Pandemi döneminde, eğitim ile ilgili sürecin daha etkili yürütülebilmesi için etkili öğrenme yöntemleri araştırılmaya başladı. Bu kapsamda tüm dünyada uzaktan veya hibrit eğitim modellerinin kullanımı artmıştır. Pandemi, deprem vs gibi olağanın dışında olan olaylar eğitimi etkilemiştir. Buda örgün eğitime alternatif yolların olmasının zeminini oluşturmuştur. Bunların başında uzaktan eğitim geliyor.

Uzaktan eğitimin görsel ve işitsel yönden farklı yöntemler ile desteklenmesi öğrencilerin öğrenme becerilerini ve memnuniyetini artırmaktadır. Yaptığım çalışmada öğrencilerin büyük bir kısmı derslerin görsel ve işitsel yönden desteklenmesinden memnun olduğunu dile getirmiştir. Uzaktan eğitimde kullanılan farklı görsel ve işitsel yöntemler ile desteklenmesinin öğrencilerin uzaktan eğitim memnuniyetlerini artırdığı bildirilmiştir

Uzaktan eğitimde öğrencilerin en büyük problemlerinden birinin internet erişiminde yaşanan problemler olduğu bildirilmiştir. Çalışmamıza katılan öğrencilerde internet erişiminde yaşanan problemlerin uzaktan eğitimden aldıkları verimi düşürdüğünü öğrenme motivasyonunu etkilediğini belirttiler. Daha verimli bir uzaktan eğitim için internet erişiminde sorunların azaltılması için gerekli alt yapının güçlendirilmesi gerekmekte bununla ilgili çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Çalışmaya katılan öğretmenler, uzaktan eğitimin verimsiz, sıkıcı, etkileşimsiz, duygusuz bir eğitim şekli olduğuna vurgu yapıldığı görülmüştür. Öğretmenlerin öğrencileri ile yeterince iletişime giremedikleri için sevgi hissinin oluşmadığını, kendilerini bir yabancı gibi hissettiklerini, sorularına anında cevap alamadıkları için derse karşı kayıtsız olduklarını, derste tam olarak belli bir konuya odaklanamadıklarını, dersler çok uzun sürdüğü için dikkatlerinin dağıldığını dile getirmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerini yüz yüze göremedikleri için, öğrenci –öğretmen etkileşiminin azaldığı, buna bağlı olarak öğrenci ile yapılacak etkinliklerde ve öğrencileri değerlendirmede sıkıntı yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen ile öğrenci arasındaki bağın kopuk olduğunu dile getirmişlerdir. Göz teması kurulamadığı iletişimin çokta etkili olması beklenemez. Uzaktan eğitim derslerinde etkileşimin sınırlı kalması uzaktan eğitimdeki en belirgin sorun olarak görülmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin ve öğretmenler yaklaşık yarısından fazlasının uzaktan eğitimdeki uygulamalı eğitimlerde zorlandığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmı örgün eğitimle uzaktan eğitimi karşılaştırdıklarında, örgün eğitimin daha keyifli olduğunu ve daha çok verim aldıklarını söylemektedir. Aynı zamanda öğretmenlerde, etkili ders anlatmakta zorlandıklarından yakınmışlardır. Örgün eğitimde olaylara anında müdahale ederken uzaktan eğitimde adı üstünde uzaktan ilişkilerin sınırlı olduğu bir şekilde ders anlattıkları için anladıklarının geri dönüşünün pekiyi olmadığını dile getirmişlerdir. Örneklem sadece Mersin'den seçildiği için dar bir grup ile çalışılmıştır.

Sonuç olarak pandemi döneminden sonra eğitim sistemimizin bir parçası olan uzaktan eğitim teorik dersleri desteklemek için ideal bir yöntem olsa da pratik/uygulamalı dersler için yetersiz kalmaktadır. Özellikle pratik/uygulamalı derslerin önemi göz önüne alındığında uzaktan eğitimin çok yetersiz kaldığı görülmektedir.

Bu araştırmada COVID-19 virüsünden etkilenen Türkiye'deki eğitimin bu süreçte uzaktan eğitime yönelmesi baz alarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin bu süreçte eğitimin devam etmesini sağlamak adına hizmete sunulan uzaktan eğitime dair fikir, görüş ve tutumlarına başvurulmuştur. Salgın döneminde ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin belirlenmesi, eğitim sistemine önemli bir perspektif sunmaktadır. Salgın, eğitim sistemini kökten etkilemiş ve öğrencilerin uzaktan eğitim yöntemlerine yönlendirilmesine neden olmuştur. Bu durum, öğretmenlerin mesleki pratiklerini ve öğretim yaklaşımlarını değiştirmeye zorlamıştır.

Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik görüşleri konuyla ilgi önemli bilgileri ortaya koymaktadır. Uzaktan eğitim sürecinin, öğretmenler açısından zorluklar ve uyum süreçleriyle dolu olduğu görülmüştür. Teknoloji kullanımı, öğrenci motivasyonu, sınıf yönetimi gibi konularda öğretmenlerin yeni beceriler geliştirmesi gerektiği vurgulanmıştır. Uzaktan eğitim, öğrencilere teknolojiyi daha etkin bir şekilde kullanma fırsatı verirken, bazı öğrenciler için teknolojik altyapı ve beceri eksiklikleri nedeniyle zorluklar yaşamalarına neden olmuştur.

İnternet bağlantı sorunu: Uzaktan eğitim, internet teknolojisinin yoğun şekilde kullanıldığı bir eğitim modelidir. Öğrencilerin yaşadığı internet bağlantı sorunları, uzaktan eğitimin etkinliğini ve başarısını etkileyen önemli bir faktördür. İnternet bağlantısı gücü ve kararlılığı, öğrenciler arasında büyük farklılıklar gösterebilir. Kırsal bölgelerde veya düşük

gelirli ailelerde yaşayan öğrenciler, yüksek hızlı ve istikrarlı internet bağlantısına sahip olma konusunda sıkıntı yaşamalarına neden olabilmektedir. Bu da eşitsiz bir eğitim deneyimi yaşanmasına neden olur. Sürekli kesintiler veya yavaş internet bağlantısı, öğrencilerin derslere ve çevrim içi etkinliklere katılımını azaltabilmekte, bu da öğrencilerin motivasyonunu düşürerek başarılarını olumsuz etkileyebilmektedir. İnternet bağlantısı sorunları, öğretmenlerin dersleri verme ve öğrencilerin içerikleri almasını engelleyebilmekte, ders kalitesinin düşmesi, öğrencilerin kavrama düzeyini ve başarılarını etkilenmesi gündeme gelebilmektedir. Uzaktan eğitimde sınavlar ve ödevler de internet bağlantısına dayalı yapılır. Kesintiler, zaman uyumsuzluğu veya bağlantı hatalarına, öğrencilerin performansını düşürmeye değerlendirme sürecini olumsuz etkileme potansiyeline sahiptir. Sürekli bağlantı sorunları, öğrencilerde stres ve kaygıya neden olabildiği gibi, öğrencilerin zihinsel ve duygusal sağlığını olumsuz yönde etkileyebilmesi söz konusu olabilmektedir.

Motivasyon düşüklüğü: Uzaktan eğitimde öğrencilerin yaşadıkları motivasyon düşüklüğü oldukça yaygın bir sorundur. Uzaktan eğitim, yüz yüze eğitime göre farklı zorluklar ve avantajlar içerir. Uzaktan eğitimde teknoloji arızaları, internet bağlantı sorunları ve cihaz uyumluluk problemleri yaşamak, öğrencilerin motivasyonunu olumsuz etkiler. Teknoloji sorunları, eğitim sürecini aksatabilmekte ve öğrencilerin derslere katılımını zorlaştırabilmektedir. Uzaktan eğitimde öğrenciler, sosyal bağlardan ve yüz yüze etkileşimden mahrum kaldıklarından, öğrenciler yalnızlık ve izolasyon hissi motivasyon düşüklüğüne yol açar. Evdeki çeşitli faktörler (TV, oyunlar, ev işleri vb.) dikkat dağınıklığına neden olabilmekte ve öğrencilerin eğitimlerine odaklanmalarını zorlaştırabilmektedir. Bu da öğrencilerin öğrenme süreçlerine zarar verebilmektedir.

Uzaktan eğitimde, bazı öğrenciler, yüz yüze eğitime göre eğitim kalitesinin düşük olduğunu düşünebilmekte veya ders içeriklerinin ilgi çekici olmaması nedeniyle motivasyon eksikliği yaşayabilmektedirler. Yüz yüze eğitimde öğrenciler, öğretmenleriyle daha fazla etkileşim kurabilme avantajına sahipken, uzaktan eğitimde ise bu etkileşimler sınırlı olması öğrencilerin motivasyonunu düşürebilmektedir. Uzaktan eğitimde, öğrencilerin kendi programlarına uygun bir şekilde çalışma sorumluluğu artar. Bazı öğrenciler için zaman yönetimi zorluğu, ödevleri yetiştirmeyi ve derslere düzenli katılımı olumsuz etkiler. Bu gibi zorluklar, uzaktan eğitimde öğrencilerin motivasyonunu düşürebilmekte ve öğrenme süreçlerini olumsuz etkileyebilmektedir.

Ödevler fazlalığı: Öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde normal sınıf ortamından farklı olarak evde daha fazla ödevle karşılaşabilmektedirler. Öğretmenler, öğrencilerin çalışmalarını

daha yakından takip edebilmek ve öğrenmeyi desteklemek için ödev miktarını artırmaktadırlar. Ancak bu durum, öğrencilerin zaman yönetimi ve stres düzeyi açısından zorlayıcı olabilmektedir. Uzaktan eğitimde öğrenciler, okul çalışmalarını ev işleri, aile sorumlulukları ve diğer aktivitelerle dengede tutmak zorunda kalırlar. Çok sayıda ödev, öğrencilerin diğer önemli alanlara zaman ayırmalarını zorlaştırabilmekte ve bu durum öğrencilerde motivasyon eksikliğine ve yorgunluğa yol açabilmektedir. Uzaktan eğitimde öğretmenler, öğrencilerin öğrenme ilerlemelerini ve anlama düzeylerini anlamak için ödevleri daha sık kullanırlar. Ancak, bu durumda öğrencilerin öğretmenlerle yüz yüze etkileşim şansları azaltır. Uzaktan eğitimde sürekli olarak bilgisayar veya diğer teknolojik cihazları kullanmak, öğrencilerde teknoloji yorgunluğuna neden olabilmektedir. Bu durum, ödevlerin daha az ilgiyle ve daha düşük kalitede tamamlanmasına yol açabilmektedir. Uzaktan eğitimde sunulan ödevler, her öğrencinin öğrenme stiline uymayabilir. Bazı öğrenciler, daha fazla uygulamalı veya grup çalışması gibi farklı öğrenme yöntemlerine ihtiyaç duyarken. Bu nedenle, sadece ödevlere dayalı bir değerlendirme sistemi, bazı öğrencilerin potansiyellerini tam anlamıyla ortaya koymasını engelleyebilmektedir.

Odaklanma problemi: Evde uzaktan eğitim yapmak, öğrencilerin dikkatini dağıtan birçok unsura maruz kalmalarına neden olabilmektedir. TV, telefon, kardeşler, ev işleri ve diğer ev ortamı unsurları, öğrencilerin dikkatini derse vermesini zorlaştıran nedenler arasındadır.

Uzaktan eğitim, öğrencilerin bilgisayar veya diğer teknolojik cihazlarla sürekli etkileşim içinde olmalarını gerektirir. Bu durum, öğrencilerde ekran bağımlılığı ve teknoloji yorgunluğu sorunlarına yol açabilmektedir. Uzaktan eğitimde öğrenciler, sınıf arkadaşları ve öğretmenleriyle fiziksel olarak etkileşime girmemektedirler. Bu sosyal izolasyon, öğrencilerde motivasyon eksikliği ve dikkat dağınıklığına neden olmaktadır. Uzaktan eğitim, düzenli bir sınıf ortamının sağladığı yapı ve düzeni sunmamakta, bu da öğrencilerin günlük rutinlerini oluşturmalarını ve düzenli çalışma saatlerine uymalarını zorlaştırabilmektedir.

Bazı öğrenciler, internet bağlantı sorunları nedeniyle derslerde katılım veya içerik erişiminde sorunlar yaşamakta, bu da öğrencilerin dikkatini dağıtabilmektedir. Uzaktan eğitimde kullanılan materyallerin yeterli olmaması veya öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olmaması da dikkat dağınıklığına neden olan sebepler arasında gösterilebilir. Öğrencilerin, anlayamadıkları konuları tekrar etmek ve daha derinlemesine anlamak için yeterli kaynaklara erişimlerinin olmaması öğrenmeyi olumsuz etkileyebilmektedir.

Geri bildirim azlığı: Uzaktan eğitimde öğrencilerin geri bildirim azlığı şikâyetleri oldukça yaygın bir konudur. Öğrencilerin geri bildirim alamama veya yetersiz geri bildirim alma konusunda şikâyetçi olmalarının bazı nedenlerini açıklamak mümkündür. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin, fiziksel sınıf ortamında olduğu gibi öğrencilere birebir ilgi göstermek ve geri bildirim sağlamak zorlaşabilmektedir. Çevrimiçi eğitimde, öğretmenlerin çok sayıda öğrenciyle ilgilenmesi gerektiğinden ve bu durum detaylı geri bildirim sağlamayı güçleştirebilmektedir.

Uzaktan eğitimde, teknoloji ve iletişim sorunları nedeniyle öğretmenler ve öğrenciler arasındaki etkileşim sıkıntı yaşayabilmektedirler. Bu, öğretmenlerin geri bildirimleri iletme sürecini olumsuz etkileyebilmektedir. Uzaktan eğitimde öğrenciler, fiziksel sınıfta olduğu gibi öğretmenleriyle yüz yüze etkileşimde bulunmazlar. Bazı öğrencilerin geri bildirim talep etmekten veya soru sormaktan çekinmelerine neden olabilmektedir. Uzaktan eğitimde, öğrencilerin sınıf arkadaşları ve öğretmenleriyle olan etkileşimi az olur. Bu da öğrencilerin farklı görüşleri, sorunları ve ihtiyaçları hakkında geri bildirim almayı zorlaştırabilmektedir.

Dersin süresi: Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde en sık şikâyet ettikleri konulardan biri derslerin süresi ile ilgili olmuştur. Uzaktan eğitimde öğrencilerin dikkatini sürdürmek zor olabilmektedir. Uzun süren dersler öğrencilerin motivasyonunu düşürebilmektedir. Özellikle uzun süreli canlı dersler, öğrencilerin konsantrasyonunu dağıtabilmekte ve yorgunluk hissi yaratabilmektedir. Diğer taraftan, ders sürelerinin kısa olması da öğrencilerin konuları yeterince anlayamamasına ve derinlemesine öğrenmelerini engelleyebilmektedir. İdeal olarak, uzaktan eğitimde ders süreleri dengelenmeli ve öğrencilerin konsantrasyonunu koruyacak, ancak yeterli bilgiyi verecek şekilde ayarlanması önemlidir. Uzaktan eğitim materyallerinin çeşitliliği ve interaktif yapıları da göz önünde bulundurulmalıdır. Uzaktan eğitimde öğrencilere daha fazla esneklik sağlanabilmeli, öğrencilerin dersleri kendi temposunda izlemelerine ve gerektiğinde dersleri durdurup geri sarabilmelerine imkan veren yapılar sunulabilmelidir.

Uzaktan eğitimde ders sürelerinin ve içeriklerinin başarılı olması için eğitimcilerin öğrenci ihtiyaçlarını ve geri bildirimlerini dikkate almaları, interaktif materyaller ve etkileşimli öğrenme yöntemleri kullanmaları önemlidir. Ayrıca, öğrencilere katılım fırsatları sağlanarak canlı derslerin daha etkili hale getirilmesi de mümkündür. Sonuç olarak, ders süreleri ve içerikleri öğrenci odaklı ve dengeli bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

Derslere katılamama: Uzaktan eğitimde, internet bağlantısı, bilgisayar veya diğer teknolojik cihazlarla ilgili sorunlar gibi teknik sorunlar, öğrencilerin derslere katılamamasına

neden olabilmektedir. Uzaktan eğitim, bazı öğrenciler için disiplinli bir zaman yönetimi gerektirir. Geleneksel sınıf ortamından farklı olarak, öğrencilerin ders saatlerini kendileri düzenlemesi gerekebilmektedir. Zaman yönetimi becerileri geliştirmemiş olan öğrenciler, derslere katılmakta zorluklar yaşamlarına neden olabilmektedir. Uzaktan eğitim, öğrencilerin dikkatini dağıtacak çeşitli faktörlerle dolu bir ev ortamında gerçekleştiğinden, öğrencilerin motivasyonu ve ilgisi azalabilmektedir. Bu durumda, öğrencilerin derslere katılmak yerine başka şeylerle ilgilenmeyi tercih etmeleri mümkün hale gelebilmektedir. Geleneksel sınıf ortamında öğrenciler, öğretmenleri ve sınıf arkadaşlarıyla etkileşim içinde olurlarken, uzaktan eğitimde ise sosyal etkileşim azalmakta veya tamamen ortadan kalkabilmektedir. Bu durum, bazı öğrencilerin derslere katılımını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Uzaktan eğitimde kullanılan öğretim yöntemleri ve materyaller, her öğrenci için uygun olmamakla birlikte, bazı öğrenciler, ders içeriğinin anlaşılması ve öğrenme sürecinin etkin bir şekilde gerçekleşmesi konusunda sıkıntı yaşayabilmektedirler.

Derse erişim Uzaktan eğitim, internet bağlantısı ve uygun bir bilgisayar veya diğer teknolojik cihazlara ihtiyaç duyar. Öğrencilerin bu altyapıya ve donanımına sahip olamaması durumunda derse erişimleri zorlaşır. Öğrencilerin düşük hızlı veya kesintili internet bağlantıları nedeniyle derslere katılamaması veya ders sırasında bağlantı kopmaları yaşaması uzaktan eğitimin yaygın sorunlarından birisidir. Eğitim kurumları uzaktan eğitim için farklı ders platformları veya yazılımlar kullanabilmektedir. Bu platformların bazıları öğrenci cihazlarıyla uyumsuz olmamakta, bu da derse erişimde güçleştiren nedenler arasındadır.

Öğrencilerin sağlık sorunları, kişisel zorluklar veya ailevi durumlar gibi nedenlerle derse katılamamaları nedenler arasında gösterebiliriz. Uzaktan eğitim, öğrencilerin kendi başlarına çalışma ve disiplinli olma becerisini gerektirir. Bazı öğrenciler, bu süreci yönetmekte zorlanmakta ve derse katılmak yerine diğer şeylerle ilgilenmeyi tercih edebilmektedirler.

Sosyalleşme: Uzaktan eğitimde, yüz yüze sınıf ortamının sunduğu sosyal etkileşim düzeyi azalır. Öğrenciler, fiziksel olarak bir araya gelmeyi ve doğrudan etkileşimde bulunmaları zorlaşır. Uzaktan eğitim, öğrencilerin evde daha fazla zaman geçirmelerine ve sosyal ortamlardan uzak kalmalarına neden olur. Bu durumda, öğrencilerin sosyal izolasyon hissetmeleri ve yalnızlık duygusu yaşamalarına neden olur.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

6.1.1. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimin ders verimliliğine ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin ders verimliliğine ilişkin verdikleri cevaplar olumlu ve olumsuz görüşler olarak iki kategoride sınıflanmıştır. Olumsuz görüşleri şu şekilde sıralamak mümkündür. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimin ders işleme araçları, ders verimliliğine ilişkin olumsuz görüşleri üzerinde en fazla durdukları konu internet bağlantı sorunu ve verim azlığı olmuştur. Bu görüşü motivasyon düşüklüğü, odaklanma problemi, geri bildirim azlığı, ödevler fazlalığı, isteksizlik, sıkıcılık, monotonluk gibi sorunlar takip etmiştir. Araştırmaya katılım sağlayan ortaokul öğrencilerinin daha az üzerinde durdukları konular ise öğretmenler dersleri slaytlardan anlatması ve süre azlığı gibi konular olmuştur. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin cevapları incelendiğinde ders verimliliğine ilişkin ön plana çıkan olumlu görüşler; ders sürelerinin iyi olduğuna ilişkin görüşleridir. Bu görüşü Motivasyon bazen, bazen kötüydü, Uzaktan eğitim daha rahattı, Sınavlar kolaydı, Ödevler iyiydi görüşleri takip etmiştir.

6.1.2. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitime katılımı konusunda görüşleri

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin cevapları incelendiğinde büyük çoğunluğunun derse katılım konusunda düşük düzeyde bir katılımın gerçekleştiği belirtmişlerdir.

6.1.3. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde derse erişim konusunda görüşleri

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin cevapları değerlendirildiğinde katılımcı öğrencilerin çoğunluğunun derse erişim konusunda sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

6.1.4. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde öğrenme zorluğu yaşayıp yaşamama konusundaki görüşleri

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğrencilerin çoğunluğunun uzaktan eğitim derslerde öğrenme kolaylığı sağlamadığı yönde görüş beyan etmişlerdir.

6.1.5. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimde Sosyalleşme konusundaki görüşleri

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğrencilerin tamamının uzaktan eğitimde iyi bir sosyalleşme süreci geçirmediikleri yönde görüş bildirmişlerdir.

6.1.6. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitimin yapılıp yapılmamasına yönelik görüşleri

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğrencilerin büyük çoğunluğunun eğitimin tümüyle yüz yüze olmasını istedikleri yönde görüş bildirmişlerdir.

6.1.7. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimin ders verimliliğine ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğunun derslerin verimli olmadığı yönde görüş bildirmişlerdir.

6.1.8. Ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerin uzaktan eğitime katılımı konusunda görüşleri

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğunun öğrencilerin derse katılımlarının düşük olduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin öğrencilerin ders katılım düşüklüğünün nedenlerini sırasıyla: Maddi olanaksızlık, internet erişim yokluğu, online araç gereç eksikliği, ailenin destek vermemesi, motivasyon düşüklüğü olarak ifade etmişlerdir.

6.1.9. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimde derse erişim konusunda görüşleri

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğunun öğrencilerin derse rahat erişim sağlamadığını ifade etmişlerdir.

6.1.10. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimde öğrencilerin öğrenme zorluğu yaşayıp yaşamama konusundaki görüşleri

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin tamamının öğrencilerin derslerde öğrenme zorluğu yaşadığını ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin öğrencilerin derste öğrenme sorunu yaşamalarına ilişkin nedenlerini sırasıyla: Doğrudan iletişim azlığı, öğretmene ulaşmada sınırlılık, internete erişim, bağlantı sorunu, zaman sorunu, geri bildirim azlığı, senkron sorunu, dikkat dağınıklığı, öğrenciyi kontrol sorunu, tek yönlü etkileşim, akran ve grup ile öğrenmede eksiklik, ödev takibinde sorun ve sınavların güvensizliği olarak ifade etmişlerdir.

6.1.11. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde ders işleme yöntemleri konusunda görüşleri

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin ders işleme araç ve yöntemleri sırasıyla soru- cevap, düz anlatım, video, test çözme, ödev, slayt, ders kitabına şeklinde olduğunu belirtmişlerdir. Bakırcı, Özge ve Kara, (2021) yaptıkları çalışmada Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde ders işleme yöntemleri konusunda görüşleri sorulmuş; öğretmenlerin büyük çoğunluğu görsel-işitsel sunumlar yaparak öğrenciler için dersi ilgi çekici hale getirdikleri yönünde beyanda bulunmuşlardır. Derse katılımın önemli olduğu vurgusu sürecin geçici olduğu yönündeki konuşmalar ve veli iletişiminin ilgi ve motivasyonu etkilediğini belirtmişlerdir.

6.1.12. Uzaktan eğitim uygulamalarında öğretmenlerin sosyalleşme süreçleri hakkında görüşleri

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin tamamının öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde sosyalleşmenin yetersiz olduğunu ve öğrencilerin sosyalleşemediklerini belirtmişlerdir.

6.1.13. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda görüşleri

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye ilişkin şu görüşleri belirtmişlerdir: Sınavların adil ve güvenli yapılmadığını, ödev ve sınavların ciddiye alınmadığını, derslerde yeterli sürenin olmadığını, ödev ve sınavlarda ciddiyetsiz davranıldığını, öğrencilerin ödevlerini yapmadığını, göstermediğini, öğrenci ödevlerini kontrol edemediklerini, sınav yapamadıklarını, yapılan sınavların iptal olduğunu, testlerde sağlıklı sonuç alınamadığını, sınavlarda aile bireylerinin

öğrenciye yardım ettiğini, değerlendirmenin sağlıklı yapılmadığını, yeterli dönütün sağlanmadığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme sürecinde yaşadıkları sorunlara incelendiğinde; ciddiyetsizlik, ölçme araçlarının yetersizliği, güvenilirlik, soru kalitesi şeklinde görülmektedir. Görüşmecilerin cevaplarına baktığımızda sorunun daha çok ölçme araçlarının az oluşundan ve ölçme süreçlerinin güvenilirliğinden kaynaklandığını düşünmektedir (Çetin & Akduman, 2022, s.128).

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin derslerinde kullandıkları ölçme değerlendirme araçlarına yönelik görüşlerine incelediğinde; EBA, Web 2.0 Araçları, performans görevleri şeklinde görülmektedir. Görüşmecilerin cevaplarına baktığımızda çoğunluğun ölçme değerlendirme aracı olarak Web 2.0 araçlarını kullandıkları görülmektedir (Çetin & Akduman, 2022, s.128).

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin derslerine ilişkin öğretmenlerinin uyguladığı ölçme değerlendirme süreçlerine yönelik görüşleri incelendiğinde görüşlerin online sınavlar (f=6), EBA (f=9) biçiminde yoğunlaştığı görülmektedir. Görüşmeci öğrencilerin cevaplarına bakıldığında; öğrencilerin çoğu uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirme süreçlerinin daha çok EBA üzerinden yürütüldüğünü belirtmişlerdir. ortaokul öğretmenleri ölçme ve değerlendirme süreçlerinde online sınavların güvenilirliğinin oldukça düşük olduğunu, online ölçme araçlarının yetersiz olduğunu, var olanları da yeterince iyi kullanamadıklarını belirtmişlerdir (Çetin & Akduman, 2022, s.134-136).

Kuyubaşoğlu ve Kılıç (2019) farklı branşlardan ortaokul öğretmenleriyle gerçekleştirdikleri çalışmalarında öğretmenlerin yüksek düzeyde EBA kullandıklarını belirtmişlerdir. Araştırmalar incelendiğinde EBA'nın eğitim ve öğretimde çok etkili ve verimli olmasa da öğretmenler tarafından sıklıkla tercih edildiği belirtilmiştir.

6.1.14. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde dersin öğretimi sırasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin dersin öğretimi sırasında karşılaştığı sorunlara ilişkin şu görüşleri belirtmişlerdir: Bilgisayar, laptop vb. araç gereç eksikliği, internet alt yapı yetersizliği, uzaktan eğitim araçlarını kullanma yetersizliği, internet erişim sorunu, bağlantı kopukluğu, motivasyon düşüklüğü, ailelerin öğrencilerle ilgilenmemesi, ölçme ve değerlendirme sisteminin olmaması, öğrencilerin

devamsızlık sorunu, öğrenci ilgisizliği, MEB öğretmenleri, öğrencileri ve velileri bu konuda bilgilendirmemesi, derse öğrenci katılım azlığı, öğrencinin ciddiyeti elden bırakması, bire bir iletişim eksikliği, etkileşimin yetersiz olması, sınıf yönetiminde problemler olarak ifade etmişlerdir.

6.1.15. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim uygulamalarını hakkında öneriler konusunda görüşleri

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerin cevapları incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarını hakkında öneriler konusunda ilişkin şu görüşleri belirtmişlerdir: Öğrencilere cihaz ve internet erişimi sağlanmalı, yazılı ve görsel araç gereçlerin ortama uygun şekilde aktarılmalı, eğitim kısmen online olmalı, tümünden uzaktan eğitime olmamalı, motivasyon yüksek tutulmalı, teknoloji verimli kullanılmalı malzeme sağlanmalı, öğrenciye veli desteği sağlanmalı, veli eğitilmeli, ders süresi uzatılmalı, uzaktan eğitime uygun çalışmalar seçilmeli, fırsat eşitliği sağlanmalı. Herkese eşit imkânlar sağlanmalı, öğretmenlerin teknoloji konusunda eğitilmesi ve donatılması, devamsızlık yapan öğrencilerin yakın takip edilmesi olarak ifade etmişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin üzerinde durdukları çözüm önerisinin ihtiyacı olan ailelere ücretsiz internet olduğu göze çarpmaktadır. Bu çözüm önerisini, ailelere psikolojik yardım edilmesi, alt yapı problemlerinin giderilmesi, ihtiyacı olan ailelere teknolojik araç yardımı yapılması gibi çözüm önerileri takip etmiştir. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin en az üzerinde durdukları çözüm önerileri ise; öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi, öğrencilere sağlıklı ders çalışma ortamlarını sağlanması, uzaktan eğitim derslerinde kullanmak üzere materyal üretiminin arttırılması, ölçme ve değerlendirme kriterlerinin iyileştirilmesi, açık alanda ders yapılması, bilgisayar odaları oluşturulması, öğrencilere bilişim teknolojileri eğitimi verilmesi ve köylere EBA merkezleri kurulması gerektiği önerileridir (Akgül & Oran, 2020, s. 27).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde; gelecekte uzaktan eğitim sisteminin kullanılmayacağı, gelecekte uzaktan eğitime geçilmesi durumunda eğitimin verimsizleşeceği, uzaktan eğitim sisteminde akran öğrenmesinin engellendiğini görüşleri ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan ve olumlu görüş belirten sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde ise; öğretmenlerin şimdiki teknolojiyle yetersiz olduğu ancak zamanla geliştirilirse uygulanabileceği, eğitimi tamamlayıcı ve destekleyici bir unsur

olduğu, dersi daha eğlenceli hale getirebileceği, öğretmenin yükünü azaltabileceği, araştırmacı-sorgulayıcı bireyler yetiştirebileceği gibi görüşler ortaya çıkmıştır (Akgül & Oran, 2020, s. 28).

Bakırcı, Özge ve Kara, (2021), salgın döneminde ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik bir çalışma yapmışlardır. Katılımcılarını, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Doğu Anadolu Bölgesi'nde bir ilçe merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ortaokulda görev yapan farklı branştan 12 öğretmen oluşturmuştur. Öğretmenler; farklı duyu organlara hitap etmesi, her yerde öğrenmeye olanak vermesi, zaman tasarrufu sağlaması, bilgiye hızlı bir şekilde erişilmesi, Eğitim Bilişim Ağı (EBA) platformunun etkili kullanılması ve derslerin kayıt altına alınmasının uzaktan eğitimin faydaları olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenler; öğrencilerin derse katılım oranının düşük olmasını, alt yapı yetersizliğini, teknolojik imkânların sınırlılığını, ailedeki kardeş sayısının fazlalığını ve öğrencilerle göz temasının olmamasını uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar olarak aktarmışlardır. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler tarafından karşılaşılan bir diğer önemli sorun ise imkân ve fırsat eşitsizliğidir. Bunların yanı sıra öğretmenler uzaktan eğitimin, yüz yüze eğitimin yerini tutamayacağını dile getirmişlerdir.

Uzaktan eğitim modelinde öğrencinin karar verme, öğrenmeyi öğrenme, yaratıcı problem çözme ve kendi kendine öğrenme gibi kavramlarda gelişmesini destekleyecek öğretim yöntemlerinin denenmesinin gereği ortaya çıkmaktadır. Bu noktada Probleme Dayalı Öğrenme (PDÖ) uygulanabilir yöntemlerin başında geldiği ileri sürülebilir. Diğer taraftan dijital ortamlar açısından internet teknolojisinin mobilize olanağı göz önünde bulundurulduğunda, ders içeriklerinin akıllı telefonlara uygun ara yüzlerine göre hazırlanması, artırılmış gerçeklik teknolojileri ile soyut içeriklerin somutlaştırılmış biçimde öğretimde kullanılması önerilebilir (Ülger, 2021, s.407). İlgili eğitim kurumların materyal geliştirmede hem plan hem de yapım aşamasında uzman görüş ve destek alması önerilebilir. Bu durumda, dijital teknolojilerin uygun öğretim yaklaşımlarıyla ele alınıp yeniden düzenlenerek, buna uyumlu ders içerikleriyle desteklenmesi gerekecektir. Yeniden düzenlenmiş ders kazanımları uyarınca oluşturulmuş ders materyalleriyle öğretim etkinliğinin zenginleştirilmesi ve uzaktan eğitimin önünde en büyük engellerden biri olan yüz yüze eğitimin kalıplarından kurtularak, uzaktan eğitimin kendi mecrasında ilerlemesi mutlaka sağlanmalıdır (Ülger, 2021, s.408).

Bu araştırmaya katılan öğretmenler ve öğrenciler sınırlılıkların azaltılması gerektiğini belirterek, bunun için öncelikle teknik alt yapının geliştirilmesi gerektiği, fırsat eşitliğinin sağlanarak şehir merkezindeki öğretmen ve öğrencilerle kırsal kesimdeki öğrenci ve öğretmenlerin aynı koşullarda olması gerektiği vurgulanmışlardır. Ayrıca öğretmenler

öğrencilerin devamsızlıkları konusunda yaptırım olmasının önemli olduğunu, derslere katılımın öğrencilerin inisiyatifine bırakılmaması gerektiğini belirtmişlerdir (Çetin & Akduman, 2022, s.135).

Ortaokul öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun uzaktan eğitimin geliştirilmesi için fırsat eşitsizliğinin ortadan kaldırılmasına vurgu yaptıkları görülmektedir. Alt yapı sorunun giderilmesiyle uzaktan eğitimin geliştirebileceğini söyleyen öğretmenler de mevcuttur. Dikkat çekici sonuçlardan bir diğeri ise kamu spotu yapılması gerektiği yönünde belirtilen görüşlerdir. Aynı zamanda bilgilendirmelerin hem öğrenci hem öğretmen hem de veli bazında yapılması yönünde görüş beyan eden katılımcılar da mevcuttur (Bakırcı, Özge & Kara, 2021).

6.2. Öneriler

Covid 19 pandemi süreci eğitim açısından sorunlar getirmekle birlikte eğitim sisteminin işlevini yeniden düşünmek, ortaya çıkan yeni eğitim algısıyla alternatif eğitimlerin ortaya çıkarmasına olanak sunmuştur. Eğitim sistemi günümüz koşullarına göre kendini yenilemeli. Eğitim sistemiyle ilgili araştırmalara ağırlık verilmelidir.

Pandemi, deprem gibi olağanüstü durumlarda bile eğitim her zaman devam etmeli. Geleceğin mimarı, mühendisi, jeoloğu, hekimi, öğretmeni olacak öğrencilerin yüz yüze ve uygulamalı eğitim alması gerekir. Koşullar elverişli hale getirilmeli hibrit eğitim sistemi gibi yeni alternatif sistemler geliştirilmeli.

Uzaktan eğitim, ortaokul öğrencileri için verimli ve etkili bir şekilde uygulanabilmesi için çeşitli önemli adımlar ve yöntemler uygulanmalıdır. Uzaktan eğitim platformları, kullanıcı dostu ve kolay anlaşılır arayüzlere sahip olmalıdır. Öğrencilerin içeriklere kolayca ulaşabilmesi ve kullanabileceği basit ve etkili bir platform seçilmelidir. Farklı öğrenme stillerine ve ihtiyaçlara sahip öğrencileri desteklemek için çeşitli öğrenme materyalleri sağlanmalıdır. Metinler, videolar, interaktif içerikler ve öğrenci etkinlikleri gibi farklı kaynaklar kullanılabilir. Öğrencilerin öğretmenleriyle ve diğer sınıf arkadaşlarıyla etkileşim halinde olmaları, motivasyonlarını artıracak ve öğrenme sürecini zenginleştirecektir. Çevrimiçi tartışma forumları, canlı dersler ve sanal grup çalışmaları gibi etkileşimli yöntemler kullanılmalıdır. Öğretmenler, öğrencilerin ilerlemelerini izlemeli ve düzenli geri bildirimler sağlamalıdır. Öğrencilerin zorlandığı konuları tespit ederek ek destek sağlamak ve ilerleme kaydetmelerine yardımcı olmak önemlidir. Öğrencilerin ve öğretmenlerin teknik sorunlarla uğraşmak yerine öğrenmeye odaklanabilmeleri için güçlü bir teknolojik altyapı ve teknik destek sağlanmalıdır. Uzaktan eğitimde düzenli bir program oluşturmak, öğrencilerin dersleri düzenli

takip etmelerini sağlar. Ancak aynı zamanda öğrencilere esneklik tanımak da önemlidir, böylece farklı ihtiyaçlarına uyum sağlayabilirler. Uzaktan eğitim, öğrencilerin motivasyonunu olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle, ilgi çekici içerikler, eğlenceli etkinlikler ve öğrenci merkezli yaklaşımlarla motive edici bir öğrenme ortamı yaratılmalıdır.

Ebeveynler, çocuklarının uzaktan eğitim sürecini desteklemek için işbirliği içinde olmalıdır. Ebeveynlerin bilgilendirilmesi ve eğitim sürecine katılımı, öğrencilerin başarısını artırabilecektir. Engelli öğrenciler veya özel gereksinimleri olanlar için uygun düzenlemeler yapılmalı ve onlara destek sağlanmalıdır. Uzaktan eğitimde öğrencilere zaman yönetimi ve araştırma becerileri gibi öğrenme stratejileri öğretilmelidir, böylece kendi başlarına öğrenmeyi başarabileceklerdir.

Uzaktan eğitim süreci, bazı öğrenciler için olumlu deneyimler sunarken, bazıları için de zorluklar ve dezavantajlar getirmiştir. Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik olumlu görüşleri şu şekilde olmuştur: Eğitim, öğrencilere daha esnek bir program sunarak ders saatleri ve çalışma saatleri konusunda daha fazla kontrol sağlayabilmiştir. Evde ders çalışma imkânı, öğrencilerin daha rahat ve güvende hissetmelerini sağlamıştır. Uzaktan eğitim, öğrencilere teknolojiyi etkin bir şekilde kullanma ve dijital becerilerini geliştirme fırsatı sunarak, öğrenciler kendi hızlarında çalışarak konuları daha iyi anlama ve sindirme şansına sahip olabilmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik olumsuz görüşleri ise şu şekilde olmuştur: Uzaktan eğitim, öğrencilerin arkadaşlarıyla etkileşimlerini azaltmış ve sosyal izolasyona neden olmuştur. Evde, ders çalışırken dikkat dağınık unsurların olması (televizyon, oyun konsolları, diğer aile bireyleri vs.) öğrencilerin odaklanmasını etkilemiştir. İnternet bağlantı sorunları veya teknik problemler, derslere katılımı zorlaştırmıştır. Öğrenciler, sınıf ortamında öğretmenleriyle etkileşime girme ve doğrudan soru sorma imkânını uzaktan eğitimde bulamamıştır.

Uzaktan eğitimde öğrencilerin, internet bağlantısı sorunları, bilgisayar veya cihaz eksikliği gibi teknoloji ile ilgili engellerle karşılaşması, derslere erişimlerini ve katılımlarını olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde, öğrenci ve öğretmen arasında fiziksel etkileşim azalmakta, bu da öğrencilerin konuları daha az anlamasına ve öğretmenlerine soru sorma imkânının kısıtlanmasına yol açtığı görülmüştür. Ev ortamında ders çalışmak, öğrencilerin dikkatini dağıtabilecek çeşitli faktörlere maruz kalmalarına neden olabilmektedir (örneğin, televizyon, oyun konsolu, aile üyeleri, vs.).

Uzaktan eğitim, öğrencilerin zaman yönetimi becerilerini geliştirmelerini gerektirir. Bazı öğrenciler, zamanlarını düzenlemede güçlük çekebilmektedirler. Geleneksel sınıf ortamında öğrenciler, sınıf arkadaşları ve öğretmenleriyle daha fazla sosyal etkileşime girerken, uzaktan eğitimde bu etkileşimler kısıtlanmakta, bu da öğrencilerde sosyal izolasyon duygusu yaratabilmektedir.

İnternet bağlantı sorununa ilişkin Öneriler: İnternet erişimini iyileştirmek için altyapı yatırımları yapılmalı. Düşük gelirli aileler ve kırsal bölgelerdeki öğrencilere internet bağlantısını desteklemek için programlar oluşturulmalıdır. İnternet bağlantısız çalışabilecek çevrimdışı materyaller de sunulabilmesi gerekmektedir. Alternatif iletişim kanallarının kurulması veya kayıtlı ders içeriklerinin indirilebilir hale getirilmesi gerekir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin internet bağlantısı sorunlarına yönelik esneklik göstermeleri ve anlayışlı olmaları önem arz etmektedir.

Motivasyon düşüklüğü Öneriler: Eğitim kurumları ve öğretmenler, uzaktan eğitimde öğrencilerin motivasyonunu artırmak için çeşitli stratejiler kullanabilmeleri gerekmektedir. Öğrencilere daha fazla destek sağlamak, etkileşimli ders materyalleri kullanmak, çevrim içi grup çalışmalarını teşvik etmek ve düzenli geri bildirimler vermek, motivasyonun artırılmasında faydalı olabileceği, aynı zamanda, öğrencilerin duygusal ihtiyaçlarına da önem vermek, motivasyonlarını korumalarına yardımcı olabilecektir.

Ödevler fazlalığına ilişkin öneriler: Ödevlerin fazlalığı uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin karşılaşabileceği zorluklardan biridir. Öğretmenlerin, öğrencilerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak ödevlerin sayısını ve içeriğini dengeli bir şekilde ayarlamalı, öğrenci motivasyonunu ve başarı düzeyini artırmada önemli bir rol oynayabilmelidir. Ayrıca, öğrencilerin geri bildirimlerini ve şikâyetlerini dikkate almak ve süreci sürekli iyileştirmek için öğrencilerle iletişim halinde olmak da önemlidir.

Odaklanma problemine yönelik öneriler: Eğitim kurumları ve öğretmenler, uzaktan eğitim sürecini daha etkili hale getirmek için çeşitli yöntemler ve araçlar kullanabilmelidir. Öğrencilere, dikkatlerini toplamak ve motive olmak için düzenli mola vermeleri, etkileşimli ders içeriği hazırlanması, çeşitli öğrenme materyallerin kullanılması, sınıf içi etkinlikler ve diğer katılım teşvikleri gibi stratejiler sunulabilmelidir. Aynı zamanda, öğrencilerin duygusal ihtiyaçlarına ve sosyal bağlarına önem vermek de dikkat dağınıklığı sorununu azaltmada yardımcı olabileceği düşünülmelidir.

Geri bildirim azlığına yönelik öneriler: Eğitim kurumları ve öğretmenler, öğrencilere düzenli ve nitelikli geri bildirimler sağlamaya özen göstererek öğrencilere geri bildirim talep etme ve paylaşma fırsatları sunmalı, öğrencilerin daha aktif bir şekilde geri bildirim almak

isteklerini teşvik edebilmelidirler. Öğrencilerin öğrenme süreçlerine katılımını artıracak ve onların öğrenme ihtiyaçlarını daha iyi anlamalarını sağlayacak yöntemler kullanmak da önemlidir. Aynı zamanda, çevrimiçi platformlarda tartışma forumları, sınıf içi etkileşimi artıracak sanal etkinlikler ve diğer etkileşimli öğrenme araçları kullanmak, geri bildirimi daha zengin bir şekilde sunma olanağı sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

- Ağır, F. (2007). *Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Akgül, G. ve Oran, M. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 15-37.
- Akyürek, M. İ. (2020). Uzaktan eğitim: Bir alanyazın taraması. *Medeniyet Eğitim Araştırma Dergisi*, 4(1), 1-9.
- Alkan, C. (1987). *Açık öğretim: Uzaktan eğitim sistemlerini karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Altıparmak, M., Kurt, İ. D., ve Kapıdere, M. (2011). Akademik Bilişim11- XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, 2 - 4 Şubat İnönü Üniversitesi. Malatya.
- Atmaca, M. (2022). *Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının COVID-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin görüşleri*, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kocaeli Üniversitesi.
- Aydın, A. (2023). *Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ve harmanlanmış öğrenmeye karşı öğretmenlerin bakış açıları ve geleceğe yönelik vizyon* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Amasya Üniversitesi.
- Bahşi, A. (2019). *Uzaktan ve örgün eğitim öğrencilerinin eğitsel düşünce ve uygulamaları* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Bakırcı, H., Ercan, G. ve Cengiz, E. (2022). Uzaktan eğitim sonrası yapılan yüz yüze eğitim ile ilgili ortaokul öğretmenlerinin görüşleri. *TurkishStudies -EducationalSciences*. 17(5), 941-957.
- Bakırcı, H., Özge, Ö., ve Kara, Y. (2021). Salgın döneminde ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Fen, Matematik, Girişimcilik ve Teknoloji Eğitimi Dergisi*, 4(3), 155-170.
- Bakioğlu, A. ve Can, E (2014). Uzaktan Eğitimde Kalite ve Akreditasyon. Vize Yayıncılık.
- Balta, Y. (2014). *Türkiye' de çevrimiçi eğitimde ders veren öğretim elemanlarının çevrimiçi ölçme değerlendirme yöntemlerine ilişkin görüşleri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi (DEUHFED)*, 9(1), 23-28. <http://acikerisim.pau.edu.tr:8080/xmlui/handle/11499/27221>
- Baysal, A.C. (1981). Sosyal ve örgütsel psikolojide tutumlar. Yalçın Ofset Matbaası.
- Bilgiç Doğan, H. G. (2014). *Yükseköğretim kurumlarında web tabanlı uzaktan eğitim programları bileşenleri: uygulamalar ve sorun alanları*, [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Birkök, M. C. (2004). Uzaktan eğitimin sosyolojik kavramlarla analizi. *Journal of Human Sciences*, 8(1).<https://www.idealonline.com.tr/IdealOnline/lookAtPublications/paperDetail.xhtml?uId=42084>

- Bolliger, D. U., & Wasilik, O. (2009). Factors Influencing Faculty Satisfaction with Online Teaching and Learning in Higher Education. *Distance Education*, 30, 103-116.
- Bolton, N., & Unwin, L. (1996). Encouraging the reflective learner: Distance learning as apprenticeship. In N. Hedge. *Going the distance* (pp.39-49). Sheffield: University of Sheffield.
- Büyükoztürk, Ş. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. (11.Baskı). Pegem Akademi.
- Cabı, E. (2016). Uzaktan eğitimde e-değerlendirme üzerine öğrenci algıları. *Journal of Higher Education ve Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(1).94-101.
- Casey, D.M. (2008). The historical development of distance education through technology. *TechTrends*, 52(2), 45-51.
- Cho, S. L., Berge, & Z., L. (2002). Overcoming Barriers to Distance Training and Education <http://www.emoderators.com/barriers/cho.html>
- Christensen, L. B, Johnson, R.B. & Turner, L.A. (2015). Araştırma yaklaşımları ve veri toplama yöntemleri.
- Creswell, J.W. (1998). *Qualitative inquiry and Research design: Choosing among five traditions*. Sage Publications.
- Çetin, S. ve Akduman, D. (2022). Covid-19 Pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 55(1), 119-145.
- Çetinkaya Aydın, G. (2020). COVID-19 Salgını sürecinde öğretmenler. Erişim adresi: <https://tedmem.org/covid-19/covid-19-salgini-surecinde-ogretmenler>
- Çıkanman, A. (2011). Bölgemizde Pandemik İnfluenza (H1N1) Olgularının İrdelenmesi, Uzmanlık Tezi, 100. Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Van.
- Demir, K.(2020). Uzaktan eğitim nedir, avantajları ve dezavantajları nelerdir? Erişim adresi: <https://www.sektorumdergisi.com/uzaktan-egitim-nedir-avantajlari-ve-dezavantajlari-nelerdir/>
- Dodds, S. & Hess, A. C. (2020). Adapting research methodology during COVID-19: lessons for transformative service research. *Journal of Service Management*.
- Durdu, A ve Coşkun, Y. (2023). COVID-19 Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimde Öğretmen Olmak: Sınıf Öğretmenlerinin Algılarının İncelenmesi. *Manisa Celal Bayar University Journal of the Faculty of Education*, 11(1), 15-36. <https://www.doi.org/10.52826/mcbuefd.1211859>
- Ertürk, S. (2017). *Eğitimde Program Geliştirme*. (2.baskı), Edge Akademi.
- Evans, D. & Shortall, T. (2011). Students' Views on the Advantages and Disadvantages of Open Distance Learning versus Traditional on-campus Learning in a Master's Degree Course for Language Teachers in a British University. *The Journal of Nursing Studies*, 10(1), 21-30.
- Fidan, M. (2020). Covid-19 belirsizliğinde eğitim: İlkokulda zorunlu uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 24-43.
- Fleming, N. (2020). Curbing Teacher Burnout During the Pandemic. Erişim adresi: <https://www.edutopia.org/article/curbing-teacher-burnout-during-pandemic>.
- Freeman, R. (1997). *Managing open systems*. Kogan Page.

- Gök, T. (2015). The evaluations of the college students' perceptions on distance education from the point of the technical and educational factors. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 16(2), 84-93.
- Gunawardena, C. N. (1995). Social presence theory and implications for interaction and collaborative learning in computer conferences. *International Journal of Educational Telecommunications*, 1(2), 147-166.
- Güvenç, B. (1972). İnsan ve kültür: Antropolojiye giriş. Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları. Erişim adresi: <https://www.edutopia.org/article/curbing-teacher-burnout-during-pandemic>
- İşman, A. (2003). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Değişim Yayınları.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim*. Pegem Akademi.
- Jones, D. (2005). *Computing by Distance Education: Problems and Solutions*. Erişim adresi: <http://cg-pan.cgu.edu.au>.
- Kahraman, M. E. (2020). "COVID-19 Salgınının uygulamalı derslere etkisi ve bu derslerin uzaktan eğitimle yürütülmesi: temel tasarım dersi örneği". *Medeniyet Sanat Dergisi*, 6(1), 44-56.
- Kahraman, S. ve Karabey, S. (2020). Uzaktan öğretimde canlı ders uygulama ilkeleri ve örnekleri. S. Kahraman, E. Kurşun. (Edt.). *Canlı derslerin genel özellikleri ve işleyişi içinde* (s. 7-18) Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Karaboğa, M. T. (2021). *Dijital eğitimin avantaj ve dezavantajlarına yönelik yaklaşımların değerlendirilmesi*. (Serdar Öge, Ed.) içinde, Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Alanında Uluslararası Araştırmalar VII. Eğitim Yayınevi.
- Karasar, N. (2014). Bilimsel araştırma yöntemi (27. Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, E. (2021). *Pandemi sürecinde uzaktan eğitimin öğretmenler üzerine etkisi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Pegem Akademi.
- Kazak, E. ve Karaahmetoğlu, H. H. (2023). Uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* 13(1), 385-401.
- Keleş, M. (2020). Uzaktan Eğitim Platformlarının Avantajları ve Dezavantajları. Erişim adresi: <https://binbiriz.com/blog/uzaktan-egitim-platformlarinin-avantajlari-dezavantajlari>
- Kırık, A. M. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi* (21), 73-94.
- Kuyubaşoğlu, M. ve Kılıç, F. (2019). Ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre eğitimde bilişim ağı (EBA) kullanım düzeylerinin incelenmesi. *İleri Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 32-52. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ejaes/issue/45527/555621>
- Külekçi-Akyavuz, E. ve Çakın, M. (2020). Covid-19 salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 723-737.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. SagePublication.
- Melton, R. F. (2004). *Planning and Developing Open and Distance Learning: A Framework for Quality*. (2nd Ed). Routledge.

- Menchaca, M. P. & Bekele, T. A. (2008). Learner and instructor identified success factors in distance education. *Distance Education*, 29(3), 231-252. doi:10.1080/01587910802395771
- Miles, M. B., & Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks: Sage
- Moore, M. G., & Kearsley, G. (2011). *Distance education: A systems view of online learning*. (3rd ed.). Wadsworth.
- Nur Emin, M. (2020). *Korona virüs salgını ve acil durumda eğitim*. Erişim adresi: <https://setav.org/assets/uploads/2020/04/P268.pdf>
- Oliveria, M. S., Penedo, A. T., & Pereira, V. S. (2018). Distance education: Advantages and disadvantages of the point of view of education and society. *Dialogia*, 29, 139-152
- Özavcı, E. (2015). *Milli eğitim bakanlığı e-hizmet içi eğitim uygulamalarında öğretme görüşlerine göre karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Okan Üniversitesi.
- Özbay, Ö. (2015). Dünya’da ve Türkiye’de uzaktan eğitimin güncel durumu. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (4), 377-394.
- Özova, S. (2023). *Adana ili örneğinde pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarının değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Özyürek, A., Begde, Z., Yavuz, N., ve Özkan, İ. (2016). Uzaktan Eğitim Uygulamasının Öğrenci Bakış Açısına Göre Değerlendirmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 592-605.
- Parlak, B. (2017). Dijital çağda eğitim: olanaklar ve uygulamalar üzerine bir analiz. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. (22), 1741-1759.
- Salman, M. ve Akay, C. (2022). Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitim algılarının incelenmesi: Bir karma yöntem araştırması. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(2), 979-997.
- Serçemeli, M. ve Kurnaz, E. (2020). Covid-19 Pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*. 4(1), 40-53.
- Simonson, M., Schlosser, C. & Orellana, A. (2011). Distance education research: a review of the literature. *Journal of Computing in Higher Education*, 23, 124–142.
- Türk Dil Kurumu (2023). *Eğitim 2023’te*. <https://sozluk.gov.tr/>
- Tezbaşaran, A. (1997). Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu. Psikologlar Derneği Yayınları.
- Toker Gökçe, A. (2008). Küreselleşme sürecinde uzaktan eğitim. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 1-12.
- Tuncer, M. ve Taşpınar, M. (2008). Sanal ortamda eğitim ve öğretimin geleceği ve olası sorunlar. *Sosyal Bilimler Dergisi* 126(1), 125-144.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitimin geleneksel eğitimle karşılaştırılması*. Nobel Yayınları.
- Uysal, Ö. (2011). *Meslek yüksekokullarında çevrimiçi derslerin kalite standartlarına yönelik bir araştırma* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Anadolu Üniversitesi.

- Uzunboyly, H., ve Tuncay, N. (2012). Uzaktan eğitimde sanal değişimler. Pegem Akademi.
- Ülger, K. (2021). Uzaktan Eğitim Modelinde Karşılaşılan Sorunlar-Fırsatlar ve Çözüm Önerileri. *International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES)*. 7(1), 393-412.
- Ülkü, S. (2018). *İlkokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- World Health Organization, (WHO). (2020). *Key messages and actions for prevention and control in schools*. Erişim adres: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub/q-a-detail/coronavirus-disease-covid-19-schools>
- Yadigar, G. (2010). *Uzaktan eğitim programlarının etkililiğinin değerlendirilmesi: G.Ü. bilişim sistemleri uzaktan eğitim tezsiz yüksek lisans programı örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Yavuz, C. (2015). *Uzaktan ve yüz yüze hizmet içi eğitimin öğrenenlerin başarısı ve öğrenmenin kalıcılığı açısından karşılaştırılması*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin yayıncılık.
- Yıldız, S. (2016). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 301-329.

EKLER

EK-1 ETİK BEYANI

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
- Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi beyan ederim.

...../...../.....

(İmza)
Ad SOYADI

EK-2 ORJİNALLİK RAPORU

MERSİN ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

MERSİN ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih:31/082023

Tezin Adı: Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Ortaokul Öğretmenleri ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Yukarıda adı verilen tez çalışmamın tamamının (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak **Turnitin**adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edildiğini beyan ederim. Kontrol sonucu aşağıda sunulmaktadır:

Rapor Tarihi	29/08/2023	Tez Savunma Tarihi	23/08 /2023
Sayfa Sayısı	119	Benzerlik Endeksi	%18
Karakter Sayısı	32456	Gönderim Numarası	102342868

Uygulanan filtreler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar dâhil
- 3- 10 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

İmza

Adı Soyadı: BÜŞRA ELVANOĞLU

Öğrenci No: 2001070371007

Ana Bilim Dalı: SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Programı: SOSYAL BİLGİLER

Statüsü: ☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Doç. Dr. Mehmet Tahir
KARABOĞA, İmza

EK-4

GÖRÜŞME FORMU

Bu görüşme formu “Pandemi sürecinde uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunların ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerin görüşlerine göre değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasının verilerini toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Görüşme formu 4 bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm ortaokul öğrencilerinin kişisel bilgilerini, ikinci bölüm öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin sorulduğu 11 soru içermektedir. Üçüncü bölümde ortaokul öğretmenlerinin kişisel bilgilerini içermekte olup, dördüncü bölüm ise, ortaokul öğretmenlerine uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunlara ilişkin 11 soru içermektedir. Konu ile ilgili görüş toplanacak veriler yalnızca bilimsel amaçlı bu çalışmada kullanılacak ve verilerin gizliliği ilkesine sadık kalınacaktır. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Görüşme No:.....

Görüşme Tarihi:.....

Görüşme Yeri ve saati:.....

BÖLÜM 1: ÖĞRENCİYE İLİŞKİN KİŞİSEL BİLGİLER

Soru 1.Yaşınız: .....

Soru 2. Cinsiyetiniz:

Soru 3. Kaçınıcı sınıftasınız? .....

Soru 5. Ailenizin ortalama gelirini ne kadardır? .....

Soru 6. Annenizin ve babanızın eğitim düzeyi nedir?

BÖLÜM 2: ÖĞRENCİYE YÖNELİK SORULAR

1. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarında yüz yüze eğitim ile karşılaştırıldığında derslerin verimliliğinde bir fark yaratmakta mıdır?

2. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarında eğitime düzenli olarak devam edebildiniz mi? Derslere ilgi ve katılımlar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

3. Yüz yüze eğitim ile karşılaştırıldığında uzaktan eğitimde öğrencinin derse yönelik motivasyon ve isteği konusunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

4.Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin dersi işleme yönteminden biraz bahsedebilir misiniz?

5. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarında derse erişim ve teknolojik araç gereç konusunda ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

6. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamaları öğrencilere öğrenme kolaylığı sağlıyor mu? Yada öğrenciler ne gibi öğrenme zorluklar yaşıyorlar?

7. Canlı derslerde öğrenme sürecinde anında, kapsamlı geri bildirim alabildiğinizi düşünüyor musunuz?

8. Uzaktan eğitimde derslerin süresi, ödevleri ve sınavları konusunda ne düşünüyorsunuz?
9. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerin etkileşim ve sosyalleşme süreçleri konusunda neler düşünüyorsunuz?
10. Uzaktan eğitim sürecinde dersin öğretimi sırasında karşılaşılan temel sorunları maddeler halinde nasıl sıralarsınız? Bu sorunların nedenleri konusunda görüşleriniz nelerdir?
11. İleriki bir süreçlerde ihtiyaç duyulduğunda eğitimin kısmen uzaktan kısmen de yüz yüze yapılacak olsa buna yönelik öğretim programında güncellemeler yapılacak olursa bu konuda ne gibi önerileriniz olurdu?

BÖLÜM 3: ÖĞRETMENE İLİŞKİN KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyet: ( ) Kadın (X) Erkek
2. Görev Yapılan Okul adı:
3. Branş:
4. Yaş:
5. Öğretmenlikte geçen hizmet süresi:
6. En son bitirmiş olduğu eğitim düzeyi:

BÖLÜM 4: ÖĞRETMENLERE YÖNELİK SORULAR

1. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarında yüz yüze eğitim ile karşılaştırıldığında dersi anlatan öğretmenler ve öğrenciler açısından ders verimliliğinde bir fark yaratmakta mıdır?
2. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenciler eğitime düzenli olarak devam edebiliyorlar mı, derse katılımları ve ilgileri ile ilgili görüşleriniz nelerdir?
3. Yüz yüze eğitim ile karşılaştırıldığında uzaktan eğitimde öğretmenlerin derse yönelik motivasyon ve isteklerini nasıl değerlendiriyorsunuz?
4. Uzaktan eğitim sürecinde dersi işleme yönteminizden biraz bahsedebilir misiniz? Öğretmenler dersleri ilgi çekici etkinlikler ile anlatıyor mu?
5. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerin derse erişim ve teknolojik araç gereç konusunda ne gibi sorunlarla karşılaşmaktadırlar?
6. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilere öğrenme kolaylığı sağlıyor mu? Yada öğrenciler ne gibi öğrenme zorlukları yaşıyorlar?
7. Canlı derslerde öğrenciler öğrenme sürecinde anında, kapsamlı ve faydalı geri bildirimler alabiliyorlar mı?
8. Uzaktan eğitimde derslerin süresi, ödevleri ve sınavları konusunda ne düşünüyorsunuz?
9. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerin sosyalleşme süreçleri konusunda neler düşünüyorsunuz?

10. Uzaktan eğitim sürecinde dersin öğretimi sırasında karşılaşılan temel sorunları maddeler halinde nasıl sıralarsınız? Bu sorunların nedenleri konusunda görüşleriniz nelerdir?

11. İleriki bir süreçlerde ihtiyaç duyulduğunda eğitimin kısmen uzaktan kısmen de yüz yüze yapılacak olsa buna yönelik öğretim programında güncellemeler yapılacak olursa bu konuda ne gibi önerileriniz olurdu?

